

چەمكىك نە ووتارەگانى

(۳۰)

رۆژى رەمەزان

چاپى پىنچەم

بەشىۋازى تازەوسەردەم

۱۴۳۹

۲۰۱۸

تہنہا بہ ناولی اللہ

دہ سننوسہ بہ نذہ وہ ل یادگاری لہ بری پتہ کی بھوتو بہ دیاری
بہ ناولی ہودای گہ ورہ و مسہرہ بان درود لہ زرہ سلازلہ یاران
بہ فیلہائی ہی مانگر نور چرای دہ سمان بورتگی دور
نوم نوسراوی لہ فرہ تانہ بوختہ ہی بریاضی رہہ مزانہ
ہر رورت بہوتہ ہی ہوی ہوانہ بہ ہوتہ ہی تازہ و سررہ میانہ
نوم و تارانہ یادگاری مزگہ و گولہ لہ ہوار فودنہ و مزگہ دت
دارالمنالہ ہہ لہجہ و گ مزگہ دت سہ منقہ بگہ و ہوادری ہارو
مزگہ دت سہ ردار لہ ہلیمان

نوم کتیبہ نوبہ رہی نومینہ لہ نام بووہ لہ سالی سہ کہ
ہوار جار ہا لہ نوما، دوائی (۱۰) سال بہ ہوتو ستم زانی
بہ ہاری ہتہ ہم بہ ہوتہ ہی تازہ و سررہ ہم ہتہ ہی
بہ زرتانی ہتہ ہم بہ ہوتہ ہی فرہتہ زیارت بہ دہنگہ
ہتہ رو ہتہ اب ہوا ہتہ بہ ہوتہ ہی دوازورہ

سویاسی تیارہی مزگہ و تہ کہ مان دہ کم کہ ہا و کارم ہون
بہ ہا ہا گہ ہاندی ہم کتیبہ، ہوا قبوتی ہا لیمان
تہتر بہ ہوانان تہ سہترم وہ رخصی ہاران سہرہ تہترم
ہر چا و ہوائی دوعای بہ فیلہم

تہنہا
۱۰۱۸

مزگہ دت سہ رطری مامی عالیہ رہہ ہائی
نوبایل / ۰۷۰۱۴۷۲۹۰۰

(۳۰) پرسیارو وهلامی ناسان دهرباره ی مانگی رهمه زان

پ۱/ وشه ی (رمضان) له زمانی عه ره بیدا مانای چیه ؟

وهلام : واته زور گهرم، مانا زمانه وانای وشه رعیه که ی ده گه نه وه یه ک چونکه رهمه زان به وگه رمیه ی ده بیته (محرقة) سوتینه ری گونا هوتا وانه کان.

پ۲/ مانگی رهمه زان چو ن دیاری ده کریت ؟

وهلام : به بینی مانگ گه رسایه قه بو، نه گه ر مانگ نه بی نرا نه وه به ته و او کردنی (۳۰) پوژی مانگی شه عبان، (ئیستا سالانه لیژنه ی تایبته پرایده گه یه نی)

پ۳/ یوم الشک کام پوژیه ؟

وهلام : به پوژوبونی (۳۰) شه عبانه که مانگ نه بی نریت، حه رامه به پوژوبی .

پ۴/ به کام نایه ت پوژوفه پزکرا ؟

وهلام : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ...﴾ البقره ۱۸۳، واته : نه ی نه وانه ی باوه پرتان هی ناوه پوژوتان له سه ری یویستکراوه وه ک چو ن له سه ر خه لکانی پی ش نی وه ش فه رز کراوه (...).

پ۵/ که ی پوژوی رهمه زان فه رز کرا له سه ر مسو لمانان ؟

وهلام : له ۱۰ ی شه عبانی سالی ۲ ی کوچی دوا ی گو پرائی قیبله .

پ۶/ چه ند جو ر پوژوی واجب هیه ؟

وهلام : سی جو ر: پوژوی رهمه زان و پوژوی که فاره ت و پوژوی نه زر.

پ۷/ مه رجه کانی واجب بوونی پوژو چین ؟

وهلام : سی مه رجه هیه : موسو لمانی تی، عاقل بون، بالغ بون .

پ۸/ حوکمی درهنگ پارشیوکردن چیه ؟

وهلام : سوننه ته وخیری زیاتره تره که پارشیو درهنگ بکریت تاییش بانگ

- پ ۹ / سوننه ته به چي به ربانگ بکړي ته وه ؟ ، وه لآم : خورما، پاشان ناو .
- پ ۱۰ / دهرگای تايبه تي پوژگران له به هشت ناوی چيه ؟
 وه لآم : دهرگای (الريان) واته پاراو .
- پ ۱۱ / به کام فهرموده ی پیغه مبر (ﷺ) په مه زان گه وره ی مانگه کانه ؟
 وه لآم : ئەم فهرموده یه ﴿سیدالشهور رمضان وسیدالایام یوم الجمعة﴾ / (ضعیف)
- پ ۱۲ / مه به ست له وشه ی (الروح) له سوره تی قه درکییه ؟
 وه لآم : مه به ست جبريله سه لامی خوای له سهر بیټ .
- پ ۱۳ / حوکمی په له کردن له به ربانگ کردنه وه دا چيه ؟
 وه لآم : سوننه ته وخیره ، که بانگ بو بیشکینه دوا ی مه خه .
- پ ۱۴ / پوداوی عهین جالوت به فهرمانده ی کی بو وه که ی پرووی دا ؟
 وه لآم : سولتان (قوتن) له (۱۵) ی په مه زانی سالی (۶۵۸ ی کوچی) .
- پ ۱۵ / کام دوعایه سوننه ته شه وانی قه در زور بخویندریت ؟
 وه لآم : (اللَّهُمَّ إِنَّكَ غَفُورٌ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي) / رواه الترمذي .
- پ ۱۶ / به چ عوزریک مسولمان ده توانیت به پوژونه بیټ ؟
 وه لآم : سه فهر ، نه خوشی ، پیری ، سکپری ، شیردان ، ترسی مردن له برسا
 یان له تینوا ، به زور پیشکاندن ، پاشان پوژوه که ده گریته وه یان فیديه ده دا
- پ ۱۷ / غه زای به دري گه وره که ی پویدا ؟
 وه لآم : پوژي هه ینی له ۱۷ په مه زانی سالی (۲) ی کوچی .
- پ ۱۸ / کی وکه ی (ئنده لوس) ی رزگار کرد ؟
 وه لآم : تاریقی کوپی زیاد له په مه زانی سالی (۹۲) کوچی .
- پ ۱۹ / که ی فه تی شاری (مه کهه) کرا ؟ وه لآم : (۲۲) ی په مه زانی سالی (۸) ک .
- پ ۲۰ / دوو نایه ت بلای باسی شه وی قه در بکه ن ؟

وہلام : (إنا انزلناه في ليلة القدر) القدر/۱، (إنا انزلناه في ليلة مباركة) الدخان/۳.

پ۲۱ / گہورہترین پووداؤ کہ لہ رہمہزاندان پوی داوہچیہ ؟

وہلام : ہاتنہ خوارہوہی قورئانی پیروژہ بویغہمبہری خوا (ﷺ).

پ۲۲ / بونی ہناسہی دەمی پوژوگر لای خوای گہورہ لہ چی خوشتہ ؟

وہلام : لہ بونی میسک خوشتہ !! .

پ۲۳ / ئەوگوپرانکاریہ گہورانہ چین کہلہگہل ہاتنی رہمہزان پودہدہن ؟

وہلام : کرانہوہی دەرگاکانی بہہشت وداخرانی دہروازہکانی دوزہخ و

شہیتانہکان کوٹ و بہنددہکرین .

پ۲۴ / حوکمی غەرغہرہکردن بہئاو بوپوژوان چیہ ؟

وہلام : کہراہتی ہہیہ، باش نیہ .

پ۲۵ / فہرمودہیکہ بلی تاییہت بہپوژوتہندروستی؟

وہلام : پیغہمبہر (ﷺ) فہرمویہتی: (صوموا تصحوا) پوژوتہندروستیہ / رواہ الطبرانی

پ۲۶ / پوژوگرتن لہ پوژی جہژنی رہمہزان وقورباندا چونہ ؟

وہلام : حہرامہ پوژوگرتن لہ پوژی جہژندا .

پ۲۷ / بہکارہینانی بونی خویش لہ رہمہزاندان ؟

وہلام : کہراہتی ہہیہ، باش نیہ .

پ۲۸ / شہوی قہدری پیروژ کام شہوہی رہمہزانہ ؟

وہلام : لہ (۱۰) شہوی کوتاییدایہ، بہتاییہت تاکہکان وتاییہترشہوی ۲۷

پ۲۹ / رہمہزان مانگی چہندہمی سالی کوچیہ ؟

وہلام : مانگی نویہمہولہ نیوان شہعبان وشہووال دایہ .

پ۳۰ / قنوت لہ نویژی تہراویحدا لہکہیہوہ دہخویندریٹ ؟

وہلام : لہ ۱۵ ی رہمہزان بہدواوہ.

له پيشوازی رهمه زاندا

به هاتوچوی هه موسائی میوانیکه و به ریوهیه .. میوانی من میوانی تو میوانی نیمه و نیوه یه نه و میوانی هه رمائیکی موسلمان به بی جیاوازی .. به لام که هات واپیت نه ئیم سستی نه که ی له پيشوازی

به رنامه ی موسلمان .. له پيشوازی رهمه زان

رهمه زان نه و مانگه پرخیر و فهریه که خوی گه وره پرۆژی له سهر ئیمانداران تیدا فهرز کرد و وه، مانگی خیر و رحمت و به ره که ت و لیخوشبونه بو بر واداران چون له و مانگه دا ده رگاکانی به هه شت ده کرینه وه، واته: دابه زینی سوژو به زهیی خوا بو به نده ی پرۆ و گروت و به کار، له به رامبه ردا حهوت ده رگای دۆزه خ داده خرین و شهیتانه کان کوّت و زنجیره کرین و زه و توانایان که م ده بیته وه له به رنه وه هه موپا داشته زوره بو وه که هاوه لانی پیغه مبه ر (ﷺ) نه وه نده قه دری نه و مانگیان گرتوه و ریژیان لینا وه (معلی کوری فه زل) و تویه تی: (٦) مانگ پیش هاتنی له پيشوازی دابون خوشه ویستی رهمه زان چه که ره ی ده کرد له دلیاندا دوی ته و او بونی خه میان بو نه با سالیکی تر نه یی بیننه وه و بی به ش بن له و هه موخیره .

ریوایه تکراره له پیغه مبه ر (ﷺ) قال (اللهم بارک لنافی رجب و شعبان و بلغنا رمضان) ١
هاوه لان پیش هاتنی دوعایان ده کرد تا پیی بگه ن میوان داری بگه ن و ناماده باشیان بو ده کرد، مافی خویان پیئه دا، چونکه ده یان زانی چه نده گه وره و به ریزه (قه دری زیر لای زیرنگره) بو یه نیمه ی شوین که وتوی نه و انیش ده بی خوشحال بین به هاتنی، جابوئه وه ی خیر و پاداشتی زور مسوگه ربکه ین ده بی به رنامه ی پیشوازیمان له و مانگه به م شیوه بیته :

١. (ضعیف)، له هه رشوینی نوسرابو (ریواریه تکراره) واته: لاوازه.

١) ناماده‌باشی ئیمانی: به‌هیڙی ئیمان ده‌چینه‌خزمه‌ت په‌مه‌زان ئەم فەرموده ده‌خه‌ینه‌به‌رچاومان: (من صام رمضان ايماناً واحتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه)^١ واته: هه‌رکەس به‌بیروباوه‌ر پوژوی په‌مه‌زانی گرت بوخوا به‌ئومیدی پاداشتی دواپوژ ئەوه خوا له‌تاوانه‌کانی رابردوی ده‌بوری، چه‌نده‌ مژده‌یه‌کی خوشه!

٢) ناماده‌باشی له‌بواری جه‌سته‌ولاشه‌وه:

(١١) مانگ ورگمان هیلاکه به‌ده‌ست هه‌رسکردنی خواردن بامانگی هه‌وانه‌وه بیټ، بانه‌م فەرموده‌یه‌له‌بیرمان بیټ: (صوموا تصحوا)^٢ به‌پوژوین ته‌ندروست ده‌بن، پوژوته‌ندروستیه‌.. زور خوری نه‌خوشیه‌.. له‌ش ساغی پاشایه‌تیه‌.

٣) ناماده‌شی له‌بواری پوحی، به‌داخه‌وه‌که‌ئه‌وه‌نده‌ی بیرله‌خواردنی لاشه‌مان ئەکه‌ینه‌وه که بو ورگه، ئەوه‌نده‌بیرله‌خوڕاکی پوحی ناکه‌ینه‌وه‌که‌زیکرویدی خویه، بویه‌له‌ومانگه‌دا به‌رده‌وام نایه‌تی: (.. أَلَا بِيذْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ). له‌دله‌وه‌له‌به‌رچاومان بی که‌ئاگادارمان ده‌کاته‌وه له‌خوڕاکی دلان که‌یادی خویه به‌وه‌ویه‌وه‌به‌رنامه‌ی پیشوازی په‌مه‌زان ده‌که‌ینه‌وه‌خه‌شهریگی خومان که بریتیه له‌خوشه‌ویستی پارشیوکردن، نویژی به‌کو‌مه‌ل، خه‌تمی قورنان، زیکره‌کان، ته‌راویح وشه‌ونویژ... هتد،

له‌پیشوازی په‌مه‌زاندان ده‌کری خه‌ک پۆلین بکه‌ین بو‌دووبه‌ش :
یه‌که‌م : ئەوانه‌ن که‌زورخوشحال ده‌بن به‌هاتنی ئەم مانگه،

بروادارانی راسته‌قینه‌وتیگه‌یشتوپییگه‌یشتو له‌دینه‌که‌یان هاتنی په‌مه‌زان به‌لایانه‌وه‌ومایه‌ی خوشیه‌چونکه:

١. (متفق علیه)، ٢. (رواه الطبرانی)

أ. / نه فسی خویمان له گه ل' پوژو راهینانه وه له مانگه کانی تر:

له گه ل' پوژوه سوننه ته کان دهست له ملان بون وهك پوژانی (أيام البيض عاشورا ، عه ره فه ، دوو شه ممه و پینچ شه ممه) ، لانی كه م مانگی سی پوژ به پوژوبون وهك شوینكه وتهی پیغه مبه ر وهاوه لآن وسه له فی صالح ، له بهر نه وه پوژوگرتن به لایانه وه ئاساییه ، وه نه فسی خویمان له گه لدا پام کردوه وزالن به سه ریدا ، پیتشینانیش وتویانه (نه فس بیگری مشتیکه به ری دهی دهشتیکه) بپرواداری راسته قینه سه ره تا جیهادی نه فسی خوئی دهکات نابیته به ندهی هه واوناره زو .

ب / نه وانه خووشی وپرابواردنی خویمان هه لگرتووه بو دوا پوژ که (دارالقرار) ده زانن که دنیا کاتیه وشوینی تاقیکرانه وه یه ، ته نها به هه شته که جیگه ی ئاسوده یی وحه سانه وه یه له بهر نه وه به فهرمانی خوا خوئی دهگریته وه له خواردن و خواردنه وه به ئومیدی پاداشتی دوا پوژ ، به پیچه وانهی نه وانه ی پوچون له پرابوردن وخووشی نه م دنیا بون به به ندهی ئاره زوه کانیان ، له دوا پوژیان بی ناگان ، له بهر نه وه نه وجوره که سانه له خووشی قیامت بی به شن مه گه ر ته و به بکه ن وهك له فهرموده ی پیغه مبه ر ﷺ هاتوه که نه مه مانا یه تی : (هه رکهس له م دنیا شه راب بخواته وه نه وه له شه رابی دوا پوژ ناخواته وه گه ر ته و به نه کات) / (مسلم) ، له فهرموده یه کی تر دا پیغه مبه ر مان ﷺ) فهرمویه تی (هه رکهس له م دنیا جل و بهرگی ئاوریشم له بهر بکات (که بو پیاوان حه رامه) نه وه له دوا پوژ داله به ری ناکات) / (بخاری و مسلم)

له حه ریری به هه شت بی به شه ، نه گه ر سه رنجی فهرموده کانی خوا و پیغه مبه ر بدهین ده بینین زۆریه ی نه هلی ناگر نه وانه ن که له دنیا دا خوش گوزه ران بون هه سه رقالی پرابواردنی دنیا بون بو یه له پرابواردنی به هه شت بی به ش بون .

به دلنيايييه وهئو تينويه تي وبرسيه تي و بي تاقه تي ئه مپوي پوژوگر ده بيته
تيروته سه لي وگرو تيني پوژي دوايي .

ج /- له بهر ئه وه ي ده زانن كه : ئه م مانگه گه وره ي مانگه كانه :

چاكترين كاته بو پيشبركه وئهنجام داني به ندايه تي ونزيك بونه وه له خوا، ئه و
خير وپاداشته ي كه له م كاته دا هيه له مانگه كاني تري سالد ا به و ئه ندازه يه
دهست ناكه وي ، به راستي مانگي خه له وخه رماني ئيمانه چ هه ليكي زي پينه
پاداشته ي فه پزي يه كه به حه فتايه ، خيري سوننه تي به ئه ندازه ي واجبيكه له بهر
ئه م سي هويانه برواداره راسته قينه كاني به شي يه كه م به هاتني ئه م مانگه
زورخوشحال ده بن، حالي ئه وانه وه كه كه سيكه كه يانزه مانگ بي چاوه پرواني
ديداري خوشه ويسته كه ي بي ئاماده باشي بو بكاتي پيدا ده بي خوشحاله
به هاتني .

دووه م : خه لكا نيكن هاتني ئه م مانگه يان به لاوه ناخوشه !

كاتي كه پرهمه زان هات پوژان ده ژمي رن كه ي ته واو بي ، خوشيان به موسلمان
ده زانن ! ئه وهش له بهر ئه م دووه ويه ي خواره ويه :

(١) لاوازي بيروباوه ر واته : دامه زراوي عه قيده و بيرو باوه ر سه رچاوه ي هه مو
خيروچاكيه ، گه ر هه مو ئيسلام دره ختي بيت ئه وه ئيمان ره گ وپيشه يه تي
به ندايه تي خواره وشتي جوان به ره م و ميوه كه يه تي ، تازياتر ئيمانه كه ت پته و
ترو راست وپاك و دامه زراوتر بي به وئهندازه يه به ره مي ده بيت به هاتني
مانگي ئيمان خوشحاله وه به پيچه وانه وه ، لاوازي بيروباوه ر كه خه لكانيكي
موسلمان ده بيني پابه ندي شه رعي خوانين سارد و كه م ته رخه من ته نها له
ره مه زاندا روله مزگه وت ده كهن ، مولته زيم نين ودينداريان گرو فريكه ، ئه وانه
موسلماني ره مه زانيه ن !

۲) زیدەپۇیى كىردن لەخواردن و خواردنەو و خوشگوزەرانى :

چون ئەوانە گوپرايەلى ھەوا وئارەزوى خويان كىردو و بونەتە بەندەى گەدە و گىپال، بە پىچەوانەى كۆمەلى يەكەم بۆيە ئەمانە لەم مانگەدا زۆر ھىلاكى خواردن و خواردنەو، سفرەى بەربانگيان ئيسرافى زۆرپىوھدىارە!
بە داخوھ بۆئەوانەى كە بەكەم و كورتى دىنەكەيان گرتوھ خوشيان بە موسلمان دەزانن بەلام دىندارى بە كەيف وئارەزوى خويان دەكەن نيوھ لە نيوھى پشت گوى دەخەن و پابەندى فەرمانەكانى خودا نابن بە تەواوى لە كاتىكدا ئىسلام ماناى تەسلىم بونە بۆ فەرمانەكانى خوا و پىغەمبەر بەپىيى توانا، چونكە ئەم دىنە دەبى بە وشىوھىە بىگىرى وەك خوا دەيەوى نەك وەك خۆت دەتەوى!

با بە خۆماندا بچىنەوھ بە گوپى نەفس و شەيتان نەكەين با تەزكىھى نەفسى خۆمان بكەين، ئەو ھەلە زىپىنە بقۆزىنەوھولە دەستى نەدەين، بەدل و گيان بە بىر و باوھەرمان پىشوازى لى بكەين بە عىبادەت و اخلاص و ئيمان بە تەوہەكردن لە گوناھوتوان، لەو ھەموخىر و بىرە بى بەش نەبىن حىكەت و فەلسەفەى رەمەزان تى بگەين باھەمومان قەدرى ئەو ميوانە خوشەويستە بگىرىن و مافى خوى بدەينى وەك كۆمەلى يەكەم .

دووبارە بەخىربىتتەوھ مانگى فەتھ و ئيمان، ئەى مانگى قەدر و بەدروصەبر، ئەى ميوانى سالانە، رىزت لەسەرچاوانە چونكە مانگى قورئانە، مانگى گەشبوئەوھى و يژدانە، بەخىرھاتى ئەى مانگى نور چراى دەستمان بۆ رىگەى دور*

* ئەم بابەتە سالانە وتارى پىش ھاتنى رەمەزانە .

* لەكەنالى ئاسمانى پەيام (۲۰۱۲/۷/۱۹) ھەمان بابەتم پىشكەش كىردوھ .

گه ورهیی رهمه زان

ئه واهات مانگی نوروره حمه تی خوی میهره بان

دەرگای بهه شت کرایه وه مژده بی ئه ی موسلمان

جیگه ی سه رنج و پرامانه خوی گه وره له هه مو دروستکراوه کانیدا گرنگترین و گه وره ترینی دیاریکردوه، ده بیینی گه وره ی کیوه کان عه ره فهیه، گه وره ی به رده کان به رده ره شه که یه (حجرالاسود) گه وره ی کانزاکان ئالتونه، گه وره ی مروقه کان پیغه مبه رانن (سه لامی خویان له سه ر) وه پییشه وای پیغه مبه رانیش محمد (ﷺ)، گه وره ی مانگه کانی سال رهمه زانه و گه وره ی پوژه کانی سال پوژی عه ره فهیه و جومعه ش گه وره ی پوژه کانی هه فته یه وشه وی قه ردیش گه وره ی شه وه کانه، ژیان فرسه ته رهمه زان چاکترین دهرفته، مروقه له ژیانیدا چه ندسات وکات وهه لی گه وره و گرنگی بو هه لده که وی ئه گه ر به ژیرانه ئه و هه لانه بقوزیته وه ده بیته خاوه نی تویشو و سه روه ت و سامانیکی زورله دنیاو دوا پوژدا

به لی رهمه زان گه وره ی مانگه کانه.. خاوه نی قه درو به درو قورنانه.

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ واته: مانگی رهمه زان ئه و مانگه یه که قورنانی پیروزی تییدا هاتوته خواره وه، که ریتمونی و بهرنامه یه بو خه لك خوی گه وره و کاربه جی مه دحی ئه و مانگه ی کردوه جیاله مانگه کانی تر به وه ی که ﴿أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ...﴾ قورنانی پیروز په یامی سه رجه م مروقیه تی له شه وی قه دری ئه م مانگه دا به یه ک پارچه له (لوح المحفوظ) وه دابه زی بوئاسمانی یه که م ، وه سفی ده کا به مانگی

دابه زینی قورئانه، ئاماژیه بۆئوه که پیویسته زۆر گرنگی بدهین به فیربون و خویندنه وه و کار پیکردنی قورئان، جگه له قورئان کتیبه ئاسمانیه کانی تریش ههر له مانگه دا دابه زیوه، وهک پییشهوا ئه حمه د فهرمویه تی . صحفی ابراهیم وتهورات وئینجیل له ره مه زاندا دابه زیون، وه عیسا (علیه السلام) له و مانگه بهرزکرایه وه بۆ ئاسمان وه زۆر پروداوی تریش ﴿فمن شهد منکم الشهر فلیصمه﴾ ههر کهس له ئیوه ئاماده ی ئه و مانگه بوبا به پرۆژی، ﴿ومن کان مریضا مریضا أو علی سفر فعدة من آخر﴾ گهر کهسی له ئیوه نه خویش بو یان که وته سه فهره وه ده توانی بيشکینی دوا یی بیگریته وه، ئه مه ش روخسه ت و ئاسانکاریه که بۆ نه خویش و ریواران که عوزری شه رعیان هیه

﴿یرید الله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر﴾ خوی میهره بان ئاسان کاری بۆکردون نایه وی توشی نارچه ته ی بین، په یامی خوا سه رجه م برگه کانی ئاسانکاری تی دایه وله گه ل سروشتی مرۆقه کاندا گونجا وه، چونکه بۆ به رژه وه ندی ئه وان هاتوه، بۆیه که سه رنج بدهین له حوکمه کانی خوا و یاسای شهرع ، پریه تی له روخسه ت و ئاسانکاری به ئه ندازه ی وزه وتوانای خۆت داوا ی ئه رکت لی ده کات

﴿لا یكلف الله نفسا الا وسعها﴾ واته: خواشتی داوا ناکات که له توانای ئاده میزاد دا نه بی و عیباده ته کانی له توانای هه موکه سدان له کۆتایی نایه ته که دا ده فهرمو ی ﴿ولتکملوا العده ..﴾ تا ئه و مانگه به ته واوی بگرن خوا به گه وره بزاند به وشییوه یه رینمونی کردون که ههرسی پرۆژه که ته وا و بکه ن وله پادا شته که ی بی به ش نه بن، به رده وام یادی خوا بکه ن که هی دایه تی دا ون بۆئهم کاره ﴿ولعلکم تشکرون﴾ تاسو پاس گوزار وشو کرانه بژیرین له سه رنیعمه تی ئیمان و هی دایه تی خوا بۆگرتنی ئه م مانگه ، به راستی ره مه زان گه وره ی مانگه کانه

مانگی قورئانه پيويسته له سه زمان زياتر ديراسه‌ی قورئان بکهين به تايبهت له م مانگه‌دا وه جبريل (عليه السلام) هه موورپه مه زمانان دههاته خواره وه له گه‌ل پيغه مبه‌ردا (ﷺ) ديراسه‌ی قورئانيان ده‌کرد و بوی ده‌خوينده وه، واته مانگی قورئانه، بائيمه‌ش بيخوينينه وه خه‌تمی بکهين ماناکه‌ی بزانین پاشان کرده وه‌ی پی بکهين و ده‌ستور و ياسای ژيانمان بی

په مه‌زان مانگی راهينانی نه‌فسه، تا بتوانی له (۱۱) مانگه‌که‌ی تر کوئترولی بکه‌ی بوئه وه‌ی نه‌فست به‌ده‌ست تو بی نه‌ک تو به‌ده‌ست نه‌فسه وه بی، مانگی سه‌برگرته، چونکه پوژ و سه‌بری ده‌وی بویه پوژ و سه‌برپیکه وه ده‌ستله ملانن وه‌ک پاداشتی پوژ و دیاری نه‌کرا وه و فه‌رمويه‌تی (اناجزی به ..)، به‌هه‌مان شیوه پاداشتی سه‌بر و ئارامگر تنيش دیاری نه‌کرا وه و بی حساب به‌لای خوا فه‌رمويه‌تی (انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب)

قال رسول الله (ﷺ) (اذا جاء رمضان فُتِحَتْ ابوابُ الجنةِ وُعِلِقَتْ ابوابُ النارِ وُصِفَتْ الشياطينُ) ۱ .

واته: که په مه‌زان هات ده‌رگاکانی به‌هه‌شت ده‌کريئنه وه، دابه‌زینی سوژ و به‌زه‌یی خوابویه‌نده پوژ و گرو تو به‌کاره‌کانی وه‌ک ئه وه‌یه‌له گه‌راج سواری سه‌یاره‌ی به‌هه‌شت بی، وه‌له به‌رامبه‌ردا حوت ده‌رگاکانی دوزه‌خ داده‌خرين له فه‌رموده‌ی تر داهاتوه که پوژ و قه‌لغانه و له‌ئاگر ده‌تپاریزی، شه‌یتانه‌کانیش کوئ ده‌کريئ و زه‌وتوانیان که م ده‌بیته وه، ئه وه‌ش به‌ئاشراده‌ی بی‌نری خه‌لکی روله‌چاکه ده‌که‌ن و مزگه‌وته‌کان جمه‌یان دی، (ابن حجر له فتح الباری) دا فه‌رمويه‌تی: پوژ و راستی و حه‌قیقه‌تی که سه‌که دیاری ده‌کات

۱ . (بوخاری به ژماره (۱۸۹۸)، مسلم به (۱۰۷۹) گيپراویانه ته وه

چونکہ پیشتر ئەگەر پرسیارت بکردایه بۆچی ژنه کەت تە لەقدا ؟ یان بۆئەو کەسەت کوشت؟ بۆزینات کرد؟ بۆئارەقت خواردەوہ ..؟ لەوہ لەمدا دەیوت: شەیتان پێی کردم! کەسی لە پەمەزاندای بەردەوام بێت لە خراپە ئەوہ خۆی خراپکارەو پۆلی شەیتان دەبینی، چونکہ شەیتان لە ومانگەدا کۆتکراوە و ئیستاپاساوت نەماوە، لە فەرمودەکە هاتوہ، (وینادی مَنادی..). لەسەرەتای مانگەوہ جارچیەک بانگ دەکا: (یاباغی الخیر اقبل..). ئەی چاکەخوازان پێشوازی بکەن لە چاکەکاری بەردەوام بن لە خێر.

هەلیکی گرنگ وزیڕینە بۆبەخشین وتەو بەکردن وتەقوا، (..و یاباغی الشراقصر) خراپکاران بەسەو دەستبەرداری خراپەبن/ (ترمذی، ابن ماجە).

تەنانەت لەسەر دەمی نەفامی پێش ئیسلام چوارمانگ هەبون کە بەمانگە حەرەمەکان ناسرابون شەریان تێدانە دەکردن ئەگەر دوژمنی خۆی بدیایەلیی نە دەداده یگوت چونکہ مانگی موحەررەمە، بەلام بپروایانی ئەم سەر دەمە هەر چەند دروشمەکانیان جوانە لە مافی مروؤف و پێزی بەرانبەر، بەلام لە ومانگەشدا بی پێزی دەکەن بەرانبەر مانگی پەمەزان و سوکایەتی دەکەن بە موسلمانان لە پێگەیی: میدیاکان کە هەندیکیان لە ومانگەدا ریکلام بۆ خواردن دەکەن! لە کاتی کەدا پەمەزان مانگی نەخواردن و برسێتییە، یان دابەزاندنی فلیم و درامای نابەجی، یان گرانفرۆشی تەرازوبازی بازار، یان دەسەلاتە ستەم کارەکان لە ومانگەشدا دەسبەرداری شەپوناژاوەو تەقینەو هەنابن، ژیان فرسەتە پەمەزان دەرفەتە: بۆ نوێبۆنەوہ و ژیانیکیی باشتەر

دەرفەتە: بۆتۆی گەنج تادوربکەو ویتەو لە جگەرەو نیڕگە لە و ماددە هۆشبەرەکان لە فتنەیی ئاfrهەتان...

دەرفەتە: بۆئافرەتانی ئیماندار تابىنەبالاپۆشى راستەقىنەو دور بکەونەو
لە سفورى لەجل و بەرگى حەرام.

دەرفەتە: بۆتۆى پىرو بەتەمەن و ابزانە کۆتارە مەزانە کۆتائو ئۆرپۆژو تەعاقبەت
خىربى، سودو بەرگەرە لەم هەلە تانە مردوى بەپەلە.. بەلەش ساغیت فریومە خو
زۆرىک مردن بەبى ھۆ.

لە فەرمودە يەك پيغەمبەر (ﷺ) ئاگادارمان دەکا لەسى کات و دەرفەتى گىرنگ:
جارىک لەکاتى چۆنە سەرمىنبەرە سى جار فەر موى (امین) وتیان ئەو چى بو؟
فەر موى ئەو جبریل بوسى دوعاى کرد و منیش ئامینم بۆ کرد و فەر موى:

(رَغْمَ أَنْفٍ عَبْدٌ دَخَلَ عَلَيْهِ رَمَضَانَ فَلَمْ يَغْفِرْ لَهُ فَقُلْتُ: آمِينَ، ثُمَّ قَالَ رَغْمَ أَنْفٍ عَبْدُ ذَكَرْتُ
عِنْدَهُ فَلَمْ يَصِلْ عَلَيْكَ فَقُلْتُ: آمِينَ، ثُمَّ قَالَ رَغْمَ أَنْفٍ عَبْدٌ أَدْرَكَ وَالِدِيهِ أَوْ أَحَدَهُمَا فَلَمْ يَدْخُلِ
الْجَنَّةَ فَقُلْتُ: آمِينَ..)^۱

واتە: لوتى بشكى خەجالەت بى، يەكى لەوسيانە: (من ادرك رمضان فلم يُغفر له)
كەسى بگاتە پەرمەزان و كارىكى و انەكات بەھۆيە وەخوالىي خوش بى سەرنج
بدەلەگە و رەيى پەرمەزان جبریل دوعا بکات و پيغەمبەر (ﷺ) ئامین بکات! بۆيە تا
زياتر ئەومانگە بناسين زياتر گەرەيى دەزانين و خوشمان دەويت و بەتاعەت و
عیبادەت لەخزمەتى دادەبين، پيشينان و تويانە پەرمەزان هات و پەرمەزان چو
ئەوھى نەگىرت روزەردبو، کەواتە و ريبا بە.. بەئاگابە.. لەدزەکانى پەرمەزان: لە
تەلە فزیون و درامای شەوان دانیشتن تابەرى بەیان.. لە ئەنتەرنیٹ و موبایل
.. ھتد، لەکۆتایدا دوبارە پىرۆزبى لیمان پەرمەزان.. مانگى قەدر و بەدرو غوفران
مانگى شەحن و گەشەى ئیمان.

۱. (مسلم، احمد)

رهمه زان مانگی قورئانه...

رهمه زان مانگی دابه زینی قورئانه ،خوای گه ورهمه دحی ئەم مانگهی کردوه و جیای کردۆته وه له مانگه کانی تر به وه که قورئانی پیروزی تیا دابه زیوه لیڤه جیی خۆیه تی له چەند خالی کدا ئاماژە به گه ورهیی قورئان بکهین :

(۱) هه رکه س له خزمهت قورئانت دابی چاکترین کهسه:

پیغه مبهەر (ﷺ) فه رمویه تی: (خیرکم من تعلم القرآن وعلمه.)^۱ چاکترین کهسه ئەو کهسه یه فیڤری قورئان ده بیټ و خه لکیش فیڤرده کا، ئەوه له بهرگه ورهیی قورئانه

(۲) قورئان وهك پۆحه بۆجهسته و لاشه:

هه ر گه ل و کۆمه لی قورئانیان له ناو دابوو به خته وه ر وزیندون خوای گه وره قورئانی به (روح) ناو بر دوه و ﴿وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا...﴾ مرۆڤ تاروحی له بهر بی گهش و جوانه، که پوحی ده رچو لاشه یه کی بۆگه ن و بی گیانه، به هه مان شیوه گه لی بی قورئان دو چاری ده یان ده ر دونه خووشی ده بی وهك (درووخیا نهت و گه نده لی و فه سادی ئە خلاقی و ناعه داله تی و چه ن دین قهیرانی ئابوری و سیاسی و کۆمه لایه تی و ... هتد) وهك له م پۆژگار ه دا ده بینری .

(۳) به هۆی خویندنی قورئان تویشنه به ره ی دوا پۆژمان پرده بیټ له چاکه:

(ابن مسعود) که قورئانیکی زیند و بوله سه رزه وی، بۆمان ده گێریتته وه که خووشه ویستمان (ﷺ) فه رمویه تی (من قرا حفا من کتاب الله فله به حسنة والحسنة بعشرا مثا لها، و لا اقول (الم) حرف ولكن الف حرف و لام حرف و میم حرف)^۲ .

واته به خویندنی هه ر پیتیک (۱۰) چاکهت بۆ ده نوسری و ته نها به وتنی (الم)

۱. أخرجه البخاری، ،، ۲. (رواه الترمذی والطبرانی وصححه البانی)

(۳۰) چاکهت بۆ دنوسری ، ئەى ئەگەر هەموقورئان بخوینیتەوہ بزانه چ دەسکەوت وخیریکی گەرەیه،خۆشبهختی بۆهەلگرانی قورئان لەهەموکەس دەولەمەند ترن لە قیامت ،هەرودها لەفەرمودەدا هاتوہ که(قورئان وپوژو) لەقیامتدا شەفاعەت دەکەن بۆخاوەنیان .

٤) هەلگری قورئان دەبی پەوشتی قورئانی بی:

کردهوی پی بکادهستوری ژيانی بیت وەک پرسیارکرا لە دایکی ئیمانداران خاتوعائیشە لە پەوشتی پیغەمبەر(ﷺ) ئەویش فەرموی: (کان خلقه القران) پیغەمبەر(ﷺ)وینایەکی جوانی بۆکردوین لەوبارەوہفەرمویەتی: (مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْفَرَّانِ كَمَثَلِ الْأَنْزَجَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الثَّمَرَةِ لَا رِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلْوٌ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ)^١.

وینەى ئەوباوہردارەى که قورئان دەخوینی وکاری پیدەکات وەک لیمۆ تامو بۆنى خوشە،وینەى ئەوموسلمانەى قورئان دەخوینی وکاری پی ناکات وەک خورمایە بۆنى نیە وتامی شیرینە،وینەى ئەودووپوہى قورئان خوینەوہک پیحانەیه بۆنى خوشە وتامی تالە. وەئەومونافیقەى قورئان ناخوینی وەک کونەفسە (کوژالک) وایە تامی تالە وبۆنیشی نیە.

کاتی ئایەتی دەخوینیەوہ بزانه تۆلەکوویی ئەم ئایەتەداى؟ ئایا کردهوت پیی کردووہ؟ بەکرداروگوفتار مافی خویندەنەوہکەت داوہ؟(..يَتْلُوهُ حَقًّا تِلَاوَتِهِ..)^٢ لەفەرمودەیهکی تردا هاتوہ(اقرأ القرآن، ولا تأكلوا به، ولا تستكثروا به،...)^٣ واتە: قورئان بخوینن وکاری پیبکەن پیوہى مەخۆن ساخوایە قورئان بکەیتە بەهاری دلمان.. نوری چاومان..لابەرى خەممان..شەفاعەتکاری قیامتەمان

١. صحيح البخارى ، ، ٢.البقرة/١٢١ ، ، ٣.أخرجه أحمد(٣ / ٤٢٨، ٤٤٤).

فەزل و گەرەبە پۇرۇش

بەكەم: ماناومە بەستە پۇرۇش بىزانە

حەكەمەتە پۇرۇش تەقوايە.. ئەو دەش فەرمودەى خودايە:

خوای گەورە دەفەرموى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ (البقرة/۱۸۳)، ئەم نايە تە پىرۇزە بەلگەى واجب بونى پۇرۇش پەمەزانە، لەبەرئەو زانايانى ئىسلام بەك دەنگن لەسەر واجب بونى پۇرۇش ئىتر ھەر كەس بىرۇى پى نەبى يان ئىنكارى بەكات كافر دەبى.

﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ﴾ واتە: پۇرۇش پىويىست كراو نو سىراو لەسەر تان (كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ).. وەك لەسەر خەلكانى پىش ئىو دەش فەرز بوو، خوای گەورە دلنە وایى مو سىلمانان دەكات بەو دەى كە لەسەر گەلانى پىش ئىو دەش ھەبوو، بەو كەرەكە ئاساتر دەبى لەسەر مو سىلمانان (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) ئامانچ ومە بەست لە فەرز بونى ئەنجام دانى تەقوا بەندايە تىە بو خوا تابىنە (مُتَّقَى) كە ئەو دەش بەرز تىن پلەيە چونكە بەرپىز تىرىن كەس لای خواتە قوادارتىنە (ان اكرمكم عندالله اتقاكم)، (أياما معدودات) چەند پۇرۇش كى كە مو دىارن لەچا و پۇرۇش كانى تىرى سال.

پۇرۇش زەكات و پاكەرەو دەى جەستەى مرۇقە ئەگەر بەوردى سەرنج بەدەين، دەبىنىن پۇرۇش وەك بەزاهىرى بنەما و سوننەت و نادابى تايبەتەى خوى ھەيە، لەگەل ئەو دەش لەناوەرۇكدا پۇرۇش چەند ماناومە بەستەىكى لى دەخوینرىتەو كە پىويىستە بىان زانىن و كارىيان پى بەكەين، نەك وا بزانىن تەنھا عىبادەتەىكى زاهىرىە و خو گرتن بى لە خواردن و خواردنەو، وەك خەلكانىكى بى ئاگاواى بو دەچن!

دەسا فەرمو پۇرۇش پىر نور.. وەك پىشكانى بى سنور:

خوت بنوینە.. لەخەوى قول ھەلمان سىنە.. تۇزى گوناھ داپو شىوین بىتە كىنە بەمشتى ئاوى زەمزمەت تونىتى پۇحمان بشكىنە.. لەسەر تەقوا پامان بىنە.

دووم: فەزل و بەخشەکانی

پۆژوی پەمەزان نوێبۆنەوێه بۆموسلمان بۆجەستەودەرون وئیمان:
مروۆ لەدوبەشی سەرەکی پیکهاتوو: بەشەماددیەفیزیکیەکی کەجەستە و
لاشەیه، وەبەشەمەعنەویەکی کەلایەنی پۆح و نەفس وئیمانە، پۆژونوی
کەرەوی هەمویانە:

یەكەم/ بۆجەستەولاشە: پۆژونەخواردنە وەستانە وەك بریکە بۆ سەیارە
سەیارەهەرچەند مۆدیل بەرزو مواصفات بێت گەر بریکی نەبی بەکەلکی
لیخوپین نایە پۆژوبۆمروۆ ئاوايە سەیرلەوهدایە شت گران دەبی وپەلە
زۆرخۆری و خۆشخۆری دەکەن کە پێچەوانە ی فەلسەفە ی پۆژوو!

لەکاتی کدا هەندی لەبرسیتی وکەم خۆری تەندروستیە، عائشە ی دایکی
ئیمانداران دەگێریتەو کە (۲- ۳) مانگ ئاگرلەمالی پێغەمبەردانە کراوەتەو
بەخورماوئاوژیاون، زانستی سەردەم ئەو ی سەلماندو کەمخۆری خواردنی
فریش و نەکولاًو زۆر بەسودە بۆتەندروستی لاشە، پروفیسیۆری بەریتانی
(مایکل مۆزلی) لەلیکۆلینەوێه کدا ئەو پراستیە ی سەلماندو لە وتاری کدا لە
ئەنتەرنیٹ بلاو کراوەتەو بەناونیشانی (محمدی دەژیم) دووشەمە وپینچ
شەممان خواردن ناخوات لەبەر تەندروستی، پێغەمبەر (ﷺ) فەرمویەتی:
(صومواتصحوا) (رواه الطبرانی) بەپۆژوبن تەندروست دەبن

دووم/ نوێبۆنەوێه بۆدەرونی مروۆقەکان:

تەکنەلۆژیادەتوانی جەستە بەختەوهریکا بەلام ناتوانی دەرونت ئارام بکات
ئە ی نابینی لەم سەردەمەدا زۆر بە ی خەلک خەمبارە بیزارە نەخۆشی دەرونی
بی ئەژمارە، زانایانی دەرونناسی ئەو یان سەلماندو کە داپران لە جەنجالی
ورگی خالی بەسودەبۆنارامی دەرون، ئەو ش لەئییعتکاف وروژودا دەبینری

جگه له خوښی ئیوارانی که پیغهمبهر (ﷺ) فرمویه تی: {لصائم فرحتان فرحة عند فطره وفرحة عند لقاء ربه} واته بپوړوژوه وان دوو خوښی هیه یه که م ئیواره کاتی به ربانگ، دوه میان کاتی به خزمهت په روهر دگاری ده گات له پوړی دوايي، هه موئیواران جه ژن و دلخوښیه که ده کاته سی جه ژن.

پیاوی بی پوړوئیوارهی لی هات.. کز داده نیشی په شیمان ومات

دووه م / نویبونه وهیه بونه فس به هوئی کوئتروئی نه فس، سی جوړنه فس هیه: نه فسی ئەمماره که زورخراپه و به دکاره، نه فسی (لوامة) که به خویدا ده چیته وه وباشه، وه نه فسی ئارام که باشتینه، پوړو کوئتروئی نه فس ده کات، واده کا نه فست به ده دست تویت نه ک توبه ده دست به فسه وه بی وه ک بوکه شوشه ی منالان یاریت پی بکات، چاکترین چاره سه ره بود امرکاندنه وهی شه هوه ت و ئاره زوه کان، که مروث به هویه وه توشی شهرمه زاری دنیا و قیامت ده بی، چونکه زورینه ی خه ک له ریگه ی تاوانه کانی دم و دامینه وه به هوئی نه فس وشه یتان ده چنه ئاگره وه، وه ک پیغهمبهر (ﷺ) فرمویه تی: (.. أَكْثَرُ مَا يَدْخُلُ النَّاسَ النَّارَ فَقَالَ الْقُمْ وَالْفُرْجُ)^۲

موسلمانی راسته قینه ده بی و ابی.. به نده ی خوابی.. به ته قوابی و اله نه فسی خوئی ته رابی هه رچهند نه فسی بلی بابی.. ئەم پیی بلی نه خیر نابی. پیشه و امالک به لای منالی کدا پویشت وه لویسته یه کی کردنایا سه لامی لی بکه م یان نا، سه لامی لی کرد مناله که زور به جوانی وه لامی دایه وه وتی: به خیری بی ئەی امام مالک، ئەمیش وتی: چون ده زانی من مالیک مناله که وتی به پریزان گه وره و دیار و ناسراون امام فرموی: دیاره ژیری پرسیاریکت لیئه که م:

۱. رواه البخاری، ۲. اسناده حسن.

جياوازی چيه له نيوان عه قلّ و نه فس؟ منالّه كه وتى: ئه وه بوله تودا پويدا نه فس تى سه لامى لى مه كه ويچوكه، عه قل وتى: سه لام بكه توش چاكت كردخوت دايه ده ست عه قل، امام پيى وت: بؤده ستت ئه خه يته ئه وخولّه له كاتى ياريدا؟ منال وتى: قوربان له وخولّه دروست بوين ئه بينه وه به خول، امام وتى: ئه ي بؤچى ئه گرياي؟ منال وتى: له ترسى ئاگرى دؤزه خ، امام وتى تومنائى هيچت له سهر نيه، منال: وه لامى دايه وه وتى: كاتى دايكم نان ئه كا به چيلكه ورده كان ئاگره كه ي خوش ئه كردم نيش ئه ترسم به ئيمه ي ورديله ئاگرى جه هه ننه م خوش كه ن بؤگه وره كان، (۳۰) ي پوژى ره مه زان وه ك سى دهرزى ئيمانيه بؤچاره سهرى نه خوشى دهرونى وجه سته يى.

سوده كانى پوژو:

(۱) پوژوگرتن لوتكه ي به ندايه تى و دلسوزيه:

به رده وام دوباره كردنه وه و دهر برينى به ندايه تى بؤخوا له نويزدابه (اياك نعبد) وه گوپرايه لى كردنى به پوژوگرتن ئه وه به رجه سته كردنى لوتكه ي به ندايه تى و دلسوزيه، چونكه پوژوگرتن په يوه سته به ئيمانى پته وه وه عيباده تيكي نه ينيه مروقه ده توانى بخوا به نه ينى وله ناوخه لكدا بلى به پوژوم كه سيش نازانى، كه واته به راستى يه كلا بونه وه وساغ بونه وه يه بؤخوا ي په روه ردگارى جيه انيان هه ربويه پاداشتى لاي خوابى حيسابه، پيغه مبه ر (ﷺ) فه رمويه تى (كُلِّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ يُضَاعَفُ، الْحَسَنَةُ عَشْرًا مِثْلِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ، قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ مِنْ أَجْلِي) / رواه مسلم (۱۱۵۱) والبخارى

واته: هه موكرده وه كانى ئاده ميزاد بؤخويه تى و پاداشتى ده دريته وه، يه ك به ده تا يه ك به حه وسه د خواده فه رموى: ته نها پوژونه بى كه بؤ منه ومن ده زانم چؤن پاداشتى ده ده مه وه. كه واته له بهر زورى خيره كه ي پاداشتى ديارى

نه كراوه! به هه مان شپوه سه بریش پاداشتی دیاری نه كراوه له قورئاندا:
 (إِنَّمَا يُوقَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ) ده بیینی پوژتوصه برده ست له ملان و
 په یوهستی یه کتربون! بیگومان نه وهی صبروئارامی نه بی پوژتوی پی ناگیری
 نه وه موخیره ی ده ست ناکه وی، وه پوژتوصه بره ر دوکیان زاده ی ئیمانی
 راست و دروستن، وه پوژتو به ندایه تیه کی نه ینیه به سراوه به ئیمانی ساغه وه و
 چاکترین ده رمانه بو نه هیشتنی نیفاق و دوپویی و خیانه ت و گنده لی چونکه
 هه ستکردن به چاودی ری خوایی واده کات خوت بگریه وه له هندی خوشی و
 رابواردنی دنیایی بو ماوه یه کی دیاری کراو.

(۲) پوژتو قه لغانه له ناگرده تپاریزی:

قال رسول الله (الصوم جنه يستجن بها العبد من النار) / (رواه الطبرانی)

واته: پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمویه تی: پوژتو قه لغانیکه مه تالیکه خاوه نه که ی له ناگر
 ده پاریزی وه ک پاریزه ری دورت نه خاته وه له ناگری دوزه خ، چونکه زوره ی
 نه وانه ی ده خرینه ناگری دوزه خ وه به هوی دم و دامینه وه یه، له نه بو
 سعیدی خودریه وه ده گپریته وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمویه تی که نه مه مانا که یه تی
 (هه رکه سی یه ک پوژتوله به رخوا به راستی به پوژتو بی ت خوی گه وره حه فتا پایز
 واته حه فتا سال پوی دم و چاوی نه و که سه دورده خاته وه له ناگر) / (متفق علیه)
 نه ی نه وېر واداران ه ی که به مانگ به پوژتو ده بن بوخوا، ده بی به خشش و پاداشتیان
 چه نده زور بی ت (انه لفضل عظیم)، له قاموسی (مختار الصحاح) دا ده لی (الجنة: هو السلاح
 الذی یستتر به المرء)، (جنة) نه وچه که یه که مروف خوی پی داده پویشی و ده پاریزی
 وه ک جل و به رگی گولله نه پری نه م پوژتو گاره، به لی پوژتو نه وچه که یه که نابینریت و له
 ناخی مروف داکاری خوی ده کات و ده پاریزیت له هیرش می کروب و قایروس،
 که نه م ده ست و ارزه یه ش به راستی معجیزه یه کی تری پیغه مبه ر (ﷺ) .

۲) پوڙو قه‌لغانه بۆرژگار بون له‌هیرشی ئاره‌زوه‌کانی نه‌فس :

پوڙو کۆنتروولی نه‌فس ده‌کات، که‌نه‌فست به‌ده‌ست تو‌بیت نه‌ک تو‌به‌ده‌ست نه‌فسه‌وه‌بیت وه‌ک بو‌که‌شوشه‌ی منالان یاریت پی‌ بکا، چاکترین چاره‌ سه‌ره‌بو‌دامرکانده‌وه‌ی شه‌هوت و ئاره‌زوه‌کان، که‌مرؤڤ به‌هویه‌وه‌توشی شه‌رمه‌زاری دنیاو دواپوڙ ده‌بیت، چونکه‌زورینه‌ی خه‌ک به‌هوی تاوانه‌کانی ده‌م ودامینه‌وه، به‌هوی نه‌فس وشه‌یتانه‌وه ده‌چنه‌ ئاگره‌وه، پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمویه‌تی: «..سُئِلَ عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ النَّارَ فَقَالَ الْفُجْرُ، / (اسناده‌ حسن)، به‌تایبه‌ت که‌نجانی که‌توانای ژن هینانیان نیه، (ابن مسعود) ده‌گی‌ریته وه پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمویه‌تی: { يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ ، فَإِنَّهُ أَعْصَى لِلْبَصْرِ ، وَأَخْصَنَ لِلْفَرْجِ ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ } (متفق علیه)

واته : ئە‌ی کۆمه‌لی که‌نجان هه‌رکەس له‌توانای دایه‌باژن بینێ چونکه‌باشتره‌ بو‌ پاراستنی دامین وچاوتان، ئە‌وه‌ی توانای ژن هینانی نیه‌ باپوڙو بگری پایزه‌ره‌ . به‌تایبه‌ت له‌م پوڙگارده‌دا زیاتر پی‌ویستمانه‌ که‌پوڙوه‌ سوننه‌ ته‌کانیش بگری بو‌ دامرکانده‌وه‌ی ناگری ده‌رون، به‌تایبه‌ت کۆلان وه‌فرمانگه‌کان پریه‌تی له‌ ئا‌فره‌تی روت و سه‌رلیشی‌واو،

پی‌ویسته‌ گه‌نجی باوه‌رداره‌قیده‌وه‌ که‌سایه‌تی خوی بیاریزی، بو‌ئهم مه‌به‌سته‌ش با فه‌رمانی پی‌غه‌مبه‌ره‌به‌جی بینێ (من لم یستطع فعلیه بالصوم) که‌ نه‌یتوانی ژن بخوازی با پوڙوبگری ، بو‌ئوه‌ی توشی خراپه‌کاری نه‌بیت، تا له‌سه‌ر ره‌وشته‌ جوانه‌کانی ئیسلامی بمینیتته‌وه، له‌ پوڙودا فی‌ری خواپه‌رستی ده‌بین له‌ جیاتی خۆپه‌رستی ئە‌بی نه‌فست به‌ده‌ست تو‌وه‌ بیت، نه‌ک تو‌به‌ده‌ست نه‌فسه‌وه‌ بی! ئە‌وه‌ش به‌ره‌می پوڙوگرتنه‌، ده‌ی بۆرژگار بونمان له‌خراپه‌کاری، بو‌ئوه‌ی که‌سیتیمان له‌ده‌ست نه‌ده‌ین، بو‌ئوه‌ی دوربین له‌ده‌ست ودامین پی‌سی باپابه‌ندی یاسا‌کانی شه‌رع بین

٤) پوژو شه فاعهت دهكا .

سوديكي تري پوژو نه وهيه كهئه وهنده گه وره يه شه فاعهت دهكات لاي خوا بو
خاوه نه كه ي وهك پاريزهر و تكاكاريك بهرگري دهكا له خاوه نه كه ي
له به شيكي فهرموده يه كي دريژ پيغهمبهر (ﷺ) هاتوه كه فهرموده يه تي:

(لصيام والقرآن يشفعان للعبد يوم القيامة)^١ واته: پوژو قورئان له پوژي دوايدا تكا
دهكهن بو خاوه نه كه يان بهم شيويه: پوژو دهلي نه ي په روهردگارمن به پوژ
خواردن و خواردنه وه وئاره زوم لي قه دهغه كردوه تكا يه به مني ببه خشه
قورئانيش دهلي خودايه منيش نهم هيشتوه بخوي تكام وه ربگره وليي
خوشبه شه فاعه تمان لي وهرگره، بهم شيويه پوژوبه فهرز سونه ته وه دينه
مهيدان بو تكا و پارانه وه بو بهرگري له خاوه نه كه يان.

٥) به هوي پوژو خوا له تاوانه كانمان ده بوري:

پوژو هوكاري سپينه وه ي تاوانه كانه خوي گه وره ده فهرموي: (ان الحسنات يذهبن
السيئات) واته: كرده وه چا كه كان كرده وه خراپه كان راده مالن و ده يان سپنه وه
پوژو كه پريه تي له خير و چا كه ده بيته هوي سپينه وه و دايانپوشيني تاوانه كانمان
دياره هه مومان گونا هوتا وانمان هه يه بابه چا كه كردن دايانپوشين پيغهمبهر
(ﷺ) له فهرموده كدا كهئه وه مانا كه يه تي (نيواني پينج نويژه كان و نويژي هه يني
بو هه يني ره مزان بو ره مزان يكي ترده بيه (كه فارهت) و دا پوشيني تاوانه كان
كه رگونا هي گه وره نهكات)^٢ چونكه تاوانه گه وره كان ته نها ته وبه ي نه صوح
ده يان سريته وه، لهئه بو هوره يره وه پيغهمبهر (ﷺ) فهرموده تي (من صام رمضان
ايماناً واحتساباً غفرلها تقدم من ذنبه)^٣

١. (رواه احمد و الحاكم)، ٢. (رواه مسلم)، ٣. (متفق عليه)

واته: ههركهس بهباوهپهوه پوژى په مەزانی گرت بوخوا به ئومیدی پاداشت
 ئەوه خواله تاوانه کانی پابردوی ده بورى ، ئایهت و فەرموده ی تریش هه ن
 ئامازه به وه ده کەن که پوژوهوکاری سپینه وه ی گونا هه کانه .

٦) پوژو خو ش به ختی دنیا و دوا پوژه :

له به شیکی فەرموده که دا پیغه مبه رمان (ﷺ) فەرمویه تی: {لِالصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا
 إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ، وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ} ١ واته: بو پوژوه وان دوو خو ش ی هه یه:
 یه که م: ئیواره کاتی به ربانگ، دووهم: کاتی به خزمهت په روه ردگاری ده گات
 به ربانگی ئیوارانی ش له دوو لاه زور خو شه، یه که میان : ئەوه یه که ساتیکه
 هه موو به فەرمانی خوا له یه ک کاتدا موسلمانان ده ست به خواردن ده کەن له
 دوا ی ئەوه ی زور بو ی مشتاقن و ئاره زومه ندن، دووهمیان: دلّ خو شه که خوا
 هیدایه تی داوه ئەوپوژه فەرمانی خوا ی به جیهی ناوه، جگه له وخو شیا نه ی
 دنیا له قیامه تیشدا سه ربه رز و خو ش حاله

پیاوی بی پوژوو ئیواره ی لی هات .. کز داده نی شی په شیمان ومات

٧) بو نی هه ناسه ی پوژوه وان له میسک خو شتره :

یه کی تر له سو دو به خششه کانی پوژو ئەوه یه که خا وه نه که ی زور خو شه ویسته
 لای خوا، به پاده یه که ئەو بو ن وه ناسه ی که له ناو هه ناویکی خالی و برسی و
 تینو یه تی دهر ده چیت ولای خه لکی ناخو ش و بیزارا وه، ئەو بو نه لای خوا
 خو شه ویسته له بو نی میسک و عه ترو گولا و، که میسک له گشت عه تره کان بو ن
 خو شتره، وه که له فەرموده که دا هاتوو ه که فەرمویه تی: (وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ
 لَخُلُوفٌ فِيمَ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ) ٢

١. رواه البخاری ، ٢. (متفق علیه)

واتە: سویند بەو خوایەیی کە گیانی منی بە دەستە بۆنی دەمی پوژووەوان
 خوشتەرە لای خوالە بۆنی میسک، بەلی ئازیزان بۆنی ئەو دەمی کە لە بەرخوا
 تائیوارە هیچ ناخوات و لە جیاتی خواردن و خواردنە وەسیواک و زیکرو قورئان
 خویندە لای خوا زۆر بە پێزە کاتی خوی پەرەردگار ویستی و ابوو لە گەل
 موسا پیغمبەردا بدویتی فەرمانی پی کرد کە (۳۰) پوژ بە پوژوبی پاشان
 (۱۰) پوژی تری بۆ زیاد کرد تا بوبە (۴۰) پوژ ئینجا چوە میقات بۆ خزمەت خوا
 ﴿فتم میقات ربه أربعین لیلة﴾^۱ فەرمووی ئەی موسا دەزانی بۆنی دەمی پوژووەوان
 چەند خوشتە ویستە لای من بۆیە ویستم و ابو بە وشییو یە بییته میقات لە دنیا
 هەندی شت لای ئیمە ناخوشت و بیزاراوە بە لام لای خوا خوشتە ویستە جگە لە
 هەناسە پوژوگر کە باسما کردنمونهی ترمان هەیه وەکو خوین کە لای ئیمە
 بۆنی ناخوشتە و حەز لە بینینی ناکەین بە لام بۆنی خوینی شەهیدی پیگە
 خدا لە میسک خوشتەرە، وەک لە فەرمودەدا هاتووە کە: کەسی لە پیگەیی خدا
 پیکرابی پوژی دوایی کاتی حیسابی لە گەل ئەکەن بە وشییو یە کاتی لیدرانی
 زیندو دەکریتەو خوین لە زامە کەیی ئەتکی، بە لام پەنگ پەنگی خوینە بۆن
 بۆنی میسکە ﴿اللون لون الدم والريح ريح المسك﴾^۲

جا چاکە ئەو یە لە تەرازوی خودا چاک بی بانە فامیش بە خراپی بزانی، دەی چ
 کاری لای خوارپێزارە، بۆن دارە، بائیمەش بە پێزەو ئەنجامی بدەین.

۸) پوژووەاندەری موسلمانانە بەرەو پوژی دوایی:

پوژوگرتن واتە پەرەردەکردن و پیگەیانندی کەسی ئیماندار بۆ کوکردنەو ی
 تویشوی قیامەت و ادە کالە موسلمان کە دورین بیته و دوا پوژی لە بەرچاوبی

۱. (الاعراف/ ۱۴۲ ، ۲. (بخاری و مسلم)

چونکه ئەومیزانەى كێشانەى كارەكانى خۆى پێدەكات مەعنەویە و قازانج و زەرەرى دوا پۆژ دەخوینیتەو، كاتى كەخۆى دەگرى له خواردن و خواردنەو بە ئومىدى پاداشتى پۆژى قیامەتە ، چونكە دەزانى تىرى و برسپەتى ئەم دنیاىە كاتىە لە بەرئەو ئەم خۆشپە كەمەى دنیاىە فرۆشى بە ژيانى خۆشى و سەر بەرزى یە كجارى قیامەت، موسلمان دوربینه و خەمى دوا پۆژى خۆپەتى دەزانى كە بەهەشت بەماندوبون و ناپەختى دەست دەكەوێت و جەهەننەمیش بە ئارەزووەكان دەورە دراو، وەك پێغەمبەر (ﷺ) فرمویەتى:

(حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ، وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ)¹.

٩) پۆژوگۆپراپەلى و بەندایەتیه بوخوا :

پۆژو واله خاوەنەكەى دەكات تەنها بەرنامەى خوا پیاو بەكات و گۆپراپەلى فرمانەكانى ئەو بێت، بەو هەش بەندایەتى خۆى دەسەلمىنى، ئەو هەش لەو هەدا دەردەكەوى دەبینى موسلمانان هەموولەیه كاتدا دەخۆن و دەخۆنەو بە فرمانى خوا لە فەجرى بەیانیهو بە پۆژون تادواى خۆرئاوایون، وەك خواى گەورە فرمویەتى: ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ مَا أَمْوَا الصِّيَامِ إِلَى اللَّيْلِ ..﴾ ٢ ، بروادار بەم شىوێه دەیسەلمىنى كە تەنها بەندەى خواپە و لە هەموو بواریه كانى ژياندا فرمانى خوا بەجى دىنى لە بچوكترين شتەو تادەگاتە حاكمیەتى دىنى خوا، بەلى پۆژوگر هەردەم لە فرمانى خواداپە و وەلامى شەیتان ناداتەو و هەواو ئارەزووەكانى پشت گوى دەخات، وەك ئەو حاجیهى كە لە بەرگى ئیحرامداپە و هەندى شتى حەلآیشى لى قەدەغە كراو، تالە و بەرگە دابى بوى نیه پراویكا سەرچى

١. رواه الشيخان، ٢. البقرة (١٨٧)

خیزانی بکات... هتد، بهو شیویه دهچیته جیهانی فریشتهکان وسیفہتی مروّقه دنیا یهکانی له خو داپنیوهو بهرگی قیامهتی له بهر به فرمانی خوا، به همان شیوه پوژوگر به ندایه تی بو خوا راده گه یه نی و فرمانی به جی دینی .

(۱۰) پوژو ته ندروستیه... زورخوری نه خوشیه

پیغه مبه (ﷺ) فهرمویه تی: (صوموا تصحوا) ^۱ واته: به پوژوین ته ندروست دهبن ئیسلام فیبری کردوین بو ته ندروستی لاشه مان گرنگی به پاکو خاوینی بدین پییش خواردن و دوای خواردن دهستمان بشوین که به چاکه بو مان دنوسری پاشان زیاده پره وی نه کهین له خواردن ورگ پرکردن که سه رچاوه ی نه خوشیه یه کی له وشتانه ی له پره مه زاندا بو ی سه غله ت و ته نگاوین ورگ پرکردنه ته نها له بهر نه خواردنی ژهمی نیوه پویه ، بوئه و مه به سته ده چینه خزمهت قورئانی پیروز که فهرمویه تی: ﴿...کلوا واشربوا ولا تسرفوا انه لا یحب المسرفین...﴾ ^۲

واته: بخون و بخونه وه (له حال ل) به لام زیاده پویی مه کهن چون خوی گه وه نه وانهی خوش ناوی که ئیسراف ده کهن، پیغه مبه رمان (ﷺ) فهرمویه تی: (ماملا ادمی وعاء شرا من بطنه .. خراپترین شت که مروّقه پری کردبی ورگه، که هه ریویست بو پرییت باسییه کی بو خواردن بییت و به شیکی بو خواردنه وه و به شه که ی تریشی بو هه ناسه ی) ^۳ ، دکتور (ابوماسیویه) ده لی گه رئه م فهرموده کاری پی بکری خه لکی له ش ساغ ده بن و نه خوشخانه کان چول ده بن، یه کی که له نه خوشیه کانئم پوژو گاره زورخوری و ورگ لیها تنه، دهرمانی ئهم دهرده پوژو وه به گشتی، پییشه و اعومه ر (خوای لی رازی بییت) فهرمویه تی:

{ایاکم والبطنه فی الطعام الشراب... وریابن دوربکه و نه وه له ورگ پرکردن

۱. (رواه الطبرانی) ، ۲. سورة الاعراف / ۳۱، ، ۳. (حدیث حسن / رواه الترمذی)

فانها مفسدة للجسد، چونکه جهسته ولاشه تېك ددها، هوکاري نه خوښی و ته مبه لیه
 وعلیکم بالقصد فیهما، فانه اصلح للجسد، وابعدمن السرف، وان الله تعالى لیبغض الحبر
 السمین، وان الرجل لن یهلك حتی یؤثر شهوته علی دینه، پیویسته مام ناوهند بن
 له کاتی خواردن دا، که باشته بولاشه و دوره له زیاده پوهی، خوی گوره حزی
 له که تهی ورگ زل نیه و خوښی لی نایه، وه مروځ کاتی له ناوده چی که حزنو
 نارزه و هکانی هه لېژارد به سه ر دینه که یدا {

به داخه وه که به لای هندی که سه وه ورگی گوره و زورخوری نازیه تی نیه!
 که جیگه ی به زهیین، مه نفلوتی له گېرانه وه یه کدا ده لی چومه لای هاوړییه کم
 نازاری سکی بوله برسان، چومه لای هاوړییه کی ترم دوچاری نازاریکی زوربو
 وبه هوی زیاده خوړییه وه! جا نه گه رته وهی دوو میان زیاده که ی بدایه به یه که م
 هیچیان سکیان نه دیشا، موسلمان ده بی گرنگی بدات به بواری ته ندروستی
 لاشه ی به تایبته وهرزش وپاک و خاوینی جهسته و خواردن وپوشاک و... هتد
 چونکه ده زانی که پیښه واکه ی (ﷺ) فرمویه تی: (المؤمنین القوی خیر و احب الی
 الله من المؤمن الضعیف) واته: موسلمانی به هیژ و توانا چاکتر و خوښه و یستره
 لای خوا له موسلمانی بی هیژ و لاوان.

* دکتوریکی بیانی که (موسلمانیش نیه) له ریگه ی پوژوی ته ندروستیه وه
 نه خوښ چاره سه رده کات وده لیت: (پوژو بریتیه له کیښیکی که متر، پیستیکی
 جوانتر نه مانی ژه هر که مېونه وهی نازاروئیلتیها بات زیاده بونی ته رکیز کردن)
 نه مه ش قورئان ناماژهی پیگردوه (وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ).

* پوژو گه نج بونه وه و نو یبونه وه یه:

که سایه تی ناسراوی هیند (گاندی) له ته مه نی (٦٤) سالی به پوژوبو، دواي (١٠)
 پوژو پزیشکه کان پشکنینیان بوکردوتیان له پوی فسیولو جیه وه ته ندروستی

وہك كه سيكه ته مەنى (٤٠) سال بى، واتە (٢٤) سال ته مەنى گەنج كردۆتەوہ!
* دىراسەيەكى ولاتى نەروىچ ئاشكرائى كردكە پۆژوچارەسەريكى باشە
بوئىلتىھابى جومگەكان بە مەرجى چوارەھەفتە بخايەنى! ئەمەش معجيزە و
راستى دىنەكە مانە كە ھەمان ئەوماوہ يەئىسلام دايناوہ.

* پۆژو (ئەنتى قايرۆسە) پزىشكەكان دەلین: برسەيەتى ئەوژەھرەلە ناودەباكە
لەئەنجامى زۆرخۆرى بەدرىژاىى سال لەخانەكانى لەش دروست دەبيت.
* پۆژونەخۆشى شىرپەنجەپادەگرى، لەگۆقارى (علم النفس) دابلاو كراو تەوہ،
بەپىي پاپورتى تىمىكى زانايانى زانكۆى كالىفورنيا لە تاقىكردنەوہ كدا
سەلماندويانە كە پۆژودەبيتە ھۆى وەستانى دابەشبوونى خانە شىر
پەنجەيەكان.

* خۆپاراستن چاكتەرە لە چارەسەركردن، كە ئەوہش لە پۆژودا دەبينرى
* كەمخواردن دل نەرم دەكات، بىروھۆش بەھيژدەكات، ھىرشى شەھووت و
ئارەزوہكان لاواز دەكا وەك لەپرەمەزاندا ھەستى پى دەكرى
* زۆرخۆرى خويەكى دزىوہ ھىچ پىوہريكى باشى بۆنەكراوہ، كوردىش بۆ
دژايەتى كردنى زۆرخۆرى قسەيەكى خۆشى ھەس، يژى: (كايەكە ھى خۆت
نيە، خۆكادىنەكە ھى خۆتە) ماناي ئەوہيە باخواردنەكەش ھى خۆت نەبى،
نابى ئەوہندە ورك بئاخنى بىزاربى بەدەستىوہ .

* (ابى سلمانى دارانى) دەلى: گەروىستت بىرلەئىشىك بكەيتەوہ ئەوہنان مەخۆ
تا بەرنامەى كارەكەت دادەنيى، چونكە تىرى عەقل لاواز دەكا.

* وتراوہ پىشەواشافعى (پرەحمەتى لىبى) ماوہى (١٦) سال تىرى نەخواردوہ
چونكە تىرى دەبيتە ھۆى تەمبەلى ولەش قورسى وزيرەكى كەم دەكات و
خاوہنەكەى لە عىبادەت تەمبەل دەكات

* گهرقه لهوی کیشی خوٚت دابه زینه، هه مودو کتوره کانی دونیا جه خت له سه ره نه وده که نه وه که خوگرتنه وه له خواردن ئاساترین وه هرزانترین چاره سه ره بوٚقه لهوی، که نه وه ش له پوژودا بهرجه سته ده بیٚت،

نه وه له زیړینه بقوزه وه بوٚخو شبه ختی دنیا وپا داشتی دوا پوژ، پیغه مبه ر (ﷺ) فهرمویه (خَيْرُكُمْ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ يَكُونُ بَعْدَهُمْ قَوْمٌ يَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَدُونَ، وَيَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمَنُونَ، وَيَنْذِرُونَ وَلَا يُؤفُونَ، وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السَّمْنُ) ١ .

واته چاکترین سه رده م زه مانی منه پاشان دوا ی ئه وان، پاشان قه ومیٚک په یدا ده بن شاهیدی ده دن بیٚ ئه وه ی داویان لیٚکرابیٚ، وه فابه نه زنا که ن، وه دیارده ی قه له وه ی له ناویاندا ده رده که ویٚ، له م فهرموده یه دا خو شه ویستمان ورگی زل وقه له وه ی به نیشانه ی ئاخر زه مانی دانا وه اه رده لیٚی له م پوژگار ه دا ئه م وته یی فهرمو وه که ئیستابه چاوی خو مان ده بینین .

(له مه سنه داها توه به گیړانه وه یه کی لا وان)، ریوا یه تکراره که پیغه مبه ر (ﷺ) که سیٚکی قه له وه ی ورگ زلی بینی فهرمو ی گهر ئه و قه له وه یه له ناوسه ری دا بوا یه چاکتر بو بوی، واته له بیرو هو شدا قه له وه بوا یه مه به سستی عه قلٚ وزیره کیه، نه که له ورگ دا که پریه تی له پیسایی، له کو تا یدا ئه لیٚم:

له ش ساغی تاجی پاشایه تیه ..

قه ناعه ت ده و له مه ندیه ..

دینداری به خته وه ریه

* بۆزیاتر ئاگا دار بون له سو ده ته ندروستیه کانی پوژوسه یری ئه م دوو کتیبه بکه:

(موسوعة الطب البديل، د. هانی محمد مرعی)، (پوژومو عجیزه یه کی زانستیه، د. کاوه)

١. (متفق علیه)

كارىگەرى رۇژۇى رەمەزان. لەسەر كەسىتى مۇسلمان

(۱) گىرنگى سات و كاتەكانى ژيان، كات وسات ھەمو بەنرخ و گىرنگى، چۈنكە پىكھاتە و دەستمايەى ژيانە، بۇيە پىويستە زۇرئاگادارى بىت و بزانى چۇن و لەچىدا سەرفى دەكات، بەتايبەت لەكاتى رەمەزاند، يەكى لە سوننەتەكانى خوا لەبۇنە و ھەردا ئەو يە ھەرشتى لە دروست كراوہكانى زۇرگىرنگ و بەرپىز بوسوئىندى پى دەخوأكە ئەو ھەش ئامازيە بۇ گىرنگى و گەورەى سويىند پى خوراوہكە، بۇيە يەكى لەوشتانە، چەرخ و زەمانەى وە سورەتەكەشى ھەربەو ناوہى، وەك فەرمويەتى (والعصر...) سەرنج بدەكاتى نزيك بونەوہى بەربانگ ديىت ھەرسەيرى سەعاتەكەى دەكات بۇپىشتروانەبوو؟ كە پىنج خولەكيكى دەمىنى زۇرچا و ھەروانە و ئاو و خورماكەى ئامادە كر دوو، تەنھا لەبەرئەوہى تۇزىك تىنوى بوو، ئەى ئەگەرسەرجەم ساتەكاتى ژيانمان بەوشيوہى بگوزەرىنىن چ گەورەى و پىشكەوتنى رۇدەدات؟!

(۲) پابەندبون بەياسا و پىساكانى ژيان، فىرمادەكات پابەندىن بەياسا و، گوپرايەل بين، نەخشەريگاي ژيان بزاني، وەك دەبىنى لەرەمەزاندابەفرمانى خوا ھەمولەيەك كاتدا بەيانيان دەست ھەلدەگىر لەخواردن و ئىوارانىش لە يەك كاتدا پىكە و دەھىشكىن.

(۳) چىژوەرگرتن لەخواردن و خواردنەوہ:

ئەو دەبەئوہى كەپىشتەر بەكەمت دەزانى، ئەونانەى كەناشكوربوى بەرانبەرى و ھەستكردن بەئازارى تونىەتى و برسىەتى ھەژاران و ناخوشىەكانى ژيان

وتراوه: (سه دهكېم به قهه د درده دارى نازانى)، قه درى چاولى نابينا يانه

له به شىكى فەرموده كه دا پيغه مبه رمان ﷺ فەرمويه تى: {للصائم فرحتان يفرحهما:

إذا أفطر فرح، وإذا لقي ربه فرح بصومه} (رواه البخارى ومسلم)

واته: بۆرۆژوه وان دوو خووشى ههيه: يه كه ميان ئيواره كاتى به ربانگ، دووهم كاتى به خزمهت په روهردگارى دهگات له رۆژى دوايى، به ربانگى ئيوارانيش له دوولاهه خووشه، يه كه ميان ئه وه يه كه ساتي كه هه موبه فەرمانى خوا له يه ك كاتداموسلمانان دهست به خواردن دهكهن له دواى ئه وه ي كه زۆر بوى مشتاقن وئاره زومه نندن، دوه ميان دلخوشه كه خوا هيدا يه تى داوه ئه و رۆژه ش فەرمانى خواى به جى هيناوه دياره جگه له وخوشيانه ي دونيا يه له قيامه تيشدا سهر بهرز وخوشحاله به وتويشوه چا كه ي كه پييه تى.

٤) سنوردانان بوخوشى و ناخوشيه كان:

ناسين وزانينى سنورى شته دنيا ييه كان به وه ي كه هه مووشتى كوتايى ديت، وهك چۆن په مه زان و ته مه نى من وتوكوتايى ديت به هه مان شيوه خووشى و ناخوشيه كانيش له دنيا سنورداره وكوتايى ديت، باخوشيه كى كه مى سنور دارى دنيا يى نه گورينه وه به خوشيه راسته قينه وبى سنوره كانى به هه شت، رۆژوگرتن واته په روهرده كردن و پيگه ياندى ئيماندار بو كوكردنه وه ي تويشو وا دهكات موسلمان دورين بيت ودوا رۆژى له بهر چاو بيت، چونكه ئه و ميزانه ي كه كي شان ه ي كاره كانى خوى پي ده كات مه عنه ويه و قازانج و زهره رى دوا رۆژ ده خو يني ته وه، كاتى كه خوى ده گرى له خواردن و خواردنه وه به

ئومىدى پاداشتى پۇژى قىيامەتە، چۈنكى دەزانى تىرى و برسپهتى ئەم
 دنياكاتپه لېبەر ئەوہ ئەم خۇشپه كەمى دنيا ئەفرۇشى بە ژيانى خۇشى و
 سەر بەرزى يەكجارى قىيامەت، موسلمان دوربېنە وخەمى دوا پۇژى خۇپهتى
 دەزانى بەهەشت بەماندوبون و نارهەتى دەست دەكەوئت و جەهەننەمېش
 بەئارەزووہكان دەورە دراوہ، پېغەمبەر ﷺ فەرموپهتى:

(حجبت النار بالشهوات و حجبت الجنة بالمكاره)، لېفەر مو دەى پېغەمبەردا ھاتوہ
 كە(خۇشگوزەرانترىن كەسى دنيا دېنن و يەك جار بەناو دۇزەخ دەپبەن پاشان
 پېى دەلېن ئايا خۇشپت بېنىوہ؟ دەلى نەخېر ھەرگېز خۇشپم نەدېوہ! (پەنابە
 خوا لې سزای سەختى ناوئاگر كە ھەمو خۇشپهكانى دنيا ت پېردەباتەوہ)

پاشان كەسېكى تردېنن كەلە دنيا دا لېنا خۇشترىن ژياندا بوہ يەك جار بەناو
 بەھەشتدادەپبەن و پاشان لېى دەپرسن ئايا ناخۇشپت دېوہ؟ دەلى نەخېر
 ھېچ ناخۇشپم نەدېوہ، بوپەھاوہ لآن خۇشپهكانى بەھەشتيان لېبەر چا و بوہ
 ھەرگېز گوپيان نەداوہ بە ناخۇشپهكانى ژيان، چۈنكى دەيانزانى بەھەشت بە
 ناخۇشپهكان دەورە دراوہ و خۇشپهكانى بەھەشت ناخۇشپهكان لېپردەباتەوہ
 ۵) پۇژو باوہپى راستەقېنە و يەكلا بونەوہ يە بوخوا:

پۇژوگرتن پەيوہستە بەئېمانەوہ چۈنكى عېبادەتېكى نھېنپە مروؤ دەتوانى
 شت بخوابەنھېنى ولەناو خەلكدا بلى بە پۇژوم كەسپش نازانى كەواتە پۇژو

یہ کلابونہ وہ وساغ بونہ وہیہ بوخوای پھروہردگاری جیہانیان، بویہ پاداشتی لای خوابیٰ حیسابہ وہک له فہرمودہی پیغہمبہر دہردہکھویٰ کہ فہرمویہ تی: (کل عمل ابن ادم یضاعف الحسنۃ بعشر امثالها الی سبعمئة ضعف، قال اللہ تعالیٰ: الا الصوم فانہ لی وانا اجزی بہ)^۱

واتہ: ہہموکردہ وہکانی ئادہمیزاد بوخویہ تی وچاکہی دہدریتہ وہیہک بہدہ تایہک بہ حہوسہد، خوادہ فہرمویٰ: تہنہا پوژونہ بیٰ کہ ہہربو منہ ومن دہزانم چوٰن پاداشتی دہدہمہوہ، چونکہ کاریکی نہینیہو بہسراوہ بہ ئیمانئ ساغہوہ وچاکترین دہرمانہ بو بنہ برکردنی خیانت وگہندہ لی و دوو پرویی، چونکہ ہہستکردن بہ چاودییری خوا وات لیڈہکا خوت بگریہوہلہ خوشی رابواردنی دنیایی بو ماوہیہکی دیاری کراو، کارہک نہینیہولہ بہینی بہندہو خوادایہ، بہوہش گہورہیی خوادہسہلمینی کہہچی لی ون نابیٰ وئاگادارہ بہ نہینی و ئاشکرا لہسہرجہم ہوارہکاندا.

لیکدانہوہی پیتہکانی رہمہزان جیگہی سہرنج وپرامانہ .. وہک معجیزہیہکی قورٹانہ:

ر - رھمہ: اولہ رھمہ

م - مغفرۃ: اوسطہ مغفرۃ

ض - ضمان للجنۃ، دہرگای رھیبیان

ا - امان من النار: غلقت ابواب النار

ن - نورمن اللہ

۱. رواہ البخاری

هەندىك ئە ئە حكامەكانى رۇژوو

* رەمەزان بەچى دەچەسى؟

بەيىنىي مانگى يەك شەوہى رەمەزان يان تەواوكردى سى پۇژەي مانگى شەعبان ئەگەر ھەوربو، شاہتەي عەدلىش رايئەگە ياندبو، ئىستالىژنە ھەيە .

* مەرجهكانى پۇژوگرتن :

پۇژوى رەمەزان لەسەر كەسى واجبەكە ئەم مەرجانەي تىدا بيٲ :
(موسلمان بى) (مكلف) واتە گەيشتەي بە رادەي داوا ليكراو، عاقل و بالغ و لەش ساغ بيٲ، عوزرى شەرعى نەبى وەك لەھوش خۇچون لەھەمو پۇژەكە دا بيئاگابى يان ھەيز وزەيستانى بۇ ئافرەتان .

* روخسەتەكانى پۇژو: ھەركاتى ئەم عوزرانە ھەبو دەتوانى بە پۇژو نەبى و بيشكىنى :

نەخۇشەيەك كە جيگەي مەترسى بو، دەتوانى بيشكىنى و دوايى بيگريٲتەوہ .
- سەفەريك كە تىدا نوٲژ كورت بكرٲتەوہ .

- كەسى توشى نەخۇشەيەكى (موزمين) دريٲژخايەن بو ئوميدى چاكبونەوہى ليئەكرى لەم حالەدا فيديە ئەدا .

- وەھەركام لە ژن و پياوگە پير و پەك كەوتە بون بە پۇژونابن ولە جياتى ھەر پۇژويەك دەبى (فديە) بدن واتە خواردى ھەژارى بە بەلگەي ئايەتى :

﴿وعلى الذين يطيقونه فدية طعام مسكين﴾ واتە: ئەوانەي كەتوانايى گرتنيان نيە با خواردى ھەژارى بدن، (سالانە ليژنەي فەتوا برەكەي ديارى دەكات، سالانى رابردو فيديە و سەرفيتەرە ھەريەكەيان بە (۳۰۰۰) دينارخە ملاندبولەسەر يەكى لەفەتواكان، بەلام بەلگەي پيدانى خواردن بەھيژترە، ھەردولايان دروستە).

* پايه‌كانى پوژودوانن :

۱) نيهت: بو پوژوى فەرز پيوسته هەموو شەوى پيش فەجرى بەيانى نيهتى پوژو بينى چونكه هەمو پوژوى سەربەخۆيه و (نيهتى) خوى دەوى ، ئەمەپراى ئىمامى (حەنەفى و شافعى) يەچاكتروايە ئىواران دواى شكاندنى پوژوئەكەى، دوعاكە بخوینى و بلى خوايه بوئو بە پوژو بوم وە لەسەر پزقى تو شكاندم وەسبەى بە پوژودەبم ، نيهت هينان لەددايه وەك پيغەمبەر (ﷺ) فەرمويهتى: (انما الاعمال بالنيات ..)

۲) خوگرتنە وە (الامساك) لەخواردن و خواردنە وە و سەرجىي خيزان و لەو شتانەى پوژودەشكىنن لە فەجرى بەيانى وە تادواى خوړئاوا بون .

* سەرفيترە (زكاة الفطر):

بريكي ديارى كراوه لەمال ، واجبه لەسەر مومسلمان كەبيدات ، لەكاتى ئاوا بونى كوتا پوژى مانگى پەمەزان واجب دەبيت لەسەر هەمو مومسلمانىكى (مكلف) وە ئەوانەش كە لە ژيئە فەقەى ئەودان لەژن و مندال ، بەلگەى واجب بونيشى ، ئين و عومەر (خوای ئى پازى بى) دەفەرمويت : (پيغەمبەر (ﷺ) زەكاتى فيترى فەرز كرد لە پەمەزاندا و لەسەر هەمو مومسلمانىك ، كە دەفريك (ساعىك) لەخورما يان جو لەسەر هەموكەسيكى نازاديان بەندە، نيرومى له مومسلمان) / (بخارى و مسلم).

بەسى مەرج واجب دەبيت :

- ۱ - ئيسلامەتى، لەسەر كافرنیه ، ۲ - ئاوابونى خورى كوتا پوژى پەمەزان كەسى مردلە دواى ئاوابونى خورى كوتا پوژى پەمەزان لەسەرى واجب دەبى .
- ۳ - دەبيت ئەوندەى هەبيت كە زياد بيت لە بەشى خواردنى خوى و خيزانى بو شەو پوژى جەژن .

* جوړ وېرى سهرفيتره

زه کاتى فیتړ: بریتیه له ساعیک (قوتى بهله د) واته ده فریک خوار دنى سهره کى
نه وشاره ی که تییدا ده ژى، جگه له وفه رموده ی سهره وه ، به لگه یه کى تریش،
ابوسعیدی خودرى (خوای لى پازى بى) ده لى: ئیمه له سهرده مى پیغه مبه ر
(ﷺ) پوژى جه ژن دهرمان ده کرد، ده فریک خوار دن ، که خوار د نمان جو ومیوژ
وکه شک وخورما بو^۱

نه وده فره ش بریتیه له چوارمشتى گه وره به هه ردو ده ست که کیشه که ی
(۲/ ۴۰۰) غرامه له گه نemy پاک، یان برنجى خوار دنى خو ت که له م سهرده مه
خورا کى سهره کیه له جیاتى گه نم، دیاره بوچونى تریش له وباره هه ن.
کاتى دهرکردنیشى ناوا بونى کو تا پوژى په مه زانه به لام له به ریویوستى و
به رژه وه ندی و هه ژاران دروسته پیش بخرى وله نیوه ی په مه زان به ولاوه
بدرى، چاکترین کات دوو پوژى پیش جه ژن بدریت، هه رکه س دواى بخت بو
دواى جه ژن تاوانبار ده بی ت و قه زرداره و ده بى بیگیریتته وه.

هم زه کاته تايبه ته به هه ژاران و نه داران، وه پوژو پاک ده کاته وه له قسه ی هه له
وپروپوچ وه نان دانیکیشه به هه ژاران وه که له فه رموده که داهاتوه:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رضي الله عنهما) قَالَ (فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ) زَكَاةَ الْفِطْرِ طُهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ
اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ، وَطُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ، مَنْ أَدَّاهَا قَبْلَ الصَّلَاةِ فَهِيَ زَكَاةٌ مَقْبُولَةٌ، وَمَنْ أَدَّاهَا
بَعْدَ الصَّلَاةِ فَهِيَ صَدَقَةٌ مِنَ الصَّدَقَاتِ^۲.

۱. رواه البخارى

۲. أخرجه أبو داود (١٦٠٩)، وابن ماجه (١٨٢٧)، وحسنه الألباني في صحيح سنن أبي داود

نهو شتانه‌ی رۆژو ده‌شکینن

(١) رۆژوبه‌تال ده‌بیته‌وه به‌خواردن و خواردنه‌وه‌ی هه‌رشتی به‌ئه‌نقه‌ست، با که‌میش بی، به‌لام گه‌رله‌ بیری چو، به‌نه‌زانی خواردی پیی ناشکی هه‌رچه‌ندی بخوات تا ئه‌وکاته‌ی بیری ده‌که‌ویته‌وه که‌به‌رۆژووه، ئه‌وه‌خوا نان وئاوی پیداو، پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) فه‌رمویه‌تی (مَنْ نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ فَلَيْتَمَّ صَوْمَهُ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ) واته: که‌سی به‌نه‌زانی و بیری نه‌بو خواردی و خواردیه‌وه با رۆژووه‌که‌ی ته‌واوبکات، ئه‌وه‌خوانان وئاوی داوه‌تی.

(٢) هه‌رشتییکی بینراوله‌شوینیکی کراوه‌وه چوووه ناو لاشه‌وه، وه‌ک له‌ده‌م ولوت وپاش وپیش که‌ئه‌مانه‌ ریگه‌ی سروشتین، به‌لام سه‌باره‌ت به‌ریگه‌ ناسروشتیه‌کان وه‌ک چاو وگویی زانایان له‌سه‌ری یه‌ک ده‌نگ نین، بۆ نمونه‌ رای به‌هیزئه‌وه‌یه که‌قه‌تره‌ی گوی رۆژو به‌تال ده‌کاته‌وه، به‌لام ئه‌گه‌رمی‌شوله‌ یا توژ و خۆل چوووه ناوه‌وه ناشکی چونکه‌ به‌ده‌ست خۆت نیه‌قوت دانه‌وه‌ی تف و لیک ئاساییه، شرنقه‌ی ئاسایی نایشکینی به‌لام که‌راهه‌تی هه‌یه، ئاو هه‌لواسین و خوی‌ن وه‌رگرتن ده‌یشکینی، گه‌ر پشانه‌وه‌ ناچاری کردوتینی بۆ هینا پیی ناشکی، به‌لام خۆرپشاندنه‌وه‌ ده‌یشکینی، وه‌ک له‌فه‌رموده‌ی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) هاتوه (مَنْ ذَرَعَهُ الْقَيْءُ فَلَيْسَ عَلَيْهِ قِصَاءٌ، وَمَنْ اسْتَقَاءَ عَمْدًا فَلْيَقْضِ) ، واته که‌سی له‌کاتی رۆژودا پشانه‌وه‌ تینی بۆهینا ئه‌وه‌ قه‌زای له‌سه‌ر نیه، ئه‌گه‌ر خۆی پشاندوه‌ باقه‌زای بکاته‌وه).

(٣) (جیماع) سه‌رجیی کردن بائاویشی نیه‌ته‌وه، رۆژووه‌که‌ به‌تال ده‌کاته‌وه و که‌فاره‌تیشی ده‌که‌ویته‌ سه‌ر، له‌ فه‌رموده‌ی پیشه‌واماندا هاتوه که‌مانا که‌ی

١. متفق علیه ، ، ٢. (رواه أبوداود و ترمذی)

بەم شىۋەيە: (پياويك ھاتە خزمەت پىغەمبەر ﷺ) وتى بەھىلاك چوم ئەى پىغەمبەرى خوا ئىنجا ھەزەت فەرموى: چى بە ھىلاكى بردوى ؟ وتى سەرجىيم كردوھ لەگەل خىزانم بە پوژى پەمەزان، پىغەمبەر ﷺ پىيى وت بەندەيەك پزگار بگە، كابرا وتى ناتوانم، دەتوانى نانى شەست ھەزار بەدى لە كەفارەتى ئەم كارە؟ كابرا وتى ناتوانم ،لەو كاتەدا پوشى خورمايان ھىنا بۇيغەمبەر ﷺ پىيى وت بچو ئەم خورمايە بگە بەخىر بۆھەزاران ،كابرا وتى جالە من ھەزارتر ھەيە ؟ ديارە ھىچى نەبوھ زۆرھەزار بووھ پىغەمبەر ﷺ زەردەخەنەيەكى كرد تا ددانەكانى دەرکەوتن ،پاشان فەرموى بىبەرەوھ دەر خواردى كەس و كارتى بەدە) ^۱ بەلام لەش پىيس بون (احتلام) پوژوى پى بەتال نابى .

۴) ھەيز وزەيستانى ئافرەتان :

ئافرەت گەرکەوتە ھەيزو زەيستانى ھەوھ پوژوھكەى بەتال دەبىتەوھ، بارپوژىشى كەم مابى، دەبى بىگريتەوھ، بەلام نوپژەكان ناگپريتەوھ .
لەماناى فەرمودەيەك دا لەئەبوسەيئەوھ پەرسىياركرا لە پىغەمبەر ﷺ سەبارەت بەنوقسانى دىنى ئافرەتان لەوھلامدا فەرموى: ئەى ئەوھنەيە كاتى لەھەيزدابو نوپژ و پوژوناكات) ^۲ .

۵) شىتى ھەلگەرەنەوھ لەدەين :

ھەرکەس شىت بو بەرپەرسىيارنەيە،يان لە دىنەكەى پاشگەز بۆوھ كارەكانيان بەتالە چ جاي پوژو، بەم شىۋەيە پىويستە لەسەر پوژوگر خۆلەوشتانە دور بگري كە پوژوھكەى بەتال ئەكەنەوھ، لە فەجرى بەيانى ھەوھ تا دواى خورئاوا بون،با ئاگادارى پوژوھكانمان بين و بيان پارىزين و پىسەكەمان نەكەينەوھ بە خورى .

۱. (بخارى ومسلم)، ، ۲. بخارى مسلم

به چي رُوژوو بشکينين باشره ؟

قال تعالى ﴿...وَفَاكِهَةً مِّمَّا يَتَخَيَّرُونَ، وَلَحْمٍ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ﴾ (الواقعه : ۲۱) واته :
 بههشتيه كان له ميوهي بههشتي هلهدهبژيرن وپاشان لهگوشتي پهلهوهر
 دهخون لهوهي حهزي لي دهكهن، بيگومان قورئان بهرنامهي ژيانه له سهر
 جهم بوارهكاندا ، نهوه موعجيزهيهكي گهورهيه كه بوپيغهمبهر هاتووه(ﷺ)
 نهگهر سهرنجيكي زانستيانهي نهو نايهتهي سهرهوه بدهين ! دهبينين خواي
 زانا و كاربهجي لهباسي خواردني بههشتيهكاندا ، ميوهي پيش گوشتي
 پهلهوهر خستوه ! ميوه پيك هاتوه له شهكري ساده و ههرس كردني ناسانه
 مهميلهكاني ناو ريخوله زور به خيرايي تواناي هلمژيني شهكري سادهيان
 ههيهو بهم كار له ماوهي نيو كاتژميردا وزه ي تازه دهگاته خانهكاني لهش،
 مروقهكه زوو ههست بهخوشي وچالاكي دهكات، بهلام خواردهمهي يهك كه
 روئي تيدايه وهك گوشت وپاقلاوله ناوگهده درهنگ ههرس دهبي ودرهنگيش
 وزه وسوتهمهي دهگاتهخانهكاني لهش كه پيوستي بهشهش كاتژمير ههيه
 بو نه م كاره .

بويه نهو رُوژوهوانهي لهسهر سوننهتهكاني پيغهمبهر(ﷺ) لهكاتي بهربانگدا
 به ميوهي خورمادهيشكيني تانويژي مهغريب دهكات ودهچيته سهرسفرهي
 خواردن له مالهوه خانهكاني جهستهي وزه ي تازهيان پيگهيوه بويهنهو
 كهسه ههست بهچالاكي دهكات،ديارهخورما تاكه ميوهي مهدينه بوه بهلام
 نهگهر لهسهر سوننهتهكه نهيشكاندو بهشيريني وچهوري شكاندي و ناوي
 بهسهرداكرد خانهكاني لهشي درهنگ وزه ي تازهيان پيدهگات چونكه
 چهوري گرانهو ناويش كرداري ههرس كردن دوادهخات لهنهجام دا ههست
 بهتهمبهلي و گيژي و بي تاقهتي دهكات وه لهسهر سفرهيش نارهزوي

خواردنی کهم ده بیته وه ، جا هر میوه یه ک بی ، به تایبته که پیغهمبه رمان (ﷺ) بویه میوه ی خورمای هه لبرژاردوه چونکه شه کری ساده و هندی له و خواردمه نیه سه ره کیانه ی تیدایه وه ک: فسفورو کالیسیوم و مه گنیسیوم وه هندی له و قیتامینانه ی که له ئاودا ناتوینه وه . بویه گهر سه رنج بده ی یه کی له و شتانه ی که خوی گوره وه سفی به هه شتی پی ده کات که بو پروا دارانی ئاماده کردوه ، میوه جاتی به هه شته که له هه مومیوه یه ک دوجوری تیدایه به ره مه کانیا ن نزیکه و خواردنی ئاسانه و.. هتد، به وه دا دهرده که وی که خواردنی میوه که لک و سودی زوره بوجه سته ی مرؤف ، وه پزیشکه کانیش دانیان به م راستیه دانا وه ، ئه وه تا قورئان (۱۴۴۰) سال له مه و بهر ئه م راستیه ی که یاندوه وه ک موعجیزه یه کی زانستی که جیگه ی سه رنجه .

ئادابی رۆژوه وان

گرنگترین ئاداب و سوننه ته کانی رۆژو که خیر و پاداشت زیاد ده که ن ئه مانه ن :
(۱) پارشیو خواردن :

پیغهمبه ر (ﷺ) فه رموویه تی : (تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَتًا) (بخاری و مسلم) .
واته : پارشیو بکه ن چونکه به ره که تی تیدایه ، ابن تیمیه (خوی ئی رازی بیته) ده لی پارشیو به ره که تی دنیا و دوا پۆژه ، چون له دنیا دا هیژو گروتین ده دات به لاشه ی رۆژ گره که ، بو قیامه تیش خیری هه ستانه وه ی بو دنوسری له بهر ئه وه پارشیو بکه ن گهر به قومی ئاویش بی ، تا دوا بخری بو نزیک فه جر باشتره .

۲) زوبه بانگ کردنه وه:

موسسه حبه که بانگ بو زوو پوژوه که بشکینی و دواى نه خات، تا خو مان دوربگرین له رهفتاری گاور وجوله که کان، چونکه ئەوان دوايان دهخست، پیغه مبهەر (ﷺ) فهرمویه تی: ﴿لا يزال الناس بخير ما عجلوا الفطر﴾^۱

واته: خه لکی خیریان تیدایه تاک و په له بکه ن له پوژوشکاندن له مه سنه دی امام ئەحمده دا هاتوه که پیغه مبهەر (ﷺ) فهرمویه تی: (ئوممه ته کهم له خیردان تا په له بکه ن له شکاندنی پوژوه که یان و پارشیویان دوا بخه ن) باشتر وایه به خورما بیشکینی و ژماره ی دهنکه کانیش تاک بن، گهرخورمانه بو به ئاو، وه ک ئەنه س ده گێرتته وه که پیغه مبهەر (ﷺ) پیش ئەوه ی نوێژی مه غریب بکا به چه نده نکه خورما یه ک ده یشکاند، گهر خورما نه با به ئاو چونکه پاکه ره وه یه .

۳) دورکه وتنه وه له قسه ی پرپوچ :

له سه ر پوژوگرپیویسته واز له له وکردارو گوفتارانه بیینی که له گه ل مه به سته پوژوه که ی دا ناگونجی، وه ک دورکه وتنه وه له زمان شپری و غه یبه ت و دروو گوی گرتن له و شتانه ی که حه رامن، به تایبه ت پوژو گرده بی خوی بیاریزی پوژوه که ی سوک نه کات، ابوهریره (خوای لیی رازی بی) ده گێرتته وه پیغه مبهەر (ﷺ) فهرمویه (من لم يدع قول الزور والعمل به والجهل فليس لله حاجة في أن يدع طعامه وشرابه)^۲، واته که سی واز له دروو خراپه کاری نه هیینی ئەوه خوای گه وره پیویستی به وه نیه، ته نها واز له خواردن و خواردنه وه بیینی، له فهرموده یه کی تریغه مبهەر (ﷺ) فهرمویه تی: (رب صائم حظه من صيامه الجوع والعطش...)^۳ .

واته: پوژوگره یه ته نها تونیه تی و برسیه تی بو ده مینیته وه .

۱. متفق علیه،، ۲. رواه البخاری،،، ۳. (ابن ماجه والبيهقي).

٤) خوشوردن پيش بانگى به يانى :

ئەو كەسانەى كە غوسلىيان دەكەويته سەر، چاكتەر وايە پيش فەجرى به يانى خويان بشون ، تا ھەرلەسەرەتاوہ پوژوہكەيان لەسەر پاكي بى ھەرچەندە بکەويته دواى فەجرىش دروستە وەك پيشەوابخارى ھيناويەتى كە پيغەمبەر (ﷺ) بەجەنابەت ماوہتەوہ تادواى فەجرپاشان غوسلى کردووہو بەپوژوہبووہ

٥) سيواك كردن :

پيغەمبەر (ﷺ) فەرمويەتى (لولا أن أشق على أمتي لامرتهم بالسواك عند كل صلاة) ^١ وفى رواية (مع كل وضوء) واتە ئەگەر نەبوایە بە نارەحەتى ئەوا سيواك كردنم واجب دەکرد لەسەر ئوممەتەكەم لەگەڵ ھەموو نوێژێكدا ، لەگێرانیەوہیەكى تردا ، لەكاتى دەستنوێژدا ، لەگێرانیەوہى تردا (السواك مطهرة للفم مرضاة للرب). سيواك پاك و خاوينى ناودەمە و خواش پي رازيە، سيواك بەكارھينان سوننەتى پيغەمبەر (ﷺ) تەنانەت لەدواساتەكانى گياني دا سيواكى خستە ناو دەمى .

بائيمەش ئەم سوننەتە زیندو بکەینەوہ جگە لەسودى دوا پوژ سودى تەندروستيشى گەلى زۆرە، بائيمەى پوژوگر بە بەكارھينانى سيواك خيىرى پوژوہكە زياد بکەين وشويىن كەوتەى پيشەوامان بين، بەتايبەت لەم شەش كاتەدا (لەكاتى نوێژدا، كاتى دەست نوێژگرتندا، كاتى چوئەمالەوہ، كاتى ھەلسان لەخەو، كاتى قورئان خویندن، وە كاتى تامى ناودەم ناخوش دەبى)

١. رواه البخارى

٦) ناندان به پوژوهوان :

سه خاوهت و به خشین له پره و شتی بپروادارانې راسته قینه یه، پیدانی خواردن به پوژوگران له کاتی به ربانگدا خیروپاداشتی گه لی زوره، پیغه مبه ر(ﷺ) فهرمویه تی (مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الصَّائِمِ شَيْئًا)^١ که سی نانی پوژوگری بدات و به ربانگی بوبکاته وه، نه وه پاداشتی وه ک پوژوگره که ده ست ده که وی بی نه وه ی له خیری پوژوگره که که م بیته وه) به پراستی په مه زان مانگی خیروپاداشته، مانگی ته قواو عیباده ته، مانگی سه خاوهت و به خشینه، مانگی خویندن ولیکدانه وه ی قورئانه، که هه مویان له نادابی پوژوگرانه .

٧- نویژی ته راویح :

پوژو عیباده تی پوژانی په مه زانه و ته راویح عیباده تی شه وانیه تی نویژی ته راویح سوننه ته، بو پیاوان و نافرته تان له دوی نویژی خه و تنان له په مه زاندا ده کریت پیغه مبه ر(ﷺ) فهرمویه تی: (مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ)^٢ واته: که سی شه و نویژی په مه زان بکات به بیرو باوه پر به نومیدی پاداشت نه وه خوی به خشنده له تاوانه کانی رابوردوی ده بوری سه باره ت به رکاعه ته کانی نه و نویژه چه ندرژماره یه که هاتوه له وانه (٢٣، ٢١، ١١) هه مویان راستن، به لام له هه مویان به هیزتر و گونجاو تر بوخه لکی نیستایانزه رکاته، دایکمان عائیشه (خوی لیی رازی بی) ده گپریته وه که پیغه مبه ر(ﷺ) له په مه زاندا جگه له یانزه رکعت زیاتری نه ده کرد)^٣

١. رواه الترمذي وقال حديث حسن صحيح، ٢. (متفق عليه)، ٣. متفق عليه

که هشتیان تهراویح و سیانیان ویتربوون که دهکاته یانزه، نویژی تهراویح بهتاک و کو دهکری، دیاره به جهماعهت خیبری زیاتره، نهووش له سهردهمی ئیمامی عمر(خوای لی پازی بیّت) که بینی خه لکی بهتاک وکو نهجامی ددهن ترسی فهرز بونیشی نه مابو، کوی کردنه وه له سهر یهک جهماعهت، ئوبه ی کوری که عب پیش نویژی بوکردن، ئینجا بو شهوی داهاتو که بینی وا هه موویان له نویژی تهراویح دان به جهماعهت، یهک قورئان خوین زوری پیی خوش بوفهرموی (نعمت البدعة هذه)^۱ به راستی چاکترین داهینراوه.

سه بارهت به قورئان خویندن له نویژی ته پویحدا، نه ندازه ی دیاریکراومان نیه، سه له فی سالح زوریان خویندوه، تاخه تمی ته واویان کردوه له ومانگه دا، به لام امام نه حمده (خوای لی پازی بیّت) ده لی (له پرهمه زاندا نه وهنده نه خوینری که نویژ خوینان بی تاقت بین، به تایبهت گهرشه وانی کورت بون) هه لپژاردنی مام ناوهندی و پره چاوکردنی حال و توانای خه لکی باشتره، نه وه بزانه که نویژ که دوو رکعات دوو رکعه ته، ده بی ئاسانکاری و پیشوی تیدا بیّت، وه له نویژانه دا گورج و گولی و روح سوکی تیا ده بینری درون پاک دهکاته وه له کینه وحه سودی، جگه له م هه مووخیره وهرزشیکی روحی و جهسته ییه.

۱. اخرجہ البخاری

دياردهى ھەلە و نابە جى . . . كە بۆرۈزۈ ناگونجى

بەداخەو ھەندى لە پۆژوگرانى پەمەزان، لە بەرئەو ھى لە واتا و ناو ھە پۆكى پۆژو نەگەشتون كۆمەلى دياردهى ھەلە و نابە جى يان لى دەبىنرى، كە لە گەل پۆژو ناگونجى، لىرەدا ئامازە دەكەين بۆ ھەندى لە ھەلە، بۆ ئەو ھى ئاگاداربن و لىيان دورىكە و نەو ھ :

۱- ھەندى لە موسلمانان تەنھالەم مانگە دا پابەندى ئىسلامن!

بەداخەو ھە كە دوای پەمەزان دەچنەو ھە ژىر بارى نەفس و شەيتان ، وادەزانن دىندارى بە تەنھا لەم مانگە دا يە بەلى راستە موسلمان لە پەمەزاندا پىويستە زياتر خوى ماندوبكات و تویشو كۆبكاتەو ھە بەلام نابى لە مانگە كانى تردا سست بىت لە گوپرا يەلى فەرمانە كانى خودا، دەبىنى لەم مانگە مزگەوتە كان جمەيان دى، ئافرەتە سفورە كان پۆشاكى شەرىعى دەپۆشن، ئەمانە شتى چاكن بەلام بەداخەو ھە دوای پەمەزان دەچنەو ھە سەر خراپە كارى جارن، وەك بلىيى دىندارى بە لايانەو ھە چاولىكەرى و عادەتە نەك عىبادەت (خوفيل لە خوا ناكرى) (پەنا بە خوا) دوای پەمەزان خويان پوت دەكەنەو ھە، بۆنوئى عىشاو بەيانى مزگەوتە كان چۆل دەبن چون ئەو نەفامىيە خۆگىل كەردنە لە پراستىيە كان دەبى دىنى خوا بەوشىو ھە پىيادە بكرى وەك خوادە ھەوئى، نەك وەك خۆت دەتەوئى ئەبى خومان لە گەل ياساكانى شەرىع پابىنن، نەك بە پىچە وانەو ھە بىشەرىنن و چۆن بەكەيفى خومان بىت، لە (عبداللە بن عمرو بن عاص) پىغەمبەر ﷺ) فەرموئەتى: (لا يؤمن أحدكم حتى يكون هواه تبعاً لما جئت به)

باو ھرى تەواونىيە تائارەزەو كانتان شوئىن كەوتەى ئەو ھە نەبى كە من ھىناو ھە .

۱. (سندە ضعف، لکن معناه صحيح)

۲- هندیکی تر خویان گرتوته وه له خواردن و خواردنه وه به لام خویان نه گرتوته وه له شته حه رهامه کانی وه (درؤوبوختان ،شایه تی به نا حه ق، دوو زمانی و غه یبته کردن ،غش و خیانه ت،... هتد) که نه مانه له ره و شتی خه لکی دنیا ییه ، نه که هی نویژ که ر و پرؤژوگر سهیره نه وانه له حه لال به پرؤژون وله حه رام دهم کراوه ن واده زانن خراپه کردن و نویژ پیکه وه به ستراون، که نه مه ته و او پیچه وانه یه، هه رچه نده پرؤژوه که ، به درؤو کردن و غه یبته کردن به زاهیری ناشکی به لام خیر و پاداشتی نامینی و ته نها ماندوبونی بو ده مینیتته وه، بویه ده بی کرار و گو فتاری به هه موئه ندامه کانیه وه به پرؤژوبی ریوایه تکراره که: جاریک دوو نافر ه تی ان هی نایه لای پیغه مبه ر (ﷺ) که به زمانی پرؤژو گرتنه وه زور غه یبته تی ان کرد بو پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی پرشیننه وه، کاتی که پرشانه وه کیم و زو خاویان هی نایه دهره وه، پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی : نه وانه به حه رام پرؤژوه که یان شکانده، له حه لال به پرؤژون وله حه رام ده میان کراوه یه (امام احمد) گپراویه تیه وه.

۳- هندیکی تر له پوانگه ی سو ده دنیا یه کانه وه ده پرواننه پرؤژو:

بو نمونه ده لین پرؤژو زور به که لکه بو ته ندروستی لاشه مان، وه بو دابه زانندی قه له وی ... هتد، نه مانه راستن و سودی پرؤژو گه لی زوره، هه رکه س به فه رمانی خوا بکات ده گاته سودی دنیا و قیامه ت، نه وه که نه مانه که ته نها سودی دنیا یان له به رچاوه بو سه لامه تی جهسته یان، نه م بو چونه هه له یه، چونکه له به جه یه نانی فه رمانه کانی خوادا، نابی بیر له سه لامه تی لاشه مان بکه ینه وه، چون جاری وایه موسلمان به فه رمانی خوا، له جه نگ و جهی هادا جهسته یشی تی دا ده چی و که مایه ی شانازی و سه ره رزیه و تاعه ت و به ندایه تیشه بو خوا.

گرنگ ئەوویە توۆ فەرمانی خوا بەجی دەکەوی بە نیەتیکی پاک، ئینجا بەهەمان شیوہ لە پۆژوگرتندا، گرنگ ئەوویە گەر ئییمە راست بکەین! ئەبی سەرو مال لە رەزامەندی خوادا بەکاربیین .

٤ - خراب بونی هەلس وکەوت .

هەندی پۆژوہوان هەن تەنھا لەبەر ژەمی خواردن تەبیعیەتیان ئالۆز دەبیئت توپە وگەرژومۆن دیارن، بەتایبەت لە کپین و فروشتندا ، قسەیی نابەجی دەکەن وەک و تراوہ: (لەگەل سیبەری خوی شەپدەکا) وادەزانن هەر ئەوان بەپۆژون یان بوخەلکی گرتویانە، ئەمەتەنھا لەبەرئەووی ژەمی خواردن لی قەدەغە کراوہ ، بینراوہ خەلکانیک بو شتیکی کەمی دنیایی چەند پۆژ لەبەردەرگای بی باوہران مانیان لە خواردن گرتوہ، بە راستی تیکچونی خوپەوشت لەگەل پۆژودا ناگاتەوہ و لیك دورن ، چونکە پۆژو قوتابخانەیی رەوشتە ، پیغەمبەر(ﷺ) فەرموویەتی { .. وَالصَّيَامُ جُنَّةٌ ، وَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُتْ وَلَا يَصْنَبْ ، فَإِنْ سَابَهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ ، فَلْيُقَاتِلْهُ : إِنْ امْرُؤٌ صَانِمٌ .. } (بخاری)

واتە: پۆژوقەلغانە و لەئاگروخرایە دەتپاریزی ، کەبەپۆژو بوی نابی جوین دەروزمان شپوتوپە بی، تەنانەت ئەگەر شەریان پی فروشتی خۆت لادەوبلی من بەپۆژوم وەلامیان مەدەوہ لەبەرئەووی پیویستە پۆژوہوان رەوشتی جوان بی کرداروگوفتاری شیرین بی، پوخۆش بی، چون خوای گەورە کەسانی پو خۆشی خۆش دەوی بیسەلمینە کە پۆژو واتە ئەوپیەری خیر وچاکە، مانای مروۆ دۆستی و خۆشەویستی، تابەهۆیەوہ لە دەرگای (رەبیان) بچینە ژوری بەهەشتەوہ .

۵- هندیك رهمهزان دهكهن بهمانگی پالدانهوه وخهوتن، بهبیانوی ئهوهی که نوستنی پوژوگرعیبادهته، ئهمهش وانیه ولاوازه ،یان دهلی ههردهخهوم تا غهیبهت نهکه م ، پیویسته ئیمه ی موسلمان ئهوهله زیپرینه بقوزینه وه به خو ماندوکردن له چاکه دا نهک ته مبهلی وخهوتن ،له میژوی رابردوی ئیسلام زورپوداوی گهوره له م مانگه دا بون وهک (فهتھی مهککه وشهپری بهدر)که ماندوبونیان زور ویستوه ، ئهگهر ههر بخهوی ، چون خیری شهوانی قهدرت بهنسیب دهبی ، پیغه مبهر (ﷺ) فهرمویهتی: (له م مانگه فریشتهیهک بانگ دهکات، ... یاباغي الخیر أشر، مژدهتان لی بی ئهی خیر خوازان و چاکه کاران ویاباغي الشر أقصر حتی ینقض رمضان، -شهپرخوازان دهست بهرداربن تاکوتایی رهمهزان) ئیمام ئهحمده گپراویه تیهوه، دهی ئهگهرخوت ماندونهکهی به چاکه کاریهوه له م مانگه بهر ئهم مژده خوشه ناکهوی ، جگه له مانه باشتین خیر و صهدهقه ئهوهیه که له م مانگه دا بکری ، نویژی بهحهفتا نویژه، وهلامی دوعا وپارانهوهی تیدا دهدریتهوه ، ئهم ههمو خیرو پاداشته له کوی بهنوستن و ته مبهلی دهست دهکهوی ؟.

*** * * پشویهک : * * ***

دهگپرنهوه که جاریک (حهجاج) بانگی کابرایهکی دهشتهکی کرد وتی وهره دعوتهی من بهونانمان لهگهله بخو ، کابرا وتی : لهتو گهورهتر دعوتهی کردوم بهپوژوم و وهلامی داوتهی خوام داوتهوه ،حهجاج وتی : کاریکی باشت کردوه بهلام ئهمپرو زور گهرمه ، وهره نانهکه بخوو دوایی بیگروه کابرای دهشتهکی لهوهلام دا وتی : بهلام ئاگری دوزخ زور گهرم تره له م گهرمایه !!!، ههجاج وتی بهراستی تو هیدایهت دراوی راست دهکهی پرؤ خوات لهگهله

منال و مزگهوت ورده مه زان ...

دهرفه ته بو توئی موسلان

منال هکان جگه رگوشه و ئومیدی دواروژن، له پرده مه زانان منالان زیاتر پوهه که نه مزگهوت هکان به تایبته شه وان ئیواران وهک چاولیکه ری بو خواردنی شیرینی له گه لمان، نه وه دهرفه تیکی باشه بوئه وهی نوێژ و مزگهوتیان لاخوشه ویست بکهین چونکه فرمانی خواو پیغه مبه ره ﷺ پیویسته له سه رمان په روه رده یان بکهین له سه ر ئیسلام و ئیمان له منالیه وه پیغه مبه ره ﷺ) فه رمویه تی (مروا اولادکم بالصلاة وهم أبناء سبع سنين ، واضربوهم علیها وهم أبناء عشر، وفرقوا بینهم فی المضاجع) واته: له حهوت سالی دافه رمانی نوێژکردن به مناله کانتان بدهن له ده سالی دایان بدهن که نه یان کرد،

مناله کانمان له به رده سته ئیمه دان سپارده و دیاری خوی گه وره ن و ئیمان نه پرسیته وه له سه ریان، نابی به بیانوی نه وهی نوێژمان لی تیک نه دهن و دهنگه دهنگ نه که ن ریگریان لی بکهین بونا و مزگهوت، نه رکی سه رشانی ئیمه یه به شیوه یه کی ساده و ساکاربایسی نادابی مزگهوتیان بو بکهین، منال و افیر بکهین ریژی مزگهوت بگرن له به رپرۆزی نهک له ترسی سزا ، وه دیاری و شیرینیان بدهینی، له هیچ ده قیک دا نه هاتوو هکه ریگری له هاتنی منال بکری به لکوبه پیچه وان هه وه هانمان ده دن که مناله کانمان فی ری مزگهوت بکهین له فه رموده یه که بو خاری گپراویه تیه وه له قه تاده: (خرج علینا النبی ﷺ و امامة بنت ابي العاص علی عاتقه فصلی فاذا رکع وضع و اذا رفع رفعها) واته: پیغه مبه ره ﷺ هاته لامان (ئومامه ی کچی عاصی) له سه رمل بونوێژی کرد،

۱. رواه أحمد وأبو داود، وهو صحيح، ۲. أخرجه البخاری .

که ده چووه رکوع دای دناوکه هه لده ستایه وه هه لی ده گرته وه، ئەم مامه له جوانه نه رم و نیا نه له کوی و نه وهی له هه ندی نو یژ خوینان ده بینری له کوی که له منال توپه ئە بن له ناو مزگه وت ده ریان ده کن، که به منالی په روه رده نه کری له سه ردینداری له سه رنو یژو مزگه وت هه رگیز به گه وره یی فی رنابی، وه ک و تراوه: (التعلم بالصغر كالنقش في الحجر) فی ربونی به منالی وه ک نه خشی سه ربه رده و په ش نابیته وه.

ئه وه ش ئەرکی سه رشانی دایک و باوکه حه قیکی نو یژ خوینانه، په مه زان ده رفه تیکی گونجا و جوانه تا هه ندیک له و منالانه په روه رده بکرین سالانه، ئە گه ر له دوای په مه زان دوسی منالیش بمینیته وه له مزگه وت ده سته و تیکی زوره، چونکه زور پیو یستمان به په روه رده ی مندالانه بو پیگه یاندنی گه نجی موسلمان، مزگه وتیش به گه نج و مناله وه جوانه، پیو یسته خولیان بو بکریته وه و ماموستایان بو دیاری بکری و سه رپه رشتیان بکرین، تا به هویه وه خو مان مال و منالمان پیاری زین له ناگروفه رمانی خواجی به جی بکه ین و نه مانه تی به رده ستمان پیاری زین.

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ...)

كات وساتى موسلمان له رهمهزان

كات وسات هموى بهنرخ وگرنه چونكه دهسمايه وپيکها تهى ژيان بريته له وکات و زهمانهى که تيايدا دهژى، پيوسته زور ناگادار بين و بزاین چوڼ؟ وهله چيداسه رفى دهکين، بهتاييهت له رهمهزاند! يهکى له سوننه تهکانى خوا له بونه وهردا نه وهيه ههرشتى له دروستکراوهکانى زور گرنه و بهنرخ بو سويندى پى دهخوا که نه وهش ناماژهيه بو گرنه و پيروزي سويندى خوراوهکه، بويه يهکى له وشته سوين پيخوراوانه، چرخ وزهمانهيه وه سوره ته که شى هه ربه و ناويه وهک فهرمويه تى:

﴿وَالْعَصْرِ (۱) إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ (۲) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ (۳)﴾ واته: سويند به کات و زهمان يان سويند به کاتى عهسر، سه رجه مروقه کان له خه ساره تدان، جگه له وانهى باوه رداروچا که کارن (نه مه وهک تاک، چونکه نيمان وکرده وه پيکه وهن) پاشان به گشتى ناموزگارى يه کتر نه کهن به حقه وپراستى وئارام گرتن، مه بهست نه وهيه ته نها نه وانه قازانچ ده کهن که ژيانيان له کارى چا که دا به سه رده بهن.

پيشه و اشافعى (ره حمه تى خوى لى بى) فهرمويه تى: خه لکى نه م سوره ته يان به سه ! به شيان دهکات بو بهرنامهى ژيانيان، کات وهک تيغ وايه گهر نه يبرى ده تبرى، له بهر نه وه پيوسته موسلمان بزانی چوڼ کاتهکانى ته مه نى ژيانى بوکارى چا که دابهش دهکات، نه گه سه رنج به دينه کاتهکانى ژيانمان ده بينين له سى بهش به ده رنيه، به شيکیان رابرد وه وله دهست چووه! واته دوينى نه وى تريان هى داهاتوه، واته سبهينى که مولکى تو نيه و نازانى پي دهگى يان نا، نه وهى به پراستى له دهستى تو دايه نه مروه واته نه وسات و کاتهى که واین تيايدا واته نيه ستايه، بهتاييهت که نيه ستاش له رهمهزان داین وچاک

ترین و پیروزترین سات وکاتی ته مه نمانی تیادا به سه رئه بهین ، بزانه چۆن له خیر و چاکه دا سهرفی دهکهی ، چونکه ئه وهه ر پاده بری به سه رتا جابه چاک بی یابه خراپ وله ده ستت ده رئه چی ، وه له ونیعمه ته ش به رپر سیاری له دوا پرۆژ (ابن عباس) له پیغه مبه ر (ﷺ) بو مان ده گپری ته وه که فه رمویه تی (نعمتان مغبون فیهما کثیر من الناس ، الصّحة والفراغ) ^۱ واته : خه لکیکی زوره ن له م دوو نیعمه ته بی ناگان و پرزیان ناگرن ، نیعمه تی له ش ساغی وکاتی بیکاری ، پیغه مبه ر (ﷺ) له فه رموده یه کی تر فه رمویه تی : (لاتزول قدا عبدا یوم القیامة حتی یسأل عن أربع عن عمره فیم أفناه ، وعن علمه فیم فعل به ، وعن ماله أين اکتسبه وفیم أنفقه ، وعن جسمه فیم أبلاه) ^۲ .

له پرۆژی دوایدا هه نگا وه لئا هی نیه وه تا له چوارشت پر سیارت لی نه کری :

۱- له ته مه نت ، هه موکات و ژیا نی عومرت له چیدا به سه برید ؟

۲- له زانست و زانیاری ، چه نده کارت پی کرد ؟

۳- له مال و سامان ، چۆنت په یدا کردوه ؟ وه له چیدا سه رفت کردوه ؟

۴- له جیسم و لاشه ت ، له چی داماندوت کردوه ؟ چۆن به کار هی ناوه ؟

ئه وه تایه که م شت پر سیار له کات و ساتی ته مه ن و عومره که ته له چی سه رفت

کردوه ؟ باله ئیستا وه خو مان بو وه لامه که ی ئاماده بکه یین ، باخه می قیامه ت

بخوین ، باژیانی ئه م دنیا له دوا پرۆژی بی ناگامان نه کات ، قیامه تیش ده یه وی !

ده ی به پر یزان تا له ده ستمان نه چوو ه باکاتی ژیا نمان له ش ساغیمان ،

که نجیمان ده وه له مه ندیمان ، به فرسه ت وه ربگرین ، ئه وه له لانه بقوزینه وه ها وه له

به پر یزه کانی پیغه مبه ر (ﷺ) چونکه ده رچوی قوتا بخانه ی محمد بون (ﷺ)

۱. رواه البخاری ، ، ۲. رواه الترمذی

هەردەم لەخەم ئەوەدا بون چۆن بە ساتەکانی تەمەنیان لە خزمەتی خەلک و خاکدا بون، تا پارزبونی خوا و پزگار بونی خەلک مسۆگەر بکەن، رپوایەت کراوە لە پیغەمبەرەو (ﷺ) کە جارێک لەناو ھاوولاندا فەرموی:

۱. کى ئەمپۆ بەرۆژوبو، ھى سوننەت

۲. کى ئەمپۆ خیرىكى کردو،

۳. کى ئەمپۆ صولحىكى کردو،

۴. کى لەگەل جەنازە رۆیشتو، بۆگۆرستان

۵. وەكى لە ئیو، سەردانى نەخوشىكى کردو؟ دیارە ھەر جارە کۆمەلێک وەلامیان داو، تەو، بەلام ابوبکر (خوای لى پارزى بى) ئەو پۆژە ھەرینجیانی کردبو ھەمو جارێ دەیگوت بەلێ من، پیغەمبەر (ﷺ) فەرموی: کەسى لەشەو پۆژێکدا یەکی لەم پینج خیرە ئەنجام بدات، ئەو لە پۆژی داویدا یەکی لە دەرگاکانی بەهەشت بانگی دەکاویپی دەلێ فەرمو لیرەو، بچۆ ژورەو، ابوبکروتى ئەى ئەگەر یەکی ھەرینج کارەکە ئەنجام بدات؟ پیغەمبەر (ﷺ) فەرموی: لەئوممەتی من پیاوی وای تیدا ھەلدەکەوی لە پۆژی داویدا ھەمو دەرگاکانی بەهەشت بانگی دەکەن!

موسلمان دەبێ ھەموکات ژیرو بیرتیرۆ وریا بێ، ئاگاداری کات و ساتەکانی تەمەن بێ چاکە کاروتەقوا داربى، گرنگ ئەو، نیە چەند دەژی گرنگ ئەو، یە چۆن دەژی، بۆ ئەو، خیروپا داشتی زۆرمان دەست بکەوی لە ژیانماندا خوای گەرەھەندى کاتى بۆدیاری کردوین تازیا ترخویانی تیدا ما ندوبکەن لەکاری چاکەدا و ئەو ھەلانە بقۆزەنەو، وەك (مانگی پەمەزان کە گەرەوی مانگەکانە وەشەوی پیرۆزی قەدر، پۆژی ھەینی و سەعاتی جومعە و.. ھتد)

گرنگترین کار که سونه ته کاته کانی خوْمانی تئدابه سه ره به رین ئه مانه ن :

- ۱- هه ستانه وهی شهو بوْعبادهت ، به تاییه تی شهوانی قه در .
- ۲- خویندنه وهی قورئانی پیروْزبه ته ده بور که خیری حهرفی یهک به دهیه .
- ۳- زیکرو یادی خوا، له هه موکات وساتیک، گه وره ترین زیکر (لااله الا الله) یه زیکر خوْراکی دلْه کانه ته نانهت دهست نوْیژی شی ناوی ، بزانهن که دلْه کان ته نها به یادی خوا ئارام ده گرن ﴿أَلْبَذْرُ اللَّهُ تَطْمِئِنُّ الْقُلُوبُ﴾
- ۴- گه ران به دوای زانست وزانیاریدا ، که عیباده ته وریْگای به هه شته ، زانست و زانیاری یه که م فه رمانی خویه (اقرأ)

۵- سوربون له سه ر(صیله ی ره حم) په یوه ندی خزمایه تی و به سه رکردنه وهو پرسیارکردن له حالیان که هه مویان به شیْکن له به ندایه تی خوا، له فه رموده ی خوْشه ویستمان هاتوه که سه ردانی خزمان په یوه ندی خزمایه تی رزق و پروْزی زیاد ده کات و به ره که ت ده خاته ته مه نه وه، به تاییه ت له م سه رده مه که په یوه ندی خزمایه تی زوْرا وازه مه گه ر خزمه که ده و له مه ند بی یان له حیْزی خوی بی! باله خه م دهست مایه ی ته مه نمان بین چونکه کات زوْربه خیریای گوزه رده کا، ته مه ن به شی چاکه نا کا ئیمه به خراپه وه سه رقالین، زه مانه دیت و راده بری وه کی بادی سه با وایه، حه یف بوْوعومره سه رفی که ین به بی هوده له دنیا یه .

رهمهزان دهرفته تی نزاو پارانه وهیه

نزاو پارانه وه له خوای میهره بان به ندایه تیه، له فهرموده هاتوه به چهند ریوایه تی^۱ (الدعاء هو العبادة)^۱، پیویسته موسلمان ته نهاله خوا بیاریته وه و داوای لیبکه یین وپشتی پی^۲ ببهستین، وه خوای گه وره زورحه زده کات به نده کانی داواکاری لی^۳ بکه ن، به پیچه وانهی مروؤ که حه ز ناکه ن داوای شتیان لی^۴ بکری^۵ به تایبه ت له م مانگه پیروزه، جیکه ی سه رنجه که له ناوه راستی نایه ته کانی رهمه زاندا له سوره تی به قهره دا باسی دوعا و پارانه وه ده کا وده فهرموی: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾^۶ واته: کاتی^۷ به نده کانم لی^۸م بیارینه وه، نه وه من نزیکم وه لأمیان دده مه وه، نیوهش وه لأمی فه رمانه کانم بده نه وه بروام پی^۹ بینن تاسه رفرانو شاره زا بن نه م نایه ته له وه لأمی پرسیاری ده شته کیه ک دابه زی پرسی خوا دوره بانگی بکه یین یان نزیکه تاجپه ی له گهل^{۱۰} بکه یین؟ پیغه مبه ر(ﷺ) فهرمویه تی:

(لكل مسلم دعوة مستجابة في رمضان)^۳

واته: بوهر موسلمانیک نزاو پارانه وه ی وه لام دهریته وه له رهمه زاندا، وه له گپارانه وه یه کی ترئه گه رپه له نه کهن. دیاره ههرشتی^{۱۱} که داوای بکه ی ده بی^{۱۲} به کرده وه هه ولی بویده ی به پشتیوانی خوا، نه وه ک ته نهاد و عاوقسه ی روت گهر پارانه وه که ش گیرانه بوو نه وه بزانه خه له ل هیه و بزانه له کوی^{۱۳} دایه.

۱. أبوداود والترمذی،، ۲. سورة البقرة/ (۱۸۶)،، ۳. (مسند أمام أحمد)

بۆگىرابونى دوعاكان رەچاوى ئەم پېنج خالە بکە:

(۱) چاكتىن كات ھەلبىزىرن بۇپارانهو، وەك (بەيانى زودواى نوپزە فەرزەكان لەنيوان بانگ وقامەتدا، لەسەعاتى جمعه وەلەكاتى رۆژوشكاندن پېغەمبەر ﷺ) فەرمويەتى: (ان للصائم عند فطرة دعوة ما ترد) ^۱ ، واتە: رۆژوگر لەكاتى رۆژوشكانە كەيدا پارانهوى گىرادەيىت و بەسەريدا نادريتەو .

(۲) ھەلبىزاردنى چاكتىن شوپن بۇنزاكردن، وەك ناومزگەوت لەمەككەو مەدينە (۳) حالەتى ئەو كەسەى كە دەپاريتەو وە واتە ئەو كەسە لەو كاتەدا لە بارىك دابى كە خواخوشى بوى وپيى خوش بى، وەك ئەوەى كە (لەسەفەردابى ، يا باوك ودايك بۆرۆلەى بپاريتەو، يامجاھيدى رېگەى خوا بى، يابەرۆژو بى ياستەم لى كراوبى) ئەمانەپلەوپايەيان لاي خوا بەرزە وەلاميان دەدریتەو پېغەمبەر ﷺ) فەرمويەتى (ثلاثة لاترد دعواهم: الصائم حتى يفطروالامام العادل و المظلوم) ^۲ واتە: سى كەس نزايمان لى وەردەگىرى و نادريتەو بەسەريانا رۆژو وەوان تا بەربانگ دەكات، پيشەواى دادوەر، ستەم لىكراو .

(۴) غافل نەبى و بەدل و بەگيان بپاريتەو، دەبى بەراستى لەخواپارپىنەو، نەو ك غافل و بى ئاگابىن و لەكاتى پارانهو ودا رولەقىبلە و دل لە بازار بين پيشەوامان ﷺ) فەرمويەتى: (ادعوا الله وأنتم موقنون بالأجابة، واعلموا أن الله لا يستجيب دعاه من قلب غافل لاه) ^۳ ، واتە: لەخوا بپارپىنەو وەدلىيان لەو ئەمەكەى وەبزانن كەدوعاى كەسىكى غافل و بى ئاگا لاي خوا وەلام نادريتەو، لەبەر ئەو پىويستە كە دەپاريتەو بەدل بەكردار و گوفتار، (لەئەسەردا) دا ھاتو وە

جاريك موساپېغەمبەر ﷺ) يەككى بىنى زور بەجوانى لەخوا

۱. بهذا اللفظ رواية ضعيفة، ۲. الترمذى أحمد وابن ماجه، ۳. (الترمذى والحاكم حديث حسن)

ده پاراپیه وه، به لām دیار بوله میژبو وه لāmی نه بو، موسا (علیه السلام) وتی خوایه
 نه گهر داواکاری ئه و پیا وه لای من بوایه بۆم به جی دینا، خوی گه وره فرموی
 ئه ی موسا تو له من به سوژترنی بوئه وه، به لām ئه و پیا وه ته نها روی له منه و
 دلای له لایه کی تره! ئینجا موسا کابرای ئاگادار کرده وه و خوا لیی و هرگرت
 ۵. شیوه و سیفه تی دوعا که :

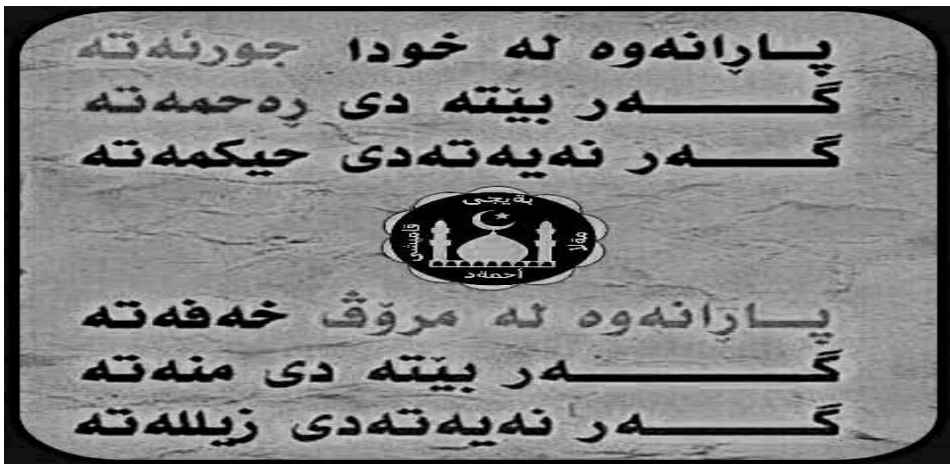
نزا و پارانه وه چه ند ئا دابیکی تایبه تی خو ی هه یه، وه ک به ده ست نویژ وه بی
 ده ست به رزکاته وه گهر دن که چی پیوه دیاری، زۆردوباره کردنه وه ی دوعا
 و داخو ازیه که به ده نگ ی نزم و له سه ر خو بی، دوعا ی خراپ و قه تعی سیله ی
 ره حم نه بی، ئه و وشانه هه لبرژی که کورت و پیرمه عنان، وه به فرموده کانی
 پیغه مبه ر (ﷺ) وه پار ی .

۶. نه بونی هوکاری وه لām نه دانه وه، هه ندی شت هه یه نا هیلی پارانه وه که ت گیرا
 بی ت لای خوا، نه گهر به دل و گیانی ش کرد بی تی، وه کوئه و که سه ی حه رام خو ر بی،
 ماله که ی له ریگه ی غه ش و فی ل و خیانه ت و سو یندی به درو وه ده ستی که وت بی،
 ئه وه دوعا که ی و هر نا گری، له فرموده ی پیغه مبه ر دا هات وه که با سی که سی ک ده کا
 که له خواد ه پار ی ته وه و خو اردن و پو شاک ی حه رامه و چو ن وه لāmی ده در ی ته وه و
 (ذکر رجل یطیل السفر أشعث و أغبر یمدیده الی السماء یقول یارب یارب مطعمه حرام
 و مشربه حرام و ملبسه حرام و غدی بالحرام فانی یستجاب لذلک) (رواه مسلم)،

پی شه و ابوبکر خوی لی رازی بی ت بو یه که پاروی حه رام خو ی پر شان ده وه که به بی
 ئا گایی خو ارد بو ی وه فرموی له فرموده ی پیغه مبه ر دا هات وه که به یه که پاروی
 حه رام چل شه و وه لāmی دوعا نا در ی ته وه، وه له گی رانه وه ی بخاری دا فرموی ته تی:
 (کل جسد نبت من سحت فالنارأولی به) و اته: هه رجه سه ته و لاشه یه که به حه رام که شه ی
 کرد بی ئه وه ئا گر بو ی چا که، به داخه وه نانی حه لال که م بوه بو یه وه لāmی دوعا مان
 نا در ی ته وه، له به سه ره اتی کی میژودا هات وه جا ری ک خه لکانی پرسیان له ابراهیمی

ئەدھەم كە يەكی بولەپیاوچاكان وتیان بوچی دەپاریینهوه وەلامان نادریتهوه؟
 لهكاتیكداخوای گهوره وەعدی داوه وفهرمویهتی ﴿ ادعونی أستجب لکم ﴾ واته:
 لیم بیاریینهوه وەلامتان ئەدەمهوه، ئەویش پیی وتن لهبەر ئەم هویانه وەلامتان
 نادریتهوه:

بەپراستی خواناپەرستن، دەلین پیغه مبه‌رمان خوش دەوی بەلام شوین پربازەکهی
 ناکهون، قورئان دەخوینن کردەوهی پی ناکه‌ن، له‌نیعمه‌تی خوادەخون وشوکرانه
 ناکه‌ن، دەلین به‌هه‌شت خوشه بەلام خووی بو ناماده ناکه‌ن، دەزانن دۆزه‌خ جیی
 خراپه‌کارانه‌وکه‌چی خووی ئی ناپاریزن ، دەزانن شه‌یتان دۆژمنه بەلام دژایه‌تی
 ناکه‌ن، دەزانن هه‌موده‌مرن بەلام خووی بو ناماده ناکه‌ن، به‌ده‌ستی خۆتان دۆست
 ودۆژمن دەنیژن بەلام په‌ندوعییره‌ت وەرناگرن، عه‌یبی خه‌لك باس ده‌که‌ن بەلام
 عه‌یبی خۆتان نابینن، پاشان فهرموی: له‌بەر ئەم (١٠) خاله دلتان غافل بوهو
 وەلامتان نادریتهوه، ئەوانیش ته‌وبه‌یان کردو خوای گه‌وره‌ش وەلامی دانه‌وه،
 هه‌ر کاتیك دو‌عاکەت وەلام نه‌درایه‌وه بزانه خه‌له‌ل هه‌یه له‌خواردن و‌خواردنه‌وه
 یان له‌ئیمان‌ه‌که‌ت دایه یان له‌خۆت دایه.

اللهم اجعلنا من دعاك فأجبت.. واستجارك فأجرت.. وتوكل عليك فكفيت.. واستغفرك فغفرت ل

مانگی به خشینه رهمه زان .. ساباتا به بوهه ژاران .. مانگی خیر و خه رمان

صه ده قه و مالّ به خشین به هه مو جو ره کانیه وه له واجب و سوننه ت، به شیکی گرنگه له به ندایه تی کردن بوخوا، سه خاوت و به خشین و سیفه تیکی جوانی بپوادارانی راسته قینه یه هویه که بو نریکی له خوا، په یوه ندی و خوشه ویستی زیاد دهکا له ناو به نده کان، هه روهک به پوژوجه سته و لاشه پاک ده بیته وه به هه مان شیوه به زه کات دان ماله که مان پاک ده بیته وه، جیگه ی سه رنجه که هه کام له وشه ی (زکاة، برکات) (۳۲) جار وهک یهک له قورئاندا هاتوه که به زه کات دان به ره که ت ده که ویته نه و ماله، خوای گه وره فه رمویه تی ﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِئَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ (البقره / ۲۶۱)

واته: وینه ی نه وانه ی مالّ و سه روه تیان ده به خشن له ریگای خوادا به خشینه که یان وهک وینه ی نه و ده که دانه ویله وایه که ده چی نریت و به حه وت لاسک دیته ده روه ده بیته حه وت گول، پاشان هه رگولی سه د ده نک ده گریت، (به خشینه که ده بیته یهک به حه و سه د) پاشان خوای گه وره پاداشته که ی چه ند باره زیاد ده کات بو هه رکه سی مه به سستی بی، چونکه به راستی خوا به خشنده یه له سامانی هیچ که س که م ناکات وزانا و ناگا داره به ناخی به نده کانی) دابه زینی نه م نایه تانه به هو ی مالّ به خشینی (عوسمانی کوری عه فان) و (عبدولره حمانی کوری عه وف) بو غه زای (ته بوک)، بزانه به مالّ به خشین که م نابی به لکو به ره که تی زیاد ده کات وهک دارمیو که له به رچاوتا ده یبری و به رو که ش که م ده بی! به لام پیی به هیز ده بی، ماله که ش به هه مان شیوه پیی زیاد ده کا و پری ده کاته وه، خوای گه وره فه رمویه تی:

﴿وما أنفقتم من شيء فهو يخلفه وهو خير الرازقين﴾^١، هرچی ببه خشی بۆت پرده کاته وه تا ببه خشی ده ببه خشی وه عدی پیغه مبهری خواجه (مانقصت صدقة من مال)^٢ مال ببه خشین کهم ناکات به لکوزیاد ده کات به ره که تی زیاد ده بیّت، وه به پیچه وانه وه، وهک پیغه مبهر (ﷺ) فهرمویه تی: هه موبه یانیهک دوو فریشته دینه خوارده پارینه وه له خوا یه که میان ده لی: (اللهم اعط ممسکا تلفا) خواجه ئه وهی ده یگریته وه نابه خشی ماله که ی بغه وتی، دوه میان ده لی (اللهم أعط منفقاً خلفاً)^٣ خواجه ئه وهی ده ببه خشی بوی پرکه یه وه.

به مال به خشین ده یسه لمینی ره زامه ندی خوا ده خه یته پیش هه موشتی چونکه نه فس حه ز له ته ماع و مال و کو کردنه وه دهکا، بویه پیغه مبهر (ﷺ) له به شیکی فهرموده یه کی دافهرمویه تی: {والصدقة برهان} {خیر و مال به خشین به لگه و سه لماندنی ئیمان، هه ره له به ره ئه وه یه له قورئاندا جیهادی مالی له پیش جیهادی نه فس و لاشه وه یه، چون که سی نه توانی پیشی ماله که ی ببه خشی له پیناوی خواجه تاتوانی خوینی ببه خشی، توش به خشین که ت پیش بخه تانه مردوی، ئه وانه ی که به خشین دوا ده خن و ده لی: که مردم ئه وه و ئه وه م بوبکه نه خیر نمونه ی ئه وانه وهک که سی که له تاریکی شه ودا چرای دهستی بۆدوا وه گرتبی و پیشه وهی تاریکه و نابینی! (ئه نه س) ئه لی کاتی ئه م ئایه ته دابه زی ﴿لن تنالوا البرحتى تنفقوا مما تحبون﴾ واته: ناگه نه پله ی چاکه کاری تا ئه وهی خوشتان ده وی نه یبه خشن، (ابو طلحة) وتی به پیغه مبهر (ﷺ): وهک وه لامی بۆئه م ئایه ته، خو شه ویسترین سامانی من باخه خورمای (بهیره حایه) ئه وابه خشیم له ریی خوا، پیغه مبهریش (ﷺ) له خوشتیان (به خ. به خ) ی بۆکرد

١. سورة سبأ/٣٩، ٢. (صحيح مسلم ٦٥٣٥)، ٣. متفق عليه

ئىنجا پيغەمبەر(ﷺ) بەشى کرد بەسەرخزمە ھەژارەکانیدا، بائیمەش بۆ خزمەتى گەلەموسلمانەکه مان شوینکەوتەى پيغەمبەر و یارانى بین، بەنهيئى وئاشکرا ببەخشين، ئەنەس ئەلى: (وترا بە پيغەمبەر(ﷺ) کام خيروصەدەقە زۆرچاکە؟ فەرموى: خيړک لە پرەمەزانداندا بکريت)^۱

لە (ابن عباس) کان رسول الله ﷺ اجودالناس بالخير وکان اجودمايکون فى رمضان)^۲ بائيمەش وەك خۆشەويستمان لە پرەمەزانداندا سەخى بين لەبەخشين وچاکەدا باکو کردنەوہى سەرۆت و سامان ھۆکارو وەسيلەبى، نەك ئامانج و مەبەست، بامال و دارايى لە باخەلماندا دابى نەوہك لەدلماندا باسەخى و دل فراوان بين بەتايبەت لەم مانگەدا بەزەکاتدان و سەرفيترە و خيروچاکە تابگەينە پرەمەندى خوا،

(اتقوا النار و لوبشق تمر) با خۆمان دور خەينەوہ لە ناگرگەر بەلەتە خورمايە کيش بى ئەوہيەدينى پرەحمەت کە دەيەوى ھەمو پيکەوہ بژين نەك قبرى و پىرى ئەوہ ئيسلامە پياوى پرسى لە پيغەمبەر(ﷺ) چ کارى لە ئيسلام زۆرخيەرە فەرموى ناندان بەخەلك (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ قَالَ نُطْعِمُ الطَّعَامَ وَنَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتُمْ وَمَنْ لَمْ نَعْرِفْ)^۳

سەردارو سەروەرمان فەرمويە ئيمانى تەواونىيە کەسى خوى تيربى و جيرانى برسى بى، ئەم ھەمو زەكات و صدقە و فيديە و كەفارەتە دانراوہ بۆ خزمەتى ھەژاران بۆرە پەروپونەوہى برسيتى سەرەراى ئەوہش نەيارانى تۆمەتبارى دەكەن بەدواكە و تويى و كۆنە پەرسى و توندو تيزى! لەكاتيكداندا سياسەتى

برى كردن و نابلقوہى ئابورى کردەى بيباوہران و ستەمكاران بووہ لەو

كاتەى لەدولى ابى تاليب حەساربان خستە سەرموسلمانان بۆ ماوہ (۳) سال تادەگاتە زلھيزە عەلمانىيەكانى ئەم پۆزگارە.

۱. ترمذى، ۲. رواه البخارى، ۳. متفق عليه

(چیرۆك) بهخشین بهخشینی له دوایه

(لهئهسه ریكدا هاتوه) لهسه ردهمی موسا پیغه مبهردا (سهلامی خوی لیبت).

ژن ومیردیکی ههژاره بون، كه زۆربه ههژاری ئه ژیان سالانیکی دور ودریژ، به دهست ههژاری و بی دهره تانیه وه ئه یان نالاند هه چهنده نارامگر بون لهسه ری، کاتی له ماله وه دانیشتبون ژنه که به میرده کهی وت: نایا موسا نیروای خوا نیه؟ وتی: بهلی، وتی: بو نه چین بۆلای و باسی ههژاری و نه داری خۆمانی بو بکهین، داوای لی بکهین بپاریته وه له خوا به لکو له نیعمه ته کانی خۆی به هره مه ندمان بکات؟

بو ئه وهی چهنی ته مه نمان ماوه به ئاسودهیی و به خته وه ری بزین.
وتی: باشه به قسه ت ئه که م.

کاتی به یانی بووه پیاوه که چو بۆلای موسا (علیه السلام)، و باسی حالی خۆیانی بو کرد و داوای لی کرد له خوا بپاریته وه بۆیان.
موسا (علیه السلام) پارایه وه له خوا که حالی ئه و ژن ومیرده باش بکات و له نیعمه ته کانی خۆی به خته وه ریان بکات، خوی گه وه وه نامی پارانه وهی موسای دایه وه و فهرموی:

پییان بلی دهوله مه ندیان ئه که م به نام یه ک سال له دوا ی ساله که، ئه گه پینه وه بو فقه قیرییه که ی خۆیان، کاتی ژن و پیاوه که ئه مه یان زانی زۆر خوشحال بون به شیوازیک و له شیویینی وه هاوه رزقیان به سه ر ئه باری که هه ر بیریشیان لی نه کرد بویه وه. ژیانیان گۆرا به باشتین ژیان.

ژنه که وتی: پیاوه که بیرته ئیمه یه ک سال دهوله مه ند ئه یین و دوا یی هه ژار ئه بینه وه؟ وتی: بهلی

وتى: كهواته وەرە با ئەم ھەلە بۆ خۆمان بقۆزىنەوہ و چاكەى زۆر بۆ خۆمان
بەدەست بېينىن.

پياوہكە: ئافەرم ژنەكە شتىكى باشە.

ھەستان لەسەر پىي پىبواران مالىكىيان دروستكرد.

لەسەر ھەر پىگايەكەوہ كە ئەھاتە سەر مالىكە دەرگايەكيان دروستكرد.

كە ھەوت پى ئەھاتەوہ سەرى، بۆيە ئەوانىش ھەوت دەرگايان دروستكرد.

دەستيان كەردبە خەزمەتكەردنى ھەژاران و پىبواران و ھەركەس بەھاتاياتە لايان.

بە شەو پۆژ خواردنيان دروست ئەكرد.

بەم شىوہيە بەردەوام بوون و پۆژان تى ئەپەرى.

وہ موسا (عليه السلام) سەرنجى ژيانىيانى ئەدا.

سالەكە تىپەپ بو، بەلام ئەوان ھەر لەسەر ئەم حالەى خۆيان بەردەوام بون.

ھەتا وای لىھات ھەر ئەو مۆلەتە كاتىەشيان بىرچويەوہ كە خوا پىيدابون.

موسا سەرى سورماو وتى: پەرودەگار تۆ فەرموت سالى ئەوہتا ئەوان لە

سالەكەش زۆر تىپەپى و كەچى ھەژار نەكەوتن.

پەرودەگار فەرمووى: ئەى موسا من يەك دەرگاي پەحمى خۆم لى كەردنەوہ

بەلام ئەوان ھەوت دەرگايان كەردەوہ خواردنى خەلكيان تىايا ئەدا.

ئەى موسا شەرم كەرد لىيان بىرم.

ئەى موسا ئەكەرى بە ندەكانم لە من بەخشنەدە ترين؟

بیبہشن ئهوانه‌ی که نابه‌خشن

دوای ئه‌وه‌ی که زانیمان خیر و پاداشتی مالّ به‌خشین له‌لای خوا چهنده زوره، وه به پیچه‌وانه‌وه ره‌زیلی و به‌خیلی ئه‌نجامیکی خراپی له‌دوایه له‌دونیا و دواپوژ دا، له قورئاندا خوای گه‌وره، هه‌ره‌شه‌ی توندی له‌و که‌سانه کردوه که‌مالّ نابه‌خشن، وه که‌له‌سوره‌تی (همزه) دا هه‌ره‌شه‌ی سزایه‌کی سه‌ختی کردوه له‌و که‌سانه‌ی هه‌مالّ کوئه‌که‌نه‌وه‌وه‌وه‌قی هه‌ژارانی ئی ناده‌ن، به‌وه‌ی که‌ده‌یانخاته ناو ئاگریکی تیکشکینه‌روه (په‌نابه‌خوا) هه‌روه‌ها له‌سوره‌تی (التوبه) دا ئاشکرا تریاسی سزای ئه‌و که‌سانه‌ده‌کات و ده‌فه‌رموی: ﴿والذین یکتزون الذهب والفضة ولا ینفقونها فی سبیل الله فبشرهم بعذاب الیم، یوم یممی علیها فی نار جهنم فتکوی بها جباههم وجنوبهم وظهورهم هذا ما کنزتم لانفسکم فذوقوا ما کنتم تکنزون﴾

واته: ئه‌وانه‌ی سامانی زی‌پوژی و کو‌ده‌که‌نه‌وه، له‌پری دینی خوانا بیه‌خشن مزگینیان بده‌نی به‌سزای سه‌ختی ئاگر، له‌ناو‌دو‌زه‌خ دابه‌وما‌له‌هه‌مو‌گیانیان داخ ده‌کری، به‌تایبته ناوچه‌وان ولای ته‌نیشتی و پشتی پی ئوتو ده‌کری، وه‌له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا پییان ده‌وتری: بیچیژن ئه‌م سزا سه‌خته! ئه‌وه ئه‌وما‌له‌یه‌که له‌دنیا بو‌خوتان کو‌تان ده‌کرده‌وه، به‌شی که‌ستان ئی نه‌ده‌دا، وجی‌تان هیشت. باله‌م ره‌مه‌زانه‌دا دل‌خوشیان بکه‌ین، بازه‌کات و سه‌رفی‌تره‌له‌ماله‌کانمان ده‌ریکه‌ین، به‌هو‌ی دنیاوه مغرور و مه‌شغول نه‌ین، خوا ده‌توانی گشتمان ده‌وله‌مه‌ند بکات، به‌لام سوننه‌تی ژیا‌نه‌هه‌ندی هه‌بو‌هه‌ندی نه‌دار، هه‌ندی له‌ش ساغ و هه‌ندی نه‌خوش. ئه‌وانه‌ش که‌مالی دنیا بی ئاگای کردون له‌دواپوژ، به‌خیلی ده‌که‌ن و نابه‌خشن، باپه‌ند له‌به‌سه‌ره‌اتی (قارون) و هاوشیوه‌کانی و هه‌ریگرن! بزانه له‌دادگای خوایی دوو پرسیار له‌ماله‌که‌ت ده‌کری ده‌پرسن: له‌کویت په‌یدا کردوه؟ له‌چیت سه‌رف کرد؟ ده‌ی باله ئیستاوه خو‌مان ناماده‌بکه‌ین بو وه‌لام دانه‌وه‌ی ئه‌ودوو پرسیاره، بادوربکه‌وینه‌وه‌له‌ره‌زیلی به‌خیلی، باره‌مه‌زان بکه‌ینه‌مانگی سه‌خاوت

رهمه زان مانگی تهوبه یه

تهوبه کردن له تاوان و خراپه واته: گه پانه وه بولییخو شیبونی خوایی، توبه کردن پیویسته بو پرواداران، زورله نایهت و فهرموده کان هانمان نه دهن که تهوبه بکهین له تاوان و خراپه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا﴾^۱ واته: نهی ئیمانداران به راستی تهوبه بکن و بگه پینه وه لای خواییغه مبه ر (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فهرموده تی: { يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ وَاسْتَغْفِرُوا، فَإِنِّي أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ، وَاسْتَغْفِرُهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ }^۲

واته: نهی خه لکینه توبه بکن و داوای لیخوش بون بکن وه من پوژی حه فتا جار (استغفر الله) نه که م، له گپرانه وه یه کی تر دا سه دجار، نه مه له کاتی کدا داوای کردوه که خوای په روه ردگار له پییغه مبه ر خوش بوه به لام بوئه وه ی بیسه لمینی که به نده یه کی وه فادار و سوپاسگوزاره خوای به خشنده زورپیی خوشه به تهوبه کردنی به نده کانی، له فهرموده ی پییغه مبه ر دا هاتوه مانا که ی به م شیویه: (خوا تهوبه کردنی به نده کانی نه وه نده پیخوشه، وه که که سی که و لاخه که ی ون کردبی له بیاباندا ونان وئا وه که ی له سه رپشتی و لاخه که ی بی و، بی نومید بوبی له دو زینه وه ی، داوای گه پرنیکی زور له ژیر سیبه ری داری کدا پال بکه وی، له وکاته که چاوه پروانی مردنه نه بینی و لاخه که ی به ژور سه ر یه وه وه ستاوه، په لاماری و لاخه که ی ده داو له خوشیانا هه له ده کاو ده لیت خویه من خوای تو م تو عه بدی منی)^۳

له فهرموده ی قودسیدا خوای گه وره فهرموده تی (ذا تقرب العبد إلي شبراً تقربت إليه ذراعاً، وإذا تقرب إلي ذراعاً تقربت منه باعاً، وإذا أتاني مishi أتيت ه رولة).^۴

۱. التحريم/ ۸، ۲. مسلم، واحد، وصححه البانی، ۳. بخاری مسلم، ۴. رواه البخاری

واته گهرئيوه بستی له من نزيك بنه وه ئهوا من گهزى ليټان نزيك ده بمه وه
 نه گهر ئيوه به پرۆشتن بيټ بۆلام ئهوا من به ههروه له ديمه پيشه وه بۆلاتان،
 واته گهرئيمه رومان له خوابى خوى گهوره روى ليمانه، له گيپرانه وهى ترى
 (مسلم) نه گهر به پىرى زهوى تاوانى كردي بى به وئه ندازه يه ليپخوش ده بم به
 مهرجى شهريكى بۆ بريار نه دايم) .

دياره ته وه به كردن به قسه ي روت نابى به لكو ده بى ئه م مهرجانى تيڊاييټ:

١ . واز هيټان له گونا هوتاوان

٢ . په شيمان بونه وه له كرده وه خراپه كان

٣ . سوربى له سهر عيباده ت و نه گه پيټه وه سه رتاوان و خراپه ، ئه مه نه گه ر
 تاوانه كه له به ينى به نده و خودادا بوبه لام نه گه رحه قى خه لكى تيڊابوو واته :
 (حق الناس) ده بى مهرجى چواره ميشى تيڊايى كه گيپرانه وهى حه قه كان بۆ
 خاوه نه كانيان ،يان گه ردى نازاد بكه ن} .

نيشانه كانى تۆبه كار ئه مانه ن: (فرميسكى چاوى ،حه زكردن له ته نيائى و
 مو حاسه به كردنى نه فسى له خه يالى خراپه) ده ي بافرياي خومان كه وين
 ته وه به كردن دوانه خه ين چونكه مردن له ناكاويدى ت ونزيكه ، وه دواخستنى
 ته وه به ش ته وه بهى ده وى ! به تايبه ت له م مانگه پيرۆزه كه مانگى ليپوردنى
 گشتيه ، چون تۆبه كردن و گه رانه وه بۆلاى خوا له دايك بونيكى تازه يه ،
 به زه يى و ليپوردنى خوا له م مانگه زياتره له هه مو كاتى مانگى گه رانه وه و
 قوتار بونه له ئاگر ، له م مانگه داشه يتانه كان كوٽ و زنجير ده كرين و وزه و
 توانايان كه م ده بيټه وه ، ده رگا كانى به هه شت ده كرينه وه ، حه وت ده رگا كانى
 ئاگر داهه خرى ،خوى بالاده ست مروقه كانى وادروستكرد وه تواناي ئه نجام
 دانى چاكه و خراپه يان هه يه ،هه مومان تاوان بارين وهك پيغه مبه ر(ﷺ)

فهرمويه تي (كل بني آدم خطاء وخير الخاطئين التوابون) چاڪترين تاوانبارئ هوانه ن
كه ته و به نه كه ن، وه له فه زلي خوايه تاڪاتي دنياخه رابون و گه پرانه وه ي پوژ
دهرگاي ته و به دانا خري.

دلنيابن گه ربه پرستي ته و به بكهين خوي به خشنده لي مان خوش ده بيت
وه كوفه رمويه تي ﴿واني لغفا رلن تاب وامن وعمل صالحا ثم اهتدي﴾.

ته و به ي ته واو: ته و به كردني هه موئه ندامه كانه نه ك ته نها به قسه، له كتيبي
(التوبه) / (المحاسبه) هاتوه: ته و به ي چاوه كان و ازهي نانه له نه زهري حه رام
ته و به ي گوييه كان گوييه گرتنه له حه رام.

توبه ي دهسته كان دوركه و تنه وه يانه له حه رام .

ته و به ي قاچه كان نه پويشتنه بو حه رام .

ته و به ي دامي ن دوريه له زينا .

ته و به ي عه قل دوركه و تنه وه يه له فيكروبيرو با وه پري حه رام .

ته و به ي زمان پاراستنيه تي له قسه ي خراپ وتني (استغفرالله).

سه د توبه ت شكاند خوت مه شي ره وه . قاپي گوشاده بازه م بي ره وه، (مه وه وي).

(۱۷) - رهمه زان، مانگی جیهاده

جیهادوتیکۆشان دژی تاغوتان بۆچه سپاندنی بهرنامه کهی خوا لوتکهی هه ره بهرزی ئیسلامه، جیهاد به ندایه تیه و بهرهمیشی بۆخه لکه، چونکه به هۆیه وه خۆمان و دین و ژینمان پارێزراوده بی، هه رکۆمه لیک پشت له جیهاد بکات ئه وه زه لیل و ژێردهسته ده بی و هه که له م پۆژگارهدا ده بین، عیززه تی ئه م دینه به جیهاده وه یه، له بهرئه وه یه له خیروپادا شت دا وینه ی نیه، عن ابی هریره، رضی الله عنه: قیل یارسل الله ما یعدل الجهاد فی سبیل الله؟ قال: لا تستطیعونه فاعاد مرتین، او ثلاثه کل ذلك یقول لا تستطیعونه! وقال فی الثالثه: مثل المجاهد فی سبیل الله کمثل الصائم القانت بایات الله لا یفترمن صلاة ولا صیام حتی یرجع المجاهد فی سبیل الله/ (رواه الخمسة)

واته: پرسیارکرا له پیغه مبه ر(صلی الله علیه و آله) چ شتی هاوتای جیهادوتیکۆشانه له پری خوادا؟ دوو جار ئه م پرسیاره یان لی کرد فه رموی ناتوانن ئه نجامی بدن! تا له جاری سییه مدها فه رموی: وینه ی مواهیدی ریگی خوا وه که سیکه به ردهوام به پۆژو بی و شه ویش به ردهوام نوێژ بکات و قورئان بخوینی بی ئه وه ی نوێژه که ی بپری و پۆژوه که ی بشکینی تانه و مواهیده ده گه پریته وه مواهید که سیکه پارێزه ری دین و باوه ره و خو شه ویستی گه لی موسلمانه، ئه و مواهیده ی که ناحه زانی ئه م دینه زۆر رقیان لییه تی، زۆر ناو و ناتۆره ی خراپیان به نا په وا به سه ردا بپروه، سه رنج بده لای خوا چهند به پریزه، له مانای فه رموده یه که ئه بوهوره یه وه خوی لی رازی بی پیغه مبه ری پی شه وا فه رمویه تی (له به هه شت سه دپله هه یه که بو مواهیدانی ریگی خوا ئاماده کراوه، نیوانی هه ردوپله به ئه ندازه ی ئاسمان وزه وه یه، ئه گه رپارانه وه له داوای (فیردهوس) بکه ن که له ژیرعه رشنی خواجه، ئاوه کانی به هه شت له وی ده ته قنه وه)/ (اخرجه البخاری)

لېږدا جيې خويته تي پېرسى، چ په يوه نديه ك هه يه له نيوان جيهادو ږمه زان وپوژودا؟ سهرنج بده له وه لآمه كهى: جيهادو پوژوله پروانگه ي ده قيكي قورئان ده گه نه وه كه هردو كيان به وشه ي(كُتب) فېر زكراون، دياره جيهاد زور شت ده گريته وه، وهك جيهاد به زمان وبه مال، به لآم له هه مويان گرن گتر جيهاد به نه فسه كه له(قتال) دا خوې ده بينيته وه، كه بهم شيويه هاتوه :

﴿كُتب عليكم الصيام﴾ و﴿كُتب عليكم القتال وهو كرم لكم﴾ واته: له سهرتان پيويست كراوه نوسراوه پوژو وه پيويست كراوه له سهرتان شېر وجهنگ كردن هر چه نده پيتان ناخوشه، راسته شه پگران و ناخوشه، به لآم پيشه كي زورى بو داناوه تا كار هكت به لآوه ئاسان بيت ئاماده بى بو مهيدانى روه پوبونه وه و خوږاگرى، يه كيك له وپيشه كيانه پوژوه كه فيرى خوږاگرىت دهكات به رامبه ر تينويه تي وبرسيه تي وبى تاقه تي، له پيشيدا فيرى جيهادى نه فست دهكات پاشان جيهادى بى باوه ران ،

به راستى پوژو قوتابخانه ي بهر خودان و نازايه تي و ئارام گرتنه ، نه مه جگه له په رستشه كاني ترى وهك ئه لقه ي زنجير په يوه ستن به يه كه وه، هر يه كه يان پيشه كي وړى خو شكه رى نه وى تره، تا پله پله موسلمان تى بگاو پى بگا، ئينجا سه باره ت به په يوه ندى نيوان ږمه زان و جيهاد گه رپه ره كاني ميژوى زيړينى ئيسلام هه لده ينه وه و بچينه خزمه ت ژيانى پيغه مبه رو هاوه لانى وسه يرى ږمه زانه كاني ئه وان بكه ين ده بينين كه ږمه زان ئه و كات مانگى نازايه تي و به رهنگار بونه وه بووه به پيچه وان هى ئيستاي ئيمه ! كه له سه رده مى به نا و نازادى به قسه ش باسى حقه ئيسلام بكه ي قه ده غه يه ده بى بېدهنگ وببى به(الساکت عن الحق) يان قسه ي تاغوتان قبول بكه ي ياتيرورى

هه‌ندی له‌ورپوداوانه‌ی سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) به‌کورتی باس ده‌که‌ین که له‌م مانگه‌ پیروژه‌دابون، له‌کاتی‌کدا ره‌مه‌زان و دینی ئی‌مه‌وئه‌وانیش یه‌ک بووه که قورئان و سوننه‌ته .

جه‌نگی به‌در :

ئه‌م شه‌ره‌ له‌(١٧)ی ره‌مه‌زان بوکه شه‌ری یه‌کلاکه‌ره‌وه بوله‌نیوانی غوربه‌ت عیززه‌تدا کاتی موسلمانان بو‌سه‌ندنه‌وه‌ی مافی خو‌یان بو‌سه‌لماندنی هی‌زی ئیمان، چونه‌ پ‌یش کاروانی‌کی قور‌ه‌یشیه‌کان ،به‌لام ویستی خوابو که‌ده‌بی له‌کاروانه‌که‌یان چاکتر ده‌ست بکه‌وی ئه‌ویش شه‌ری‌ک بو‌سه‌ره‌ری حه‌ق و ئیمانی ت‌یدا‌سه‌لم‌ینرا جگه‌له‌غه‌نیمه‌ته‌که‌ش، له‌شه‌ری‌کی سه‌خت و خو‌یناوی و نابه‌راه‌ه‌دا، سوپای بر‌واداران سه‌رکه‌وت به‌سه‌ره‌شکری بی باوه‌پ‌اندا توانیان شکو‌مه‌ندی یه‌کجاری له‌می‌ژوی پر‌سه‌روه‌ری ئی‌سلامدا تو‌مار بکه‌ن به‌ویستی خودای بالاده‌ست ﴿ لی‌حق‌ الحق‌ ویبطل‌ الباطل ﴾ .

ئه‌و روژه‌سه‌خت وترسناک بو، پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) ده‌پ‌ارایه‌وه له‌خوا ئه‌وه‌نده ده‌ستی به‌رز کر‌بووه تا عه‌باکه‌ی سه‌ر شانی به‌ربووه سی جار له‌ سه‌ریه‌ک فه‌رموی: (اللهم‌ نصرک‌ الذی‌ وعدتني‌ ..) خوایه ئه‌وسه‌ر که‌وتنه‌م بده‌یتی که‌ وه‌عدت داوه، ئی‌سلام سه‌ره‌بخه‌ی پ‌اشان ئه‌بو‌یه‌کر(خوای لی‌ پ‌ازی بی) عه‌باکه‌ی خسته‌وه سه‌ر شانی پیروزی و پ‌یی وت دل‌نیا به‌خوا وه‌عدی خو‌ی ده‌باته‌سه‌ر ئه‌وه بو‌خوای میه‌ره‌بان سه‌ری خستن، مسلمانان عه‌زیزوزال بون که‌ پ‌یشت‌ر زه‌لیل و که‌م و بی تفاق بون ﴿ ولقد‌ نصرکم‌ الله‌ بب‌دروانت‌م اذلة‌... ﴾ (ال عمران ١٢٣)

فه‌ت‌حی مه‌که‌

پ‌زگارکردنی شاری مه‌که‌ی پیروژه‌له‌(٢٢)ی ره‌مه‌زانی سالی(٨)کوچی بو که‌له‌کاره سه‌خت وترسناکه‌کانی ژیانی پ‌یشه‌وامان بو، ده‌توانین بل‌یین به‌

پزگار کردنی مهككه ماوهی غه ریبی ئیسلام به سهر چو وسهر كهوت ، ئەم
فهتحة گه وره وگرنگه له پهمه زاندا كراوه ، وههروه هاشه پری (عین جالوت) كه
موسلمانان تیڤا سهر كهوتن به سهر ته تاره كاندا له پهمه زاندا بو، ئەمانه بونه
ناسنامهی ناسینی ئیسلام و موسلمانان، و پیمان ده لێن كه پهمه زان مانگی
تیكۆشانه، وه جیگه ی شانازیه كه یادیان بكهینه وه له (۱۷ و ۲۲) ی پهمه زاندا
وه له ته مه نی خو ماندا بیستومانه و بینومانه كه ناحه زانی ئیسلام زۆر له شه پو
ئاژاوهی كه به موسلمانان فرۆشراوه له مانگه ئەنجامیان داوه تا دینه كه
ناشیرین بكن له بهر چاوی خه لك، تا بلین خه تای پهمه زانه! به لأم كورد واته نی
(به ری خۆر به بیژنگ ناگیرى).

بۆ نمونه كاتی خۆی پزیم به زۆری له پهمه زاندا هیرش وشه پوراگواستن و
بۆردومان تیڤا ئەنجام ده دا به هه مان شیوهش عه لمانیه دیموكراتی خوازه كان !!
له شیشان و بۆسنه و كو سوفا و كشمیر دواتریش له عیراق و سوریا ، دژایه تی
پیروزیه كانی ئیسلام ده كهن، ئەگه ر سهرنجی پابردومان بدهین و له گه ل ئیستادا
به راوردی بكهین ده بینین راستیه كان سهره وین كراون له ناو ماندا ، پهمه زان لای
ئیمه ئیستا بووه ته مانگی ته مه بلی و بیكاری و بی تاقه تی ...

باره پهمه زان بكهینه هه نكاویك بۆ زیندو كردنه وهی ئەم فه رزه فه رامۆشكراوه
ئیمه ی كورد به بی تیکۆشان زه لیل و ژیر ده سته یین ، ئەوه تا له سه رده می به ناو
ئاژادی گه ر داوای حاكمیه تی قورئان بكهین به تیرو رست و كو نه په رست تۆمه ت
بارده كرییت و به ئاگرو ئاسن به ناوی یاسای دژه تیرو ر و له لأم ده دریتته وه، گه ر به
یاسای هه لبژاردنی ئەوانیش سه ربكه وی هه ر پێگه ت نا ده ن مادام موسلمان
مه بده ئی (مؤمن) ی نه ك (مسلم)، وه ك له جه زائیر و تورکیا و فه له ستین میسرینرا
ده ركه وت كه: پهمه زان مانگی جیهاد و تیکۆشانه .. مانگی خه بات و به ر خو دانه ،
بۆسه لماندنی هیزی ئیمان. بۆ په تاندنی بی ری شه یتانه .

رەمەزان مانگى تەقوايە

تەقواي خاواتە: پارىزگارى ودوركەوتنەوۈ لە شتە قەدەغەكراوۈكان، تەقوا ئامۇزگارى وفەرمانى خوايەبۇگشت بەندەكانى وپاسپاردەي گشت پيغەمبەرانە بۇگەلەكانيان، پيشەوا على بەچار خال پيئاسەي تەقواي كردوۈ، بابزانين تيگەيشتمان لەتەقوا بەوشيوۈيە:

۱ - الخوف من الجليل : بەپراستى لە خوابترسى وخراپە نەكەي .

۲ - العمل بالتنزيل : كار كردن بەبەرنامەي خوا وبەتەنھاياسا وپريئاساي ژيانت بى، حاكيميەتى دىنى خوالە ھەمو بووارەكانى ژيانتدابەر جەستەبكەي. جابزانە كاربە(ھودا)دەكەي يان بە(ھەوا)؟

۳ - القناعة بالقليل : پازى بون بەوبەشەي كەخو پيئى داوى، سەرچاۈەي ھەمو دەرەكانى ئەم سەردەمە دنياخۇريە بى قەناعەتتە، ھەست ونەستمان بە دنياۈ شيلراۈە، دەر باز ناين مەگەرتەنھا دەرمانى قەناعەت بەكاربيئين.

۴ - والاستعداد ليوم الرحيل : خو ئامادەكردن بو پۇژى كوچ كردن وسەفەرى قيامەت، ئەمەيە پيئاسەي تەواۈي تەقوا، ئايا خو مان ئامادە كردوۈ بو پۇژى كوچ؟ بو ولەمدانەۈەي پرسىيارەكانى ناوگۇر؟ ئايا ۈك وماندوين بو ئەم دنياخەمى قيامەتمان لەبەرە؟ كەواتە ماناي تەقوا فراوانە، ئەۈەنيە كە خۆت فەقير وزەليل بكەي، بەلكوبەھۆي تەقوادەببە پياۈي دنيا ودوارپۇژ! پيچەوانەي تەقوا(طغوى)يە، واتە كەسى تەقواي نەبو توغيانى كردوۈ ولاي داۈە بەھەواۈئارەزوى خۆي دەكا داۈي ئەۈەي كەماناي تەقوامان زانى پيويستە لەسەرمان لە ھەمو بووارەكانى ژياندا تەقواداربين و جۇرە كانى تەقوا بزائين بۇنمونه:(لەعيبادەت وبەندايەتيدا) ئاگات لە تەقوا بى بەدل وگيان بيكە دورلەپريايى وناپاكى !

له‌بواری سیاسیدا بزانه له‌به‌رخوا پشتیوانی له‌کی ده‌کەیت و رقت له‌چ کۆمه‌لیکه، که‌به (ولاء‌وبراء) ناسراوه، له‌عه‌قیده‌دا له‌ بیروباوه‌پرتدا ته‌قوا و پارێزی ئه‌وه‌یه که وریابه توشی شیرک نه‌بی، هه‌وا و ئاره‌زوی خۆت تیکه‌لی نه‌کەیت ! ته‌قوای عه‌سکه‌ری ئه‌وه‌یه که له‌کاتی شه‌پدا، نه‌خشه‌و پیلانی داریژی که به‌زیانیکی کهم سه‌ر بکه‌وی ژن و مندال و پیره‌پیاونه‌کوژی و ئاگاداری دیل و گه‌راوه‌کان بی، ته‌قوای ئابوری ئه‌وه‌یه له‌کاتی کپین و فرۆشتندا ته‌قوات بیته‌ دوربی له‌غه‌ش و فیله‌ و خیانه‌ت و درۆ. هتد .

وه‌له‌بواری کۆمه‌لایه‌تیدا ته‌قوا ئه‌وه‌یه که له‌گه‌له‌ خه‌لکدا هه‌لسوکه‌وتت چاک و پاک بی خوره‌وشتت جوان بیته‌، دوربی له‌دو‌روپی و دوزمانی و درۆ‌خه‌لک له‌ده‌ست و زمانت سه‌لامه‌ت بن، به‌م شیوه‌یه موسلمانان پابه‌ند و مولته‌زیم ده‌بی ته‌قواله‌هه‌موو ژیانیدا په‌نگ بداته‌وه، ئه‌وجا سود و گرنگی ته‌قوات بو‌ درده‌که‌وی که ئه‌مانه‌ی لای خواره‌وه هه‌ندیکن له‌ گرنگی ته‌قوا.

گرنگی ته‌قوا له‌ ژیانی موسلماناندا :

أ‌ خ‌و‌ای گ‌ه‌وره‌له‌گ‌ه‌له‌ ته‌ق‌وا ک‌ارانه‌و پ‌یشت‌گ‌ریان ل‌ی‌ده‌ک‌ات ﴿ان الله مع الذين اتقوا والذين هم محسنون﴾ .

ب - به‌هۆی ته‌قواوه کاره‌کانمان ئاسان ده‌بیته‌ و خ‌و‌ای گ‌ه‌وره‌ناخ‌و‌ش‌یمان له‌سه‌ر لاده‌با، وه‌رزق و پ‌و‌زیمان ده‌دات و ده‌روی خ‌ی‌رمان ل‌ی‌ده‌بیته‌وه، وه‌ک ده‌فه‌رم‌وی : ﴿ومن يتق الله يجعل له مخرجا ويرزقه من حيث لا يحسب﴾ ﴿ومن يتق الله يجعل له من أمره يسرا﴾

ج - به‌هۆی ته‌قواوه زانسته‌ و زانیاری زیاد ده‌بیته‌، خ‌و‌ای گ‌ه‌وره‌ ده‌فه‌رم‌وی : ﴿واتقوا الله ويعلمكم الله﴾ ته‌قوا نوری عیلم و زانیاری ده‌خاته‌ ناودله‌وه و شاره‌زا و زانسته‌ و زانیارده‌بین .

د . ته قوا هوکاری خوشه ویستی و دل سو زیه کپیزی و ته باییه ﴿ ان الذین امنوا و عملوا الصالحات سيجعل لهم الرحمن ودا ﴾

ه - پیوه ری قه دروپر ز لای خواته قوایه، ﴿ ان اكرمکم عند الله اتقاکم ... ﴾ بهرین ترینان لای خوا ته قوادارترینتانه ، نه ک دهسه لات و دهوله مه ندرین .

و . به هو ی ته قواداریه وه حه ق و ناحه ق ده ناسین لی ت تی که ل نابی ت و سه رت لی ناشیوی خوا ده فهرموی ت : ﴿ ان تتقوا الله يجعل لکم فرقانا ﴾ نه گهر ته قوا بکه ن خوا حه ق و ناحه ق پی ده ناسینی نه و کات (هه موزه ردی ک به زپرنا زانی)

ز - به هو ی ته قوا وه ، عیباده ت و کاره کانمان و ه رده گیری کرد و کو ششمان به بی ته قوا و ه رنا گیری بازو ریش بی و ه ک دو و کوره که ی ئا ده م (قابیل و هابیل) هه ردو کیان قوربانیان کردوله قابیل و ه رنه گیرا و خوی گه وره ده فهرموی :

﴿ انما یتقبل الله من المتقین ﴾ خوی گه وره ته نها کرده وه ی ته قوا کاران و ه رده گیری ح . سه ره نجام سه رفرازی دوا پو ژ ته نها بو موسلمانانی (متقی) یه ته نها نه وان برا وه ن ، جگه له وان موفلیس و دو پراون ﴿ و العاقبة للمتقین ﴾ به پراستی ته قواداری پراسته قینه دوستی خویه ، سو دو گرنگی ته قوا له ژماره نایه ، نه وه نده به سه که خوی میهره بان به چاکترین تویشو پیناسه ی کرده وه ک فهرمویه تی :

﴿ و تزودوا فان خیر زاد التقوی و اتقونی یا اولی الالباب ﴾ ،

با پاریزگاری و به ندایه تیمان به پراستی له دل وه بی ت ، وه ک پیغه مبه ر (ﷺ) له حه جی مال و ئا وایدا فهرموی (التقوی هاهنا) دهستی خسته سه رسنگی موباره کی و فهرموی ته قوا لی ره وه یه ، با هه موکات له ته قوای خوادا بزین به تایبته زیاتر له مانگی ره مه زان که مانگی زیاد کردنی ته قوایه ، گرنگ نه وه نیه چند ده ژ ی که م یان زور ، گرنگ نه وه یه چو ن ده ژ ی ؟ ته قواداری یان هه واداری .

رهمه زان مانگی شهرم و له خواترسانه

یه کیك له سیفه تی پروادارانى راسته قینه شهرم و له خواترسانه، له ترسی خوا و له مولکی خوادا و له بهرچاوی خوا شهرم دهیگری که تاوان و خراپه بکا، و هک فهرمویه تی ﴿... فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ / (آل عمران: ۱۷۵) .
واته: له وان مه ترسن له من بترسن گهر به راستی پروادارن، چونکه گهر له خودا نه ترسی و شهرمی لی نه که ی هه موخراپه یه کت پی ده کری، بویه بی پروایان کاری و خراپ نه نجام نه دن که هیچ درنده یه ک نایکا، پیغه مبه رمان (ﷺ) فهرمویه تی: نه وهی له پاشماوهی قسه ی پیغه مبه ران جی ماوه {... اذالم تستح فاصنع ما شئت} واته: نه گهر شهرم له خوانه که ی هه موشتت پی ده کری به ناره زوی خوت، نه هه موکاره سات و کوشتن و پرین و خیانه ت و گه نده لیه به ره می بی دینیه،

پیویسته له سه رمان به راستی شهرم له خوا بکه ین چونکه سه رچاوه ی هه مو خیر و چا که یه ک له خواترسانه (رأس الحکمة مخافة الله) به تایبه ت له م مانگه دا باخومان بوخوا ساغ بکه ینه وه و ته زکیه ی نه فسی خومان بکه ین، بوئه و مه به سه ته ده چینه خزمه ت فهرموده یه کی پیغه مبه ر (ﷺ) بوومان پون ده کاته وه که شهرم چونه وکی به راستی له خوا ده ترسی که مانا که ی به شیویه: استحيوا من الله حق الحياء ...، واته: نه ی خه لکینه به راستی شهرم له خوا بکه ن لیی بترسن و فهرمانه کانی به جی بینن، وتیان سوپاس بوخوا نیمه زور شهرم له خوا ده که ین، جا پیغه مبه ر (ﷺ) فهرموی نه خیر شهرم کردن له خوا به و شیویه نابی که نیوه ده یکه ن! ته نها به قسه ی روت نابی به لکوه ره که س ده لی به راستی شهرم له خواد که م ده بی نه م سی خاله ی تییدا بی:

یه کهم : سهری به ئەندامه کانیه وه له خراپه بیاریزی (زمان و چاو و گویچکه)
دووه م : ورگی له خواردن و خواردنه وهی حه رام و پیسی وزیده خۆر بیاریزی
سییه م : زۆر بیر له مردن و قه بر و قیامهت بکاته وه،... من فعل ذلك فقد استحياء من
الله حق الحياء { (رواه احمد)،

ئینجا له کۆتایی فهرموده که دا فهرموی هه رکهس ئاوی کرد و ئهوسی خالانهی
تیدابون ئه وه به پراستی شه رمی له خوا کرد وه، ئه ینا گه ر به قسه بییت هه مو کهس
پیایوی چاکه وه هه موده لێن له خوا ده ترسین، به لام هه زار قسه به قوربانی کرده وه یه ک
بییت، گه ر سه رنج بده ینه فهرموده که ده بینین خوشه و یستمان بو پیناسه ی شه رم
وله خواترسان له سه ره وه پیداهاتوه چونکه سه ر گه وه ی لاشه یه گه رکه لله سه ر
چاک و پاک بوئه وا کرده وهی ئەندامه کانی لاشهت چاک و پاک ده بن، چون سه ر جه م
هه ل سوکه وته کان ره نگ دانه وهی ئه و بیرو با وه ره یه که له سه رت دایه، بو دنیاش
هه ر وایه گه ر سه ر و برا گه وره کان کار به ده سه ته کان راست و چاک بن خه لکه که شیان
چاک و پاک ده بی به لام کورد واته نی : گه ر دار خوار بوو سییه ریشی خوار ده بییت
ئیسئا ئاوه که له سه ر چا وه وه لیه . به هه مان شیوه ش پاراستنی ورگ له حه رام
له خواردنی پیس له زیاده خۆری هو کاری قبول بونی عیباده ته، بیر کردنه وه ش
له مردن و نار په حه تیه کانی دوا رۆژ چاکترین ئامۆژگاریه، هه رکهس به پراستی خه می
قیامه تی بی زۆر گو ی نادات به جوانی دونیا ته نها به ئەندازه ی پیویست له
دونیا ده چیه پیشی، دنیا وه ک سو به ی زستان ی وایه گه ر له به رام به ری بی خوشه
به لام که با وه شت لیدا ده تسوتینی، با به خوماندا بچینه وه له گه ل فهرموده که
به راوردیکی خومان بکه ین بزانی تاچ ئەندازه یه ک ئیمه شه رم له خواده که ین .

وه ک نمونه ی له خواترسان :

پیشه واعومه ره گه ل ئه و هه مو ته قوا و عه داله ته دا شوینی دووخه تی فرمیسک
له سه ر رومه تی دیار بو به هو ی گریان له ترسی خوا فهرمویه تی : که و ترا هه مو خه لک

ده چن بۆبه ههشت ته نهايهك كهس نه بى بۆ دۆزه خه ئە ترسم ئەو كهسه من بم، وه به پيچه وانوه گهر وترا هه موخه لك ئە چن بۆ دۆزه خ ته نهايهك كهس نه بى ئوميدم وايه ئەو كهسه من بم.

پيشه و اعلى فرمويه: ناي له كه مى تويشودورى رېگا.. له وته مه نه كورته و له و حيسابه ورده، (ابن سماك) محاسبه بهى نه فسى خوئ ده كرد دهى گوت (تقولين قول الزاهدين و تعملين عمل المنافقين ومع ذلك الجنة تطلبين) قسهى پياوچاكان ده كهى وكرده وهى دوپروه كان ئە نجام ئە دهى وداواى به هه شتيش ده كهى، ئە وه دوره له خه لكى به هه شت كرد وهيان به وشيوهيه نيه .

هۆيه كانى له خوا ترسان :

۱ . ئە وانهى زۆر له دين و بهرنامهى خوا شارهزان و ئاگادارن له دهسه لآتى خوا له وه سفى ئە وان دافه رمويه تى: ﴿انا يخشى الله من عباده العلماء...﴾ .

۲ . ياد كردنه وهى تا وانه كانى رابردو .

۳ . بير كردنه وه له مردن و حيسابى دواپوژ

۴ . بير كردنه وهى له دهسه لآتى خواى گه وره و لاوازى و بى هيزى خوئ

به ره مهى له خوا ترسان : گريانى زۆر، پيغه مبه ر (ﷺ) فه رمويه تى (حه وت كهس له ژيرسييه رى عه رشى خوا هه شرده كرپن له وانه: رجل ذكر الله خاليا ففاضت عيناه كه سيكه له ته نيدا بير بكاته وه و له ترسى خوا چاوه كانى پر بون له فرميسك ...) وه له فه رموده يه كى تر دا كه ئە مه كورديه كه يه تى پيشه و امان فه رمويه تى: (ئ وهى من ده يزانه ئە گه رثيوه بتان زانبايه ئە وا زۆر ده گريان و كه م پى ده كه نين هاوه لان هه موويان كه وتنه گريان) (متفق عليه)، به ره مهى له خوا ترسان كردار و گوفتارى جوانه، ده ست و دامينى پاكه، دور كه وتنه وه يه له حه رام، له خوا ترسان سه رچاوهى خيى دنيا و دواپوژ، له دنيا دابه ريزو گران و سه نكي نه ... له دواپوژ جيگهى به هه شتى به رينه .

رهمه زان و ئيعتيكاف

ئيعتكاف واتە: مانەو لە ناو مزگەوت بە نىيەتى عىبادەت عائىشەى داىكى ئيمانداران بۆمان دەگىرپىتەو {كە پىنغەمبەر (ﷺ) لە مزگەوتدا دەمايەو و ئيعتيكافى دەکردلە (۱۰) شەوى كۆتايى رهمه زاندا} / (بخارى و مسلم)

ئيعتيكاف پىويستە ئەم دوومەرجەى تىدا بىت :

۱. نىيەت هينان لە سەرەتاو لە مزگەوت بىمىننەتەو تا ماو هەىكى ديارى كراو
۲. ئەو نەو بەمىننەتەو كە لە عورفدا پىي بگوترى ئيعتكاف، وە بەبى عوزر نە چىتە دەرەو.

ئادابى ئيعتكاف كردن :

أ. سوننەتە خۆى بە خوا پەرسىتەو خەرىك بكات زىكر و فيكر و دىراسەى قورئان و زانستە شەرعىيەكان بكات .

ب. باشتروايە بەرۆژو بى گەرەمە زان نەبو بۆكپ كردنەو هى ئارەزوەكانى حىكمەت و مەبەست لە ئيعتكاف (سراعتكاف) :

لە پراستىدا سەرچەم فەرمانەكانى خوا و پىنغەمبەر پىرپەتى لە سود و كەلكى دنيا و دواپۆژ، بەلام ئىمە پەى بە هەمويان نابەين يەكى لە مەبەستەكانى ئيعتكاف پاك كردنەو هى دەرونى مروّف و كۆنترۆل كردنى سەركىشى شەهووت و ئارەزوەكانىيەتى، واتە بۆ (تەزكىيەى نەفستان هەوا و ئارەزوى خۆمان لە گەل شەرعى خوادا بگونجىنين، نەك بە پىچەوانەو ! يەكىكى ترلە فەلسەفە و حىكمەتەكانى ئيعتكاف بۆچاك و پاك پرا گرتنى دلەكانە، دل كە بە شىكى زۆرگرنگە لە ناو لاشەى مروّفدا ، ئەگەر دلەكەت سەلامەت بوو چاك و پاك بو ئەوا سەرچەم ئە ندامەكانى لاشەت كردەو هەيان چاك و پاك دەبى و بە پىچەوانەو . پىنغەمبەر (ﷺ) فەرمويەتى :

{الأوان في الجسد لمضغة، اذا صلحت صلح الجسد كله واذا فسدت، فسد الجسد كله ألا وهي القلب} ، واته: ناگاداربن له ناو لاشه دا پارچه گوشتیک هه یه گهرئه و پارچه یه باش بوئه وا هه مولاشه باش دهبی وه به پیچه وانه وه گهرئه و پارچه خراب بوئه وا کرده وهی هه مولاشه خراب دهبی وه پارچه یه دلّه خاوه نی ئه و دلّه چاکه و پاکه درو ناکات دهست و دامینی پاکه و پره و شتی جوانه، نهک وهک ئه وانه ی له حهرام ناگهرینه وه و توقه له گهل نافرته تی نامه حره م دهکات و دهلیّ دلّم پاکه وه شهیتانیش ته نها دهچیته ناو دلّه وه، دهرمانی شیقای دلّه کان ئیعتکافه

(ابن مسعود) دهلیّ: هه رکاتیّ دلّه کهت و نبوشیوا له م سی شوینه بوی بگهریّ له گوی گرتنی قورئان یان له کوپری زیکر یان له خه لوه تی ئیعتکافدا، گهر له و شوینانه نه بوئه وا تو بیّ دلّ ماوی له خوا بیاریوه دلّیکت بداتیّ که خوی پیّ بناسی وله خوا ترس بیّ، خراپترین مردن مردنی دلّه ، خه لک بو مردنی لاشه ده گرین وله خو ددهن به لام بو مردنی دلّه کان ناگرین!، شهوانی قه در دهرفته بوئه و تاعهت و عیباده ته .

(۲۱) شهوی قهدری پیروژ

سلاو یاران .. شه وییداران ، قه دروقورئان .. دیاریه بوئوی موسلمان

جیگهی سهرنج وتیپرامانه خوی گه وره له هه مودروس تکراره کانیدا گرنگترین و گه وره ترین نوینهری بو دیاری کردوین ده بینی گه وره ی کیوه کان عه ره فه یه گه وره ی به رده کان به رده ره شه که یه (حجرالاسود) گه وره ی کانزاکان ئالتونه گه وره ی مروقه کان پیغه مبه رانن (سه لامی خویان له سهر) پیغه وای پیغه مبه ران حه زه تی محمد (ﷺ)، گه وره ی مانگه کانی سال پهمه زانه و گه وره ی پوژانی سال پوژی عه ره فه یه و جومعه ش گه وره ی پوژه کانی هه فته یه و شه وی قه در گه وره ی شه وه کانه

مروقه له ژیانیدا چه ندسات وکات وهه لی گه وره و گرنگی بو هه لده که وی نه گهر ژیرانه نه وه لانه بقوزینه وه ده بیته خاوه نی تویشو و سه روه ت و سامانیکی زورله دنیا و دوا پوژدا، نیستاش واین له خزمه ت یه کیگ له وه له زیپینه دا که له وانه یه جاریکی تر به خزمه تی نه گه یینه وه ئه ویش شه وانی قه دری پیروژه، بانه وه له ش بقوزینه وه به مبه سستی زیاترنزیک بونه وه له خوی په روه ردگار له به رگه وره یی نه وه شه وه یه پهمه زان خاوه نی نه و پریزه یه خواریزی لیناوه به شه وی به پریزناوی ناوه، خاوه نی سوره تیکی ته واوه به ناو و ناوه روکه وه بو ی ته رخانکراوه، که سوره تی (قه دره) و فه رمویه تی:

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ، وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ...، نِيْمَه لَه شه وی قه درا قورئانمان ناره خواره وه له (لوح المحفوظ) بوئاسمانی دنیا، توئازانی ئه ی محمد (ﷺ) شه وی قه درچه ند گه وره یه...، لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ...، خیری عیباده ت له وه شه وه دازیاتر و چا کتره له هه زار مانگ! که ده کاته (۸۳) سال و چه ند مانگی بوئه وه ی قه ره بو ی ته مه نی کور تی ئه م ئوممه ته بکاته وه له چا و گه لانی پابردو

تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ * لَهُ شَهَادَةٌ لَكُمْ وَهُوَ لَكُمْ وَجُوبِلٌ لَهُ كَغَلِّ
 فریشته‌کان به‌فهرمانی خوا دینه سهرزه‌وی بویه جیبه‌جی‌کردنی
 فرمانه‌کانی خوا،.. سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطَلَعِ الْفَجْرِ (سه‌لام‌کردنی فریشته‌کانه له
 موسلمانان ،شهووی دابه‌زینی ناشتی وره‌حمهت و به‌ره‌کته‌تابه‌ری
 به‌یانی، ئەم شهوه گه‌وره‌ترین شهوه له‌گه‌وره‌ترین مانگدا، پی‌غه‌مبه‌ر
 (ﷺ) فه‌رمویه‌تی: (مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ)^۱

واته: هه‌ر که‌س شهووی قه‌در زیندوبکاته‌وه به‌عیباده‌تکردن باوه‌ری پی‌ بی‌ت
 وچاوه‌روانی پا‌داشتی بی‌ ئەوه‌خواله‌ تاوانه‌کانی راپردوی ده‌بو‌ری
 سه‌باره‌ت به‌ناوی قه‌در: هه‌ندی له‌ زانایان وده‌لین: له‌به‌ر ئەوه‌ی ئەندازه‌ و
 قه‌ده‌ری هه‌موشته‌کانی تی‌دا دیاری ده‌کری‌ت له‌ (لوح محفوظ) وه‌داده‌به‌زی بویه
 ئەوناوه‌ی لی‌نراوه‌، هه‌ندی‌کی ترو‌تویانه‌ چونکه‌ قه‌در ورپی‌زی زوره‌پله‌وپایه‌ی
 به‌رزه‌ لای خوا بویه‌ ناوی قه‌دره

نیشانه‌کانی ئەوشه‌وه

۱ . له‌صحیحی مسلم دا هاتوه‌ که‌به‌یانیه‌که‌ی تیشکی خورک‌زوزه‌عیفه .
 ۲ . (ابن عباس) له‌پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌گی‌ری‌ته‌وه‌ که‌شه‌وه‌که‌ی سافه‌ ، نه‌ سارده
 ونه‌گه‌رمه‌ تیشکی پوره‌که‌شی سوره .

دایکه‌عائیشه‌ له‌پی‌غه‌مبه‌ری (ﷺ) پرسیه‌وه‌ گه‌رله‌و شه‌وه‌دا بو‌ین چی‌ بلین ؟
 له‌وه‌لامی دا فه‌رموی بلی: (اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي)^۲

بلی خواجه‌ توبه‌خشنده‌یی ولی‌خوشبونت پی‌خوشه‌ عه‌فوم‌ بکه‌ی، باقو‌لی
 به‌ندایه‌تی لی‌ هه‌لکه‌ین ئەوکاته‌ زی‌رینه‌ به‌فیرونه‌ده‌ین نه‌بادانه‌ی‌بینینه‌وه

۱ . بخاری و مسلم ، ۲ . أحمد وابن ماجه

سەرنجدان لە موعجیزەى قەدر و قورئان:*

۱- قەدر و قورئان بەیەكە وەگرایدراون، چونكە قورئان لەشەوى قەدر دابەزىوہ (انا انزلناه فى ليلة القدر) بۆیە ئەوشەوئە وەندەبەپرێژە.

۲. سورەتەكە (۳۰) وشەییە، ئاماژەییە بۆ (۳۰) جوزئى قورئان و (۳۰) رۆژى پەمەزان.

۳. سورەتى قەدر (۱۱۴) پیتە یەكسانە بەسورەتەكانى قورئان كە (۱۱۴) سورەتە

۴. سورەتى قەدر (۵) ئایەتە، كە ئاماژەییە بۆ (۵) فەرزەى نوێژ.

گەران بەدواى ئەو شەوہدا

موستەحەببەكە لە (۱۰) شەوى كۆتايدا بۆى بگەپین، لیڕە بەدواوہ، لەشەوہ تاكە كان، بەلام بۆچونى بەهیزئەوہیە كە لەشەوى (۲۷) دا یە چون پینغەمبەر فەرمویەتى (من كان متحريها فليتحرها ليلة السابع والعشرين) (مسلم) ھەركەسى بۆى دەگەپرى بالە شەوى (۲۷) دا بیدۆزیتەوہ، (ابن عباس) سورەلەسەرئەوہى كە لە (۲۷) دا یە، وەك لەوہ لآمى پینشە و اعمردا وتى: ئاسمان زەوى حەوتن، مندال بەحەوت مانگى دەبیئت، لەحەجدا ژمارەى بەردەكانى پەجم و تەواف كردن و ھات و چۆى سەفا و مەر و ھەمویان حەوت حەوتن، گەر سەرنجى سورەتەكەش بەدى وشەى (فیھا) كە بۆشەوہكە دەگەپیتەوہ (۲۷) مین وشەییە و ئەگەر حسابى بێركارى بۆ بكەین (لييلة القدر) نۆحەرفە و سى جار دووبارە بۆتەوہ (۳ × ۹) = ۲۷، لەبەرئەمانە ھەمویان لەشەوى (۲۷) دا یە، فەلسەفەى دیارى نەكرانى بۆئەوہیە تا (۱۰) شەوہكانى عیبادت بكەین، سەلەفى صالحیش ھەر وایان كردوہ، وە زۆر جاریش بەتەواوى لەژمارەى پۆژەكانى پەمەزاندان دُنیا نین، بەراستى قورئان موعجیزەییە و تەحدداى مرقۇقیەتى كردوہ كە یەك سورەت بە وینەى ئەوینن، ئەگەر لەلایەن خواوہنەبیئت پینغەمبەرىكى نەخویندەوار لەو بیابانەدالەكوى ئەو راستیانەى زانى؟!.

* (۲۱) رەمەزانی ۱۴۳۸ / ۲۰۱۷) تلفزیۆنى كۆمەڵ راستە و خۆئەم وتارەى گواستەوہ لەمژگەوتى

رهمه زان سنوردانانه بو ئاره زوه كان

قال تعالى: ﴿أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ...﴾ المجاثية/ ۲۳،

واته: ئايانه تيبيني ئهو كه سهى كه ههوا ئاره زوى خوى كرده خوا بوخوى (ابن عباس) له ته فسيري ئهم ئايه ته دا فه رمويه تى: ههوا ئاره زو وهك خوايه ك ده پهرستى له جياتى خواي گه وره! مه به ست ئهو كه سانه يه كه ته نه اشويين كه وته وگوى رايه لى ئاره زويانن، هه رده لى به كه يفي خوم ده كه م! حه لال يان حه رام!

(۳۰) ي پوژوى رهمه زان سى دهرزى ئيمانیه بو چاره سه رى نه خو شيه كانى دهرنى بو كو تترول كرنى سه ر كي شيه كانى ههوا ئاره زو، فيرمان ده كات كه ئه بى نه فست به ده ست تو وه بى نه ك تو به ده ست نه فسه وه بى، خواي دانا و كار به جى له به رام به ر ههوا ئاره زو دا عه قلى پيدا وين، بو به هي ز كرنى عه قلى ش په يامى دينى بو نار دوه تا له تا قى كرنه وه كه دا سه ر كه وتوبى به دهر دى جارى يه كه م نه چى كه له به هه شتدا ههوا و ئاره زو زال بو به سه ر عه قل و ئاده م و حهوا دهر كران بو سه ر زهوى

ههوا و ئاره زو و ئه گه ر عه قلى له گه ل دا نه بى به ره وه هه لديران نه چى، ئه وه تا ئاژهل چونكه حه زو ئاره زوى زاله تو ئه ي به ي بو سه ر برين ئه وه په لامارى خوار دن ئه دا به لام مرو ف گير و ده يه به ده ست مملاني ي هه ر دو و كيانه وه (عه قل و ئاره زو) عه قل ئه لى خرا په نه يكه ي ههوا ئاره زو ئه لى حه زم لييه تى ئه بى بيكه ي، چون عه قل سنورداره ئه گه ر دينه كه له ده ورى نه بي ت و به هي زى نه كا ئه وه به ره وه هه لديران ده چي ت، بو يه ئه وي اسا ده ستر دانه ي كه له لايه ن خه لكانى عاقله وه دانراون به لام له به ر ئه وه ي ئه وه عه قله به دين ته قويه نه كرا وه بر ياره كانيان به لاي ههوا ئاره زو دا ئه شك يته وه و به ر ده وام ده بى

تەدەئیل بکریڻ، بۆيە ھەر عەقلى تەسلىمى شەرع بى سەلامەت دەبى (اسلم تسلم) نەفس و ئارەزو بەگشتى و رەھايى خراپە چونکە مروقت بەرەو لادان ئەبات ئەينا شتى چاکىشى تىدايە، نەفس داواى شتى جوان و ژن ھىنان و شوکردن و خواردن و خواردنەو دەکات حەقى خويەتى و ئەبى ئەو مافى بدرىتى (ان لفسک عليك حق) بەومەرجهى لەسنورى شەرع دابى نەفس ئەبى کۆنترولى بکەى جىھادى بکەى بەلام نابى بىکوژى . ھەرچى زولم و ستمى کہ کراو ھەرلە فیرعەون و نەمرود و تاستەمى دىکتاتۆرەکانى ئەمرو ھەموى ئەگەرپیتەو ھەو ھەزو ئارەزوى تاکەکەسى ئەویش ھەوا و ئارەزو کەيەتى ئەم کارەى پى ئەکات .

(امام شافعى) فەرمويەتى: مروقتەکان چوار جۆرن : ھەيە نازانى کہ ئەزانى ئەو ھەبىرى خەرەو، بەلام ھەيانە نازانى کہ نازانى ئەو ھەيان مەترسىدارە ... بۆيە ئەبىنى کەسى ئارەق خور و دامىن پىس و خراپکار پالنەرىكى ھەيە ئەم کارەى پى ئەکات کەھەوا و ئارەزو کەيەتى بەلام نازانى ھەر ئەلى بە دەست خوم نىە و حەزم لىيەتى ھەوا و ئارەزو ھۆکارى سەرەكى دژايەتى کرانى پىغەمبەران (ﷺ) بوو، لە ئادەمەو ھەتا خاتەم کيشە و مەملانىکە لەنيوان ئەھلى ھەوا و ئارەزو کە مادە و زرق و بىرق و جنس و پىلە و پايە کارى گەرى لەسەريان بوو بۆدژايەتى ئەھلى حەق .

(میسوهرى کورپى مەخرەمە) خوشکەزای ابوجھل بوو پوژىک مىسوهرە ئەلى و تەم بە خالم (ابو جھل) ئایا دروتان لە محمد بىنى بو لە پيشندا ؟ وتى نەو لە پوئە گيان بە (صادق الامین) ناسرابو ئەى ئىستادروتان لى دیوہ؟ وتى جا کەسى بەگەنجى دروى نەکردبى چون بەریشى سپى درو دەکات ، وتى ئەى بو ئیماننان پى ئەھینا ؟ وتى وەلاھى مونافەسەھەبو لە نيوان تیرەى

ئىمە وئەواندا لەسەر خزمەت کردنى كەعبە ، تا گەيشتە ئەو وە وتیان
پيغەمبەر لەتيرەى ئىمە هاتوو ، ئەى ئىمە پيغەمبەرىك لەكوى بىنين ناچار
بۆپاراستنى سومەى خۆمان دژايەتيمان کرد ! تا ئەو ئاستە بەئاگا بون لە
ناسينى حەقدا بەلام مەملانىي حەزوتارەزەکانيان کوپرى کردبوون بۆ
بينينى حەق و راستى وەك لەم پۆژگارەى خۆشاندا لەشەپرى كورسى و
گيرفان دا دوبارە دەبيتەو بەرامبەر بەحەق .

سى و شە قوپرى کرد بەسەرسى كەسدا ، (أنا)ى ابليس (لى ملك مصر) فرعون
(من عندى)ى قارون كەنیشانەى خۆبەزل زانينه وشوینى ھەواوتارەزە
ئەم ھەموکينە و بەخيلى و حەسودى و خراپەكارى ھەمو بەھوى ئەو و ھىە
بەلام ئەگەر يەكکيان لەبەرخوا راست کات يان خوى بە کەم بگرى يان
عەفوى بکات ئەو کيشەکە نامينى ، ھەر لەقەديم زەمانەو ھەوا و ئارەزوو
لە کيشەوشەپردابو لەگەلمان ئەگەر بەعەقلى ئيمانى بەرەپروى نەبينەو
ئەو مال ويرانمان دەکات ، حەيف و مخابن کەسەرکەوتو بەسەرمانا چون
لەناخماندايەودوژمنى ناوخوا زەفەر دەبات ، ھەر ئەو دەش حەزرتى ئادەم و
حەواى بە ھەلەبردو کەوتنە تاوانەو و پيى لەدارە قەدەغەکراو کە خواردن
ئەو بولە ئەنجامدا پوتکرانەو و دەرکران بۆ زەوى چونکە بەھەشت شوينى
پوتى و تاوان نىە شوينى پاکىە سزاکەيان نەفيکردن يان بو بۆسەر زەوى .

ئىمە لەوى توشى عقوبە بوين لەسەر ھەوا و ئارەزوئەو تا ليرەش و امان لى
دەکات کە نەچينەو و لاتى خۆمان کە بەھەشتەو بەرەودۆزەخمان دەبات
لەبەر ئەو ئەبى داوا لەخوا بکەين لەشەپرى نەفس و شەيتان بمان پاريزى

که خوی خاوه نیا نه وله نه فسی نیمه دا دروستی کردون بو تاقی کردنه وه مان پییشهوا علی (علیه السلام) فه رمویه تی: (إِنَّ أَخُوفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَتَنَّتَيْنِ طُولَ الْأَمَلِ وَاتَّبَاغُ الْهَوَى ، فَأَمَّا طُولُ الْأَمَلِ فَيُنْسِي الْآخِرَةَ وَأَمَّا اتَّبَاغُ الْهَوَى فَيَصُدُّ عَنِ الْحَقِّ ..) له دووشت زورلیتتان ده ترسم نه وانیش:

۱. شوین که وتنی هه واو ئاره زو

۲. هیوا وئاواتی دورودریژ

چونکه هه واو ئاره زو لات ئەدا له حهق وپراستی ،هیوا وئاواتی زور بی ئاگات ده کا له دواپوژ .

(ابن القيم) په حمه تی خوی لی بی ده لی: (وسطیة) میان په وی له هه مووشتی چاکه وخیره، هه لکشان وداکشان و زیاده په وی خراپه چون پالنه ره که ی هه وا وئاره زوه، تاکه درمانی به خۆدا چونه وه وکووترو لکردنی شه هوهت وئاره زو پوژوی په مه زانه .

له دوعا کانی پیغه مبه ر (عَلَيْهِ السَّلَام) فه رمویه تی: { اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ.. }^۱

واته: خوايه چاوترو کانیك نه م ده یته ده ست نه فسم، چونکه نه فس وشه ییتان

دورت ده خاته وه له خوی میهره بان، وه هه روه هاده پارایه وه وه دیفه رمو:

(اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكَّاهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا أَنْتَ وَلِيَّهَا وَمَوْلَاهَا..)^۲

خوايه پارینگاری ته قوا بخه یته ناو دلمه وه ونه فسم پاک بکه یته وه .

طوبی لمن كان عقله أميرا وهو أسيرا و ويل لمن كان هواه أميرا وعقله أسيرا .

۱. رواه ابوداود واحمد،، ۲. اخرجه مسلم

رهمهزان مانگی تیز کردنه وهی ئیماننه

به پراستی رهمهزان مانگی تیز کردنه وهی بیروباوهره باوهر له ناو دلداجیگیر دهبی، وه چاکترین نیعمه ته له م ژیانه دا که جیامان دهکاته وه له بیباوهران چاکترین شت له ئیسلامدا ئیماننه، چونکه ئینسان گهر ئیمانی لی تیک چو ئه مانیشی لی تیک دهچی، چاک و خراپ و پردهش و سپی بو جیا ناکریتته وه بویه له زوربهی ئایه ته کان خوای گه وره به سیفه تی ئیمان بانگی موسلمانان دهکات ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

موسلمانه تی ته نه اهر و کردنه قبیله و نویت و پروژونیه به لکوپیشی فیکره و باوهره له دلداجیگه دهگری و به زمان دهوتری و کرده وهش دهیسه لمینی، گهر هه موئیسلام به دره ختیک دابنیین ئه وه بیروباوهره رهگ و ریشه یه تی هه لس و کهوت رهوشتی جوان به ره هه که یه تی، سه بارهت به شهکانی ئیمان زانایان بوچونی جیاوازیان هه یه، (ئهبی عزی حنه فی) له شهرحی (العقیده الطحاویه) دهلی:

(مالك وشافعی وئه حمهد وئه زاعی و اسحاقی کوری راهویه) وزانایانی مه دینه و وه کو مه لیک له زانایانی که لام، رایان وایه که باوهر بریتیه له (الاعتقاد بالجنان والاقرار باللسان، والعمل بالارکان)، واته: (باوهر بریاری دله و قسه و شایه تمنانی زمانه و کرداری ئه ندامانی لاشه یه) واته ئه نجام دانی فه رمانهکانی خوای پهروه ردگار، امامی بخاری دهلی (زیاتر له هه زار زانام دیوه له شوینی جیاواز و توایانه باوهر بریار و کرداره و زیادوکه م دهکات) بویه دهبینی له قورئاندا ئیمان و عه مه ل پیکه وه هاتوه، ئه گهر له و باره وه ئیسلام دابنیین به چرایه که ئه وه شهوقی چراکه ئیماننه که یه و نه و ته که شی له جیگای کرده وه یه چرا تا

نهوتی زور بی گرو تینی زیاتر دهبی، بهه مان شیوهش بیروباوهر تازیاتر کردهوی پی بکین پابه ندین پیوهی بهرهمی چاکترو دیارتره ، ئیمان به کردهوی چاکه زیاد دهکاوبه خراپه کهم دهبی، (حافظی حه که می) وتویه تی:

(ایماننا یزید بالطاعات ونقصه یكون بالزلات)

واته باوهرمان بهتاعت و عیبادهت زیاد دهکات وبه خراپه وتاوان کهم دهکا، ئیسلامه تی دینداری به قسهی پوتی بیکرده وه قبول نیه ودهعوی بی دلیل وهرناگیری

حه سهنی به صری (په حمه تی خوی لی بیت) کاتی ویستی وتاری بدا له سهر نازادکردنی بهنده کان له سهر داوی کومه لی عه بدماو هیهک وهستا تا بوخوی بهنده هیهکی کپی و پرزگاری کرد پاشان چوه سهر مینبهر وتاریکی کاریگه ریداکه بوه هوی پرزگار کرانی زورله بهنده کان چونکه کردارو گوفتاری یهک بو، نهک وهک ئه وهی که وتویه تی (به قسه م بکه به لام به عه مه لم مه که!) چون کهس گوی بو قسهی بی کرده وه ناگری، ئیمان درهختیکی هه می شه سه وزه، هه موو کات بهرهمی شیرینی خوی ده دات، که بریتیه له سه رجه م ره وشته جوانه کان وکرده وه چاکه کان، ههروهک خراپه و تاوان بهرهمی بی باوهریه هه رچه ندبه رگیکی جوانیشی به بهردا کرابیت ته نها باوهری راست مروقه ده گوری به ره وچاکه.

ئیمان بوهاو هلانی پیغه مبهری والیکردبو پیشپرکه یان ده کرد له خیر وچاکه که پیش ئیسلام دل رهق و خراپکاربون، هاوه لان له که شیکی ئیمانی ده ژیان که پری بوله چاکی وپاکی وخوشه ویستی، که بهراورد ناگری له گهل ژیان ماددی ئیستا ناسمان ورپسمانی بهینه .

ئیماندارى لەكاتى شىن وشای لەکەپین و فروشتن دا دەردەکهوی پیاویک لای
 امام عمر مەدحی کەسیکی کردپێشە و اعومەریپی وت: مامە لەوسەفەرت لەگەڵ
 کردووە؟ وتی نەخێر، ئەى هاوسەیت بوو؟ نەخێر، کەواتە نایناسی ئیمان سى
 دوژمنی سەرەکی هەیه کە لاوازی دەکەن:

یەكەم نەفس : ئەبى كۆنترۆلى بەكى جیهادی بەكى چونكە ئەو هەر داوا
 دەكات حەلال یان حەرام، دەبى لە سنورى شەرعدا داواکاریه كانی به جى
 بینى (.. وَإِنَّ لِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا..).

دووهم . دنیا : ئیمة دژی مال و سامانی دنیانین، چاکترین هۆکارو وەسیلەیه
 بەلام نەکریتە ئامانج و مەبەست، چارەسەری ئەو شەقەناعت و دنیا بەکەم
 گرتنە، امام غەزالی لەوبارەووە فەرمویەتی (خوایە دنیا بخەیتە باخەلمەووە
 نەبخەیتە دلەمەووە)

سێیەم . شەیتان : ئەتوانین دژایەتی بەکەین لاوازی بەکەین بەلام ناتوانین بی
 کوژین هەرکەس ئیمانی پاراست لەم سى دوژمنه ئەو ئیماندارى تەواوە لە
 دواپۆژدا سەرفراز و بەختەوەرە و خوای گەورە لەتاوانەکانیان چاوپۆشی دەکا
 و بەچاکترین شیووە پاداشتیان دەداتەو {وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ
 عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ...}،

بائیەمش لەم مانگە پیروزەدا ، کەمانگی خەلە و خەرمانی ئیمانە ، بەخۆماندا
 بچینەووە، و اتاو ناوەرۆک و مەرجهکانی (لا اله الا الله) بزانی و لیبی حالی بین و
 لە خۆماندا بیکەین بەحال ، باعەقیدەمان پاک بەکەینەووە لەشیرک و بیدعە و
 خورافە. باکوفر بەتاغوت بەکەین و دەست بەرێسمانی توندی خواوە بگڕین و
 بادورکەوینەووە لەو شتانهی کە ئیمان هەلەدووە شیننەووە (رێسەکەمان نەبیتهووە
 خوری) فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا... ﴿

با به کرده وه بیسه لمینین و نیشانی بدهین که ئیماننه که مان به هیژو پیژ بووه
 پیمانه وه دیار بیّت له دهست و زمان پاکی و دامین پاکی و دل پاکی و دور
 که وتنه وه له حه رام ، دور که وتنه وه له مؤدیلی بیگانه و چاولیکه ری کویرانه
 بابه خو ماندا بچینه وه، له شه وانی قه دری پیروژدا، بزانی تاچ ئەندازه یه ک ئیمه
 پابه ندین به سیفاتی ئیماندارانی راسته قینه به کرده وه نیشانی بدهین که ئەم
 دینه بوژینه، رهوشتی موسلمان شیرینه، ره مه زان قوتا بخانه ی ژینه.

جیاوازی موسلمان و باوه ردار (المؤمن والمسلم)

شیخ متولی شه عراوی ده لی: کاتی له (سان فرانسیسکو) بوم روژ هه لاتناسی
 پرسیری لی کردم: ئایا هه رچی له قورئانه که تاندا یه هه موی راسته؟
 وتم به دلنیا ییه وه هه موی راسته

وتی: ئەه ی بو بیبا وه ران سه رکه وتون به سه رتاندا، له قورئانیشدا هاتوه:
 (ولن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلاً) واته خوا بیبا وه ران زال نا کابه سه ر
 باوه رداراندا)

وه لأم / له به ره وه ی ئیمه موسلمانین نه ک باوه ردار

پرسیار: جیاوازی چیه له نیوان موسلمان و باوه ردار؟

وه لأمی شیخ / موسلمانان له م روژگار هه دار و شه مەکانی وه ک نوێ ژو روژ و حه ج و
 زه کات... هتد، جیبه جی ده کەن، به لأم هه ره له ناخوشیدان چونکه نه گه یشتونه
 قوئاغی باوه ردار (مه بده ئی) که پله ی به رزی ئیمان، گه ریگه نه ئە وقوئاغه ئە وا
 خوا سه ریان ده خات به به لگه ی ئایه تی (وكان حقاً علينا نصر المؤمنين) / الروم
 واته مافه له سه رمان سه رخستنی پر واداران، ئە گه ره په راستی ئیماندار ی راسته
 قینه بونایه ئە وا له ناوگه لانی جیهاندا خاوه نی هیژوده سه لات ده بوین، وه ک

فرمویوتی: (وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزِنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) // آل عمران ۱۳۹ .
واته: له تیکوؤشان سست و بی هیزمه بن خهفت مه خون چونکه هه رئیوه زال و
سه رکه وتون (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) نه گه رباوه پردارین .

که واته کیین ئه و باوه پردانه؟

وه لام / خوی گه وره له وه صفی ئیمانداراندا فرمویه تی:
(التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْأَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ)^۱ .

ئه و باوه پردارانه ئه مه سیفه تیانه: (خوایه رستی ته و به کارن شوکرانه بژیرو
سو پاسگوزارن رۆژوگرن جیهاد ده کهن فرمان ده کهن به چاکه ریگری ده کهن
له خراپه و سنوره کانی خوا ده پاریزن مژده بده به باوه پرداران، ئه وانه به هه شتین)
سه رنج بده که خوی گه وره سه رکه وتن و سه ره رزی په یوه ست کرد و وه به حالی
پرواداران نه که موسلمانان (بالمؤمنین و لیس بالمسلمین)!

دینداری وه که په یژه وقادرمیه په پله یه، ئیسلام و ئیمان و ئیحسانه به ئی
زورینه موسلمانان به لام (مه بده ئی نیه مه صلّه حیه، عه مه ئی نیه و عاتیفیه ئیمانی
نیه و عه لمانیه) باوه پرداری راسته قینه ی دورله شیرک بیدعه و خورافه و خاوه ن
فیکروئایدیا و ئه جه ندای ئیمانی که من به به لگه ی ئایه تی:

(وما كان أكثرهم مؤمنين)

قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ .

وَجِدِ الْهَكَ لَا تُشْرِكْ بِهِ أَحَدًا إِنْ الْمَرْجِدَ فِي الدَّارَيْنِ قَدْ سَعَدَا
وَاحْذَرْنَ فَاقًا وَعُجْبًا وَاجْتَنِبْ غَضَبًا بِبَاطِلٍ وَاجْتِنِبْ حَسَدًا .^۳

۱. التوبة/ ۱۱۲، ۲. الحجرات / ۱۴، ۳. الشيخ معروف النودهی

رەمەزان خولى ئارامگرتنە

ئارامگرتن لەبەرخوايەكیكە لەپەروشتە جوانەكانى موسلمانان ئەم پەروشتە بەرى درەختى ئيمانە، وشەى (الصبر) (۹۰) جار لەقورئاندا دوبارە بوەتەوہ كه خوا لەگەل ئارامگرانە وخوشى دەون وئارامگر پاداشتى نەپراوہ يەو سەرفرازى دنياو دواپۆژە بيگومان ھەمومان دوچارى گرفت وکيشە دەبين لەمالەوہ وەلە دەرەوہ لەمیانەى کارەکانمان ژيان پريەتى لەنەخوشى و ناخوشى بۆيەلە بەرانبەرداھە مومان پيويستمان بەصەبروئارامگرتنە، بۆيەخواى گەورەخوليکى پەرورەدەيى يەك مانگى بۆکردوينەوہ لە رەمەزانداتافيرى صبروئارامگرتن بين بۆ (۱۱) مانگەكەى تر، تابەختەوہرى دنياو دواپۆژئين بەھۆى ئارامگرتنەوہ

ئارامگرتن لەبەرامبەرتينويەتى برسپيەتى وييتاقەتى رەمەزان تاھەست بەئازارى ھەموان بکەى، لەرەمەزانداتى خواردن وخەوتن دەگۆرى، رەمەزان فيرمان دەکات كەنەفست بەدەست تۆوہبى نەك تۆبەدەست نەفسەوہبيت ويارىت پيىكا، رەمەزان وصەبرپيىكەوہن جيانابنەوہ چونكە ئەوہى صەبرى نەبى پۆژوى پيناگيرى، صەبرئەوہندەگرنگە (ابن مسعود) فەرمويەتى: ئيمان دووبەشەكە (صەبروشوكر) ە، چونكە ئەوہى صبرى نەبى لەخپرى دنياو دواپۆژى بيىشە

پيىغەمبەر (ﷺ) بەلای گۆرستانىكدارە تيبوژنى لەسەرگۆرى كورەمردوہكەى دەگرياپيىغەمبەر (ﷺ) ئامۆژگارى كردبە تەقواوئارامگرتن فەرموى (اتقى الله واصبرى) چونكە صەبربەرھەمى تەقوايە، ژنەكەش نەيناسى وتى تۆ نازانى چيم بەسەرھاتوہ، پاشان پييان وت ئەوہ پيىغەمبەرى خوا بو

ئەوجاپەشیمان بویەووداواى لیبوردنى کردپیغەمبەرىش(ﷺ)فەرموی
 (إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصِّدْمَةِ الْأُولَى)^۱ واتەئارامگرتن یەکهەمجارلەسەرەتایی پودانی
 شتە کەدایەوخیری زیاترە،بیگومان صەبرناخۆشە وتالە بەلام بەری
 شیرینە سەرنج بدەنەبەسەرھاتی حەزەرەتی یوسف وسەرکەوتنی بەسەر
 ئەو ھەمو بیروسجن وبوختان و،خوای گەرە لەبارەییەو فەرمویەتی
 (إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ)^۲

واتە ھەرکەسی تەقوای خۆبکات و صەبربگری ئەو خۆپاداشتی چاکە
 کاران ون ناکات وەسەرنج بدەنەئەو ھەموخەم وخەفەتە ی درایە حەزەرەتی
 یعقوب بەھوی یوسفەو، بەلام ھەرزبری گرت وشوکرانە ی کرد، خوالە
 بارەییەو فەرمویەتی: (نعم العبد انه) واتە: چاکترین بەندەییە کە لەبەرانبەر
 ناخۆشیەکان دەگەراییەو بۆلای خوای گەرەپشتی بەخوادەبەست خوای
 گەرەفەرمویەتی (إِنَّمَا يُوفَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ)^۳

واتە بەدنیاییەو ئارامگران پاداشتیان بی حیسابە پاداشتیان دیاری
 نەکراو لەبەرزوری خیرەکە ی وەك چۆن پۆژوپاداشتی دیاری نەکراو و
 خوای گەرەفەرمویەتی خۆم پاداشتیان دەدەمەو، دەبینی (پۆژوصەبر)
 لەخیروپاداشتدایە کەگرنەو وھاوشیۆن، ھەردوکیان پاداشتیان بی
 سنورە، بۆیە خوای گەرەفەرمویەتی (وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ)^۴
 خوا لەگەل ئارام گراندا یە وئارامگرانی خۆش دەوی ، یەکی لەزانایان
 صەبری کردو بەسی بەشەو و نمرەشی بۆداناو بەم شیۆیە:

۱. رواه البخاری ومسلم ، ، ۲. یوسف/ ۹ ، ، ۳. الزمر/ ۱۰ ، ، ۴. الانفال/ ۶۶

۱) صبرله سهرتاعهت، خواپه رستی کردن صبری دهوی وهك نویژ و پوژو، ئەم جوړه یان (۳۰۰) نمره ی بوډاناوه.

۲) صبرله سهرنه کردنی تاوان، بوډنونه سهرنه کردنی ئافرته تیکی جوان له بهر خوا صبری دهوی، یان به هوئی درویه که وه پارویه کی زورت دیته دهست تو نایکه ی صبری دهوی ئەم جوړه یان (۶۰۰) نمره ی بوډاناوه.

۳) صبرله سهره لآومصیبهت، ئارامگرتن له سهرخووشی و ناخووشیه کانی ژیان که له هه مویان ناخووشتره به ئازارتره بوئه (۹۰۰) نمره ی بوډاناوه

جائگه رسهرنج بدین ئەم هه مووخیروبییره کی که له ئارامگرتن دایه له مانگی رهمه زاندا دهستت ده که هوئی که پیغه مبه ر(ﷺ) ناوی بردوو به مانگی صبر، وه له بهرانبه ردائه گهر صبرمان نه بو ئەوه بهر دهوام توره بون و خوین پزان و ته لاق دان و مال و سامان و خو له دهست دان و به وه ویش ژیان ده بیته ژان و سهرگه ردان ده بین له هه ردوو جیهان، به راستی رهمه زان قوتا بخانه ی ره وشته جوانه کانه و فییرمان ده کات نه رم و نیان بین و به ئارام بین به ره وشت بین ئەوهش مه بهست و ئامانجی به ندادتیه تی په رستشه کانه که بو به رجه سته کردنی ره وشته جوانه کانه.

رهمه زان مانگی به هه شته

رهمه زان گه راجیکه بۆ رۆیشتن به ره و شاره شوشویه کانی به هه شته ، چونکه له و مانگه ده رگاکانی به هه شته ده کرینه وه به پوری پریوارانی پۆژوگردا که نیوانی ده رگاکانی هه فتا سال رینگایه به سواری، ئه وه تاده رگای (په بیان) تایبه ته به پۆژوگرانی رهمه زانه وه، له فه رموده یه کدا پیغه مبه ر (ﷺ) مژده ی پی داوین (إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ الرَّيَّانُ يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ يُقَالُ أَيْنَ الصَّائِمُونَ فَيَقُومُونَ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ فَإِذَا دَخَلُوا أُغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ) واته {له به هه شته ده رگایه که هه یه پی دهوتری په بیان ته نه هار پۆژوگرانی پیدا ده چنه ناوی، بانگ ده کرین له کوین پۆژوگران هه مویان له وه ده رگایه وه ده چنه ناو به هه شته وه و که سی تری پیدا ناچی، (په بیان) له (ری) ئاودی ری وه رگیا وه به مانای تی رئاودی له وی تی رئاوگه ش و جوانن که گونجا وه له به رام به ر تینو و بی تاقه تی دنیا کاتی که به گه رما و سه رما به پۆژو بو وه .

ده چینه خزمه ت چه ند دیمه نیکی به هه شته، :

یه که م که س که ده رگای به هه شته بۆ ده کریته وه پیغه مبه رمانه (ﷺ) کاتی کرانه وه هه رله دوره وه چی به ره و پرویان دیته ..؟ (روح و ریحان و جنات النعیم) هه وای فیئک و بونی خو ش له دوری هه فتا ساله وه هه سته پی ده کری ده بی له ناوه وه چون بیته ؟ گه روه یی به هه شته ... کعرض السموات والارض به ئه ندازه ی ئاسمانه کان وزه و ییه ! اعدت للمتقین، ئا ماده کرا وه بۆ ته قواداران و چاکه کاران بۆ په پوله ئاساکان که عاشقی گولانن زۆربه ی به هه شته یه کان هه ژارو زه حمه تکی شتی دونیان ، ده وله مه ندو کار به ده ستانی که م لیئن .

۱ . رواه البخاري (۱۷۶۳) و مسلم (۱۹۴۷)

یه کهم خواردنی بههشتیه کان جگه ری نههنگه وگۆشتی نهوه نه، نانیکیش
بهئندازهی هه موسهر زهوی پانه و (۷۰) هه زار کهس لیی دهخوات تهوا ونابی !

هل جزاء الاحسان الا الاحسان، ئایا پاداشتی چاکه ههر چاکه نیه؟

اعدت لعدادی مالا عین رات ولا أدن سمعت، ئامادهم کردوه بو بهنده کانم نه چاوشتی
وای بینیه نه گوی شتی وای بیستوه، ادخلوها، بچنه ناری .. خالدین فیها تاهه تایه
با کنتم تعملون، بهوهی که کرتان له دونیا، (خه یالی ژیر لیقه بهتاله، ئه وهی رهنج
نه دات گهنجی مه حاله)، خوا ده بینن سلأوی لی دهکن، خواش سلأویان لی دهکات
سلام قولامن رب رحیم، پاشان سهلامی فریشته کان، سهلامستانه بهلام ئه وسه لامه
ته زویرنیه، خواردن ومیوه جاتی... پوباری شیروشه رابی، له خواردنه وهیان تییر
نابی، حوریهکانی، بهرگی ئاوریشمی، دیمه نی باخ وئاوهکانی ...، بهلام ئاوه کهی
چون ئاویکه؟ وهک هی ئیره تیکه لی زیراب نابی لیل نیه!

یاعبادی لاخوف علیکم ولا انتم تحزنون، خه موترس کوتایی هات، تو مه تی تیرورو
توقاندن و گرتن و بردن نه ما، خه مه کان دهبنه زهرده خه نه وفرمیسه که کان دهبنه
بارانی شادی، مروقهکانی ئهوی دهگورین له هه موو رویه که وهله ته مه ن و لاشه دا
دنیا کیلگهی دواپوژه چی بچینی ئه وه ئه دوریتته وه، ئه وه به ره می پوژی
په مه زانه که ده تخاته سه ر پیگای به هه شت له دوا ی برسیه تی وماندوبون خوشی
و حه وانه وهیه، (وهیسی قه رهنی) وتویه تی من حه فتا که سم بینیه له هاوه لان
پیغه مبه ر ئه گه ر ئیوه ئه وان تان بدیا یه ئه تان گوت ئه مانه شی تن، ئه گه ر ئه وانیش
ئیوه یان بدیا یه ئه یان وت ئه مانه هیچیان له ئه هلی به هه شت ناچن! (ابی ئومامه)
وتی: ئه ی پیغه مبه ر کاریکم نیشان بده که زور به سودبی وخوا لیم رازی بی ت
پیغه مبه ر (علیه السلام) فه رموی (علیک بالصوم، فانه لا مثل له) واته: پوژو بگره وینه ی نیه
له خیر وپاداشته دا. جابونه بینه ئه وان ه ی که وا .. ساتی غافل نین له زیکی خودا

خواش مژدهیی وهای پیداون پیی دل ئارامن هه تاکو ماون

کاتیکیش مردن یه کسه ربۆبه هه شت .. ئه وه یه سه یران رابواردن و گه ش

رهمه زان و مزگهوت

﴿ إِنَّمَا يَغْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ ﴾^١

واته: ئاوه دان کردنه وهی مزگهوت ته نهاله و که سانه ده وه شیته وه که باوه پریان به خواو دواپوژه و نویژده که ن وزه کات دده ن وه له خوا به ولاره له که س ناترسن نه وانه هیدایهت دراو ن وه هلی به هه شتن، ئاوه دان کردنه وهی مزگهوت به دوو شیوه وهی وه که میان (حیسی) وه وه ک دروست کردنی مزگهوت و دابین کردنی پید او یستیه کانی و خزمه تکردنی که زور خیره پیغه مبه ر (صلی الله علیه و آله) فه رمویه تی:

(مَنْ بَنَى مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ)^٢ واته که سی بوخوا مزگهوتی دروست بکات نه وه خواله به هه شتدا وینه ی نه وهی بو دروست ده کا.

دووه میان ئاوه دان کردنه وهی مه عنه وهی به هاتوچوی مالی خوا بو عیبادهت پیغه مبه ر (صلی الله علیه و آله) فه رمویه تی: (إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَتَعَاهَدُ الْمَسْجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ)^٣

واته نه گه ر بینیتان که سی به رده وام هاتوچوی مزگهوتی ده کرد، نه وه شایه تی ئیمانی بو بدن، به تایبته له م مانگه پیروزه دا که جیگه ی خوشحالیه ده بینی مزگهوت هکان جمه یان دی له قه له بالغی، گه ر سه یریکی کو تای ئایه ته که بکه ین ده بینی: یه کی له مه رجه کانی نه وه که سه ی دیته مالی خوا مزگهوت ئاوه دان ده کاته وه ده بیته له که س نه ترسی جگه له خوا ﴿ولم يخش الا الله﴾ چونکه کاتی له مزگهوت دا ترسیکی تره بو نه وا ناتوانی هه مو ئیسلام بو خه لکی به یان بکریته، هه رکاتی دین به نقصانی راگه یه نرا نه وا موسلماننی نوقصانی لی ده که ویتته وه که ناتوانی حه ق ونا حه ق راست وه له به ته واوی لی که جیا بکاته وه نه وه ش ئامانجی دوژمنانی مالی خواجه که ناتوانن ده سکاری قورئان بکه ن

١. التوبه / ١٨ ، ٢. رواه البخاري ومسلم،،، ٣. رواه الترمذی واحمد

دهستکاری عه قیده کهت ده کهن، له پراستیدامزگه وت مالی خوایه ئه وهی له مزگه وته میوانی خوایه دیاره میوانیش به پریزه، مزگه وت مه لبه ندیکی گشتی موسلمانانه شوینی عیباده ته عیباده تیش مانای فراوانه شوینی کو بونه وهی موسلمانانه جیگه ی نازادی ویه کسانیه شوینی ئارامی دلانه جیگه ی زانست وزانیاری ودهرس خویندنه

مزگه وت جیگه ی ئیعتکافه وبرایه تی وفه رمان په وایی ئیسلامه ، نه ک جیگه ی (شین وشایی)، یه که م کاری پیغه مبه ر (ﷺ) له مه دینه دروستکردنی مزگه وت بوئه و خزمه ته ی مزگه وت پیشکشی ده کات به خه لک هیچ دام و ده زگایه کی تر ناتوانی بیگات، نه گهر مافی خو ی بدریتی نازاد بی وه ک شوینه کانی تر به لام زور به داخه وه! خه لکانیکی بیوه فا به رامبه ر مزگه وت که په روه رده ی شوینی ترن! به ناوی به رژه وه ندی گشتی وپاراستنی حورمه تی مزگه وت ده یانه وی نه خشه ی ناحه زان به جی بینن وله پو لی مزگه وت که م بکه نه وه به ناوی پریزه وه بی پریزی وه ک ده زگای حکومی که نویژی کردخیرا دایخن (کلمه حق یرادبها الباطل)، مزگه وت هه رچه نده جوان بیته به لام به پاساوی سیاسی ریگری لیده کری پو لی خو ی ببینی له کاتی کدا هه موسیاسه تی نازاد بی ته نهاسیاسه تی ئیسلام نه بی جا کی له وکه سانه زالم ترن که ئاوا به مالی خوا ده کهن یاسای که نیسه ده سه پیینن به سه ر مزگه وتدا! پوژوگرانی مالی خوا با له خه وی غه فله ت به ئاگابینه وه له پیلانی ناحه زانی مزگه وت ئاگاداریین بامافی مزگه وته کان بدهین و غه ریب نه بن له ناو ماندا و له دوا پوژدا شکاتمان لی بکه ن ، با دوا ی په مه زان مزگه وته کانمان به چو ل نه کهین هه موکات دلمان به مزگه وته وه به سراوه بی تا له ژیر سیبهری عه رش وخوا و له گه ل مزگه وتان حه شر بکریین .

بهردهوامی وراوهستاوی (الاستقامة)

ناونیشانی وتار: ئیستقامهت بی تااخرخیری

لهدوای رهمهزان پهروهده فیربی.. لهتویشوی تهقوا باپروتیربی
هموشتی سهرهتاوکوتایی ههیهورههزانیش بهکوتا گهیشت، بهلام کی
قازانجی کردوبردیوه؟ وهکی بهپوزهردی مایهوه؟ بیگومان نهوانه ی به
فرمیسی چاوزمان بهزیکری قورئانهوه شهوانی قهدریان لاوانهوه بهتهوبه
پهپهیهکی تازهیان لهژیان ههلدایهوه وپاشان بهردهوام بون لهپاراستنی
دهسکهوتهکانی رهمهزان بهئیستقامه وبهردهوامی لهتاعهتی خوا لهدوای
رهمهزانیش وهبهدورکهوتنهوه لهحهرامهکان به هوئی بهربهستهکان کهدهبنه
قهلغان ودیواریکی پتهولهپرووی نهجامدانی تاوانداکه زانایانی شهرع به
(زواجر وموانع) ناویان بردووه، چونکه خهرمانی سالی بهدهنکه شقارتهیهک
دهسوتی، پاراستنی دهسکهوتهکانی رهمهزان بهسی ریگهدهکری نهوانیش:
(ههستکردن بهچاودیبری خوا، بیرکردنهوه لهنارهحهتهیهکانی قهبروقیامهت
وههستکردن بهنیعمهتهکانی خوا).

الاستقامه: واته بهردهوام بون لهتاعهت وعیبادهتی خودا(لزوم طاعة الله تعالى)
ئیستقامه لیكدانهوهوپیناسهی زوری بوکراولهوانه:(لزوم الصراط المستقیم
بالاخلاص والاتباع) واته پابهندبوون لهسهر ریگهی راست بهدلئسوزی وشوین
کهوتنی واتهبوخودابی وبهپیی شهرع، خوی بالادهست بهپیغهمبهروشوین
کهوتوانی دهفرموی { وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ.../الشوری/۱۵ }
واته: وهك فهرمانت پی کراوه بهردهوام بهلهسهردینی خواسارد مهبهروهوه
شوین ههواوئارهزوی نهوان مهکهوه، مانای وایه نهی موسلمان توش شوین
کهوتهی پهیامی خوا بهوگویی مهده بهلومهی نهفام ولومهکاران.

له فەرمودەى پيغەمبەر (ﷺ) هاتو (وكان أحب الدين إليه مادوام صاحبه عليه)^١ واته: چاكترين و خوشه ويسترين ديندارى لای خوائه وهيه كه بهرده وام بيټ باكه ميش بى به داخه وه هەندى له موسلمانان ده بينى ماويه ك زور گرم و گوپن له سه رخواپه رستى و ديندارى دوايى سارد ده بنه وه، كه پرهمه زان ته واو بوئه وانيش ته واوى ده كه ن دينداريه كه يان گرو فريكه! سوربون و بهرده وامى فه رمانى خواو پيغەمبەر (ﷺ) و مهرجى سه ركه وتنه، گه رله پرهمه زاندا پرۆژى جوژئى قورئانت خویندوه دواى پرهمه زان وازمه هينه ولانى كه م په نجا ئايه ت بخوينه، به هه مان شيوه له خير و سه ده قه، له جه ماعه تى مزگه وت وه له ... هتد، بهرده وام به.

ئيوه ش دايكان و خوشكاني به پريزكه له پرهمه زان فه رمانى خوات به جى هينا وه خوت داپوشيوه، كه پرهمه زان ته واو بو بوبه رگى شه رعى فرى ده دهى؟ ده چيه وه ناو مؤديل وه واو ئاره زوى شه يتانى؟ خو فيل له خوا ناكرى (په نا به خوا) جاپيوسته موسلمان تامردن له ته قواى خوادا بيټ، چونكه به ره كه ت و سه ركه وتن له بهرده وامى دايه، به پريزان نه وه تا (ابن حجر عسقلانى) نه و زانا گه ورهيه كاتيك له خویندن سارد ده بيته وه، پرۆژى ده چيته شوينى ده بينى دلويه ئاويك به بهرده وامى نه تكيته سه ر بهردى سه رنجى دا بهرده كه ي چال كردبو! نه و دلويه بچوكه به هوى كارى بهرده وامى خوى توانى بوى شوينى خوى بكاته وه له سه ر نه و بهرده ره قه گه ورهيه! له مه په ندى وه رگرت و گرنكى ئيستقامه و بهرده وامى بو ده ركه وت تاله نه نجامدا بوبه نه وزانا گه ورهيه به و هويه وه له قه بى (ابن حجر)ى وه رگرت نه ينا كه س كورى به ردنيه و ناوى

١. متفق عليه

(نه حمدهی کوپی علی) خه لکی عه سقه لانی سوریا یه ، ئیستقامه سه رفرازی دنیا و دوا پورژه ، خوای گه ورده فهرمویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾^۱

واته: نه وانهی پشتیان به خوای خوایان بهست و بهرده وام بون له عیبادهت و ساردنه بونه وه له کاتی مردن و سه ره مهگ فریشتهی رحمت دینه لایان و مزگینی به هه شتیان پیده دهن و پییان ده لاین: ترسی داهاتو خه می پابردوتان نه بی و مزدهی نه و به هه شته یان پیده دهن که په یمان دراوه ، نه وه تا پیغه مبه ر (صلی الله علیه و آله) فهرموی به عبدالله کوپی عمری کوپی عاص (یا عبدالله لاتکن مثل فلان کان یقوم اللیل فترک قیام اللی) ^۲ واته: نهی عبدالله وه ک فلان کهس نه کهی که شهو نویژی ده کرد و دوا یی وازی لیهینا ، (ابی عمرو) (خوای لی پازی بی) ده لی: و تم به پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه و آله) شتیکم پی بلی زورگرنگ بی و له تو زیاترداوا له کهسی ترناکه م؟ له وه لامدا فهرموی: (.. قل آمنتم بالله ثم استقم)^۳

واته: بلی باوه پی ته و اوم به خوایه (بهرنامه کهی پیاده نه که م) پاشان بهرده وام و خورآگریه ، بهرده و امی و (ثبات) زورپیویسته له دینداریدا هه رچه نده نه م کاره له م پوزگاری ناخیر زه مانه دا کاریکی ناسان نیه و گرانه بویه خیر و پیداشتی که لی زوره (الاجر علی قدر المشقه) ئیستقامه پیناسی خاوه نه کهی دیاری ده کا و که سیتی ده پاریزیت و متمانه پیکرا و ده بیئت ، نه ک وه نه وانهی له سه ره تا وه باش بون پاشان دوراون گوراون بونمونه: بینراوه تا هه ژار بووه به دین بووکه ده وله مند بوو دورا! تا لی ره بوو بانگ خوازبو که چو بووه نده ران دورا ، له سه ر مینه برده گریاکاتی پله و پوستی و هرگرت وه ک جاران نه ما ، له رمه زان دینداره

۱. فصلت/ ۳۰ ، ۲. متفق علیه ، ۳. مسلم

دوای پرمه‌زان لاروخواره! وارپرمه‌زانیش بنه‌وبارگه‌ی پینچایه‌وه و مالّ ئاوا‌ی
 کرد، نازانی سالیکی تر به‌خزمه‌تی ده‌گه‌ینه‌وه یان نا و ابزانه‌کو‌تا پرمه‌زانته
 با‌ئاگامان له وه‌عدوپه‌ی‌مانانه‌کان بی‌ت که‌له‌ومانگه‌دا بپریارمان له‌سهر‌دابو به
 وه‌فایین به‌رامبه‌ریان، با‌خۆمان به‌درۆزن ده‌رنه‌که‌ین با‌خۆپراگر بین، وانه‌زانین
 دینداری ته‌نها له‌پرمه‌زان دایه، دوای ده‌ست بکه‌ینه‌وه به‌خراپه‌وتوان به
 هو‌ی چاولیکه‌ری یان له‌به‌رلۆمه‌ی لۆمه‌کاران، به‌لکوپییویسته‌هه‌مو ژیانمان
 دینداری بی‌ت تاله‌سهرئیمان وئیسلا‌م بژین و بمرین تا خوا پازی ده‌بی‌ت و
 خه‌لکیش پزگاری بی‌ت

موسلمان ده‌بی وینه‌ی دارخورما هه‌میشه سه‌وزو‌خۆپراگر و به‌هیز بی‌ت
 به‌ره‌م و میوه‌ی شیرینی ئیمان‌که‌ی پیوه‌ دیاربی، موسلمان‌ی قورئانی بین
 محمدی بین نه‌که‌ شهرقی و غه‌ریبی! با له‌پرمه‌زان وانه‌ی زۆرمان وه‌رگرتبی
 تا به‌هو‌یه‌وه‌له‌دوای پرمه‌زانیش به‌رده‌وام بین له‌چاکه‌ و خۆمان به‌توان پیس
 نه‌که‌ینه‌وه، زانایانی پیشین فه‌رمویانه‌(کن ربانیا ولاتکن رمضانیا) خواجه‌رست
 بن نه‌که‌ پرمه‌زانیه‌له، پرمه‌زان مانگی خۆگرتنه‌وه‌بوله‌خواردن و خواردنه‌وه‌ئه‌وا
 دوای پرمه‌زانیش خۆگرتنه‌وه‌یه‌له‌گونا‌هوتوان

(شیخ الاسلام ابن تیمیه) فه‌رمویه‌تی: نیشانه‌ی قبول بونی پرمه‌زان به‌رده‌وام
 بونه له‌سهرتاعه‌ت و عیباده‌ت دوای پرمه‌زان، با کاریگه‌ری پو‌ژوی پرمه‌زان
 له‌سهر ره‌وشتی تۆی موسلمان دره‌وشاوه‌بی دوای پرمه‌زان.

پینچ شت دەبنه هوکاری بەردەوامی واستقامه:

۱. ئەنجامدانی نوێژەکان بەجەماعەت لەمژگەوت

۲. خویندنهوهی قورئان

۳. زیکرویدی خوا

۴. نهگه پارانەوه بۆ سه رگونا هوتاوان

۵. دوعا و پارانه وه، رینالاتزیغ قلوبنا..

دەسا خوایه پۆژووه کانمان شه فاعه تکاری مه حشه ربی^۶

تونیتیمان له م گه رمایه نوشینی ئاوی که وسه ربی^۶

به ندایه تی وخوانا سیمان بەردەوام وهه تاسه ربی^۶

به هوپیه وه دلّی تاروقه بری تاریک منه وه ربی^۶

به وته ی شیخی ئیسلام (ابن تیمیه) کۆتایی دینم که فه رمویه تی: بەردەوامی

له عیبادەت به گرتنی پۆژووه سوننه ته کان ئیستیقامهت و خۆپراگری له دوا ی

په مه زان نیشانه ی گیرابونی پۆژوی په مه زانه).

خوای میهره بان ئەم مانگه ی ئی وه رگرتین خیری له یلهت وقه درمان به نسیب

بکات وه لیمان رازی بیّت و ئەم دینه مان بۆبکا به حاکم، خۆپراگر و به رده وام بین

خوات له گه لّ مانگی په مه زان .. خوات له گه لّ پارشیو و به ربانگ.

الوداع .. الوداع یا شهر رمضان الوداع

سالانه دياريكردنى پرمهزان وچهژن بوته گرفت !

هموسالنى كه پرمهزان ديت بۇدياريكردن وتەواو بونى گرفت له جيهانى ئىسلامى دروست دەبى خەلكان دەپرسن ئەمە بۇ واىە ئىسلام جهژنهكهى خوى پى ديارى ناكريت؟! لەم چەند خالەبهكورتى وهلامهكه دهخهينهرو:

(۱) ديارى كردنى ئەم جهژنه ئىستا لهدهستى دەسهلاتدارانى جيهانى ئىسلاميهو ئەوانيش عەلمانين ولهخەمى ئىسلام نين تا بۇيان بكرىت ناشرينى دهكەن.

(۲) ديارى كردنى ئەم پوزە دەبى بهپىي فەرمودەى پيغەمبەرييت (صوموا لرؤيته و أفطروا لرؤيته...)، بهداخه وهئىستامه رامى سياسى لهپشته.

(۳) ململانئى سوننه وشيعه كاريگهري ههيه.

(۴) ئوممەى ئىسلامى پارچه پارچه كراوه (مرجع ومركزيه تى) نه ماوه.

(۵) سوپرانه وهى مانگ پهيوه ندى بهگهردونه وهيه تحيد ناكرى و سالانه دهگورى تقويمى انگليزى مروف دايئاوه، بهلام تقويمى قه مەرى تايبه ته به دەرکه وتنى مانگ، بوئه وهى پرمهزان هه مو وهرزه كان ببينى، هى عه رەب نيه وله ئاسمانه.

۶- چاره سهرى كي شهى: كهى پرمهزانه و كهى جهژنه؟

بۇدياريكردنى پرمهزان و جهژن پيوستى به ليژنه يهكى پسپورله زانايانى فهلهك و زانايانى فيقه لهيهك دهزگاي تايبه تدا پيکه وه بريار بدن، به مەرجى ئەو ده زگايه سه ربه خو بىت له خو ههلقورتاندى دهولت و كهس و دهسه لاتی سياسى، خو ئەگه ر دهولت و هزاره تى ئەوقاف هاو كارييت و برياره كانى ئەوان جى به جى بكات ئەوه باشتره.

لهكو تايدا ئەوهش تانه ندازه يهك چاره سه ر كراوه به هوى ليژنه ي تايبه تى بينينى مانگ و هزاره تى ئەوقاف پرايد ه گه يه نى، ئەوان ئەو به رپرسياريه تيه ده گرنه ئەستو ئەوهش باشتره بو يه كپريزى موسلمانان.

لەگەل جەژندا

ئەوا جەژنى پەمەزان جارىكى ترماتەوہ... بەمزگىتى وجەژنانەو نىعمەت و خەلاتەوہ بادروشمەکانى خواگەورە بن بەلاتەوہ... ھەرکەس پىزىيان لىبگى تەنھائەودەبىياتەوہ ھەموگەلانى جىھان جەژن و بۆنەى تايبەتى خويان ھەيە لەورپۆژەدا خۆشى خويان دەردەبىرن، بۆنەوجەژنە دنيايەکان تايبەتە بەشتى دنياوہ وەك بۆنە نىشتىمانى ونەتەوہبىيەکان، بەلام بۆنە ئاينىيەکان خواکردە، موسلمانانىش خاوەنى دوو جەژنى ئاينى سەرەکىن، ئەويش جەژنى قوربان و پەمەزانە جەژنى قوربان بە (ايام التشرىق) چوارپۆژە بەلام جەژنى پەمەزان تەنھايەك پۆژە، جەژن لەدايك بونىكى تازەيە، جەژن لەخوا نزيك بونەوہو سەرکەوتنە بەسەرنەفس وشەيتاندا، جەژنى خۆشى وتەواویشمان سەرکەوتنمانە لە دادگای خوا و پۆيشتن بۆ بەھەشتە.

خۆشى جەژنى پەمەزان بۆپۆژوگرانە، ھى قوربانىش بۆحاجيانە، ئەم جەژنە بەعەرەبى جەژنى (فطر) پىدەوترى، واتە دەمکرانەوہ لە خواردن، (راغب) دەلى: ھەردووچەكى (فطر، فطرە) ھاوشىوہن و نزيکن لەيەکتر، چونکە رۆژوى پەمەزان دەتباتەوہسەرسروشتى بنەرەتى خۆت (فىترەتى اصلى) کەپاکى و چاکيە.

* نووتى جەژن دوو پکاتە دواى پۆژھەلاتن دەکرى، پاشان وتارى جەژن کە لەسەرەتاي وتارى يەکەم نۆ (اللہ اکبر) دەکات ولەدووہمداحوت، پاشان الحمدللہ والصلاة والسلام على رسول الله وەصیەت بەتەقوا ھاوشىوہى وتارى ھەينى، باسى لىبوردن وتەبايى ويەکرپىزى (اصلاح ذات البين) بکات، باشتروايە ئەمە لە دەرەوہى مزگەوت بکرى ژن ومنال وسەرجم خەلکى مزگەوتەکانى ترلەيەك شوين کۆبىنەوہ لەپىناو يەك رىزى و يەکترىبىن و بەرز راگرتنى ئەم دروشمە سوننەتەونىشانەى ئىمانە.

نُادابی جه ژن

- ۱- پیویسته زه کاتی سهر فیتره ی دابی پِیش نویژی جه ژنی په مه زان .
- ۲- سوننه ته بونویژی جه ژن خوت بشوی .
- ۳- موسته حه به چه ند دهنکه خورمایه ک بخوی پِیش چونت بونویژ، پِیغه مبه ر (صلی الله علیه و آله) تاچه ند دهنکه خورمای نه خوار دایه نه ده چو بونویژی جه ژنی په مه زان^۱
- ۴- سوننه ته له پرۆژی جه ژندا، هه وال پرسین وپوخوشی ودوعای خیرکردن گهردن نازادی صادیقانه نه ک چوکلاته وپراکردن ،هاوه لآن له جه ژندا کاتی بهیه کتر ده گه یشتن ده یان گوت (تقبل الله منا ومنکم) خواقبولی بکات لیمان .
- ۵ . له بهرکردنی جل وبه رگی حه لال و جوان به پیی توانا .
۶. دلی خه لک خوش بکه :

یه کی که له و پرگایانه ی به هوییه وه خوا له خوت رازی نه که ییت نه وه یه که دلی خه لکی خوش بکه ییت، پِیغه مبه ر (صلی الله علیه و آله) فه رمویه تی: (إِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ بَعْدَ الْفَرَائِضِ إِذْخَالَ السُّرُورِ عَلَى الْمُسْلِمِ..)^۲ ، واته: باشترین کرده وه لای خوای په روه ردگار له دوای فه رزه کان خوشی بده یته موسلمان، بزانه چی دلی ده وره به ره که ت خوش ده کات حه زره ت (صلی الله علیه و آله) زیاتر نه مه پون ده کاته وه وه ده فه رموی (تکشف عنه کربا، او تقضى عنه دینا، او تطرده عنه جوعا) به لآوموسیبه تیکی له کول که یته وه، یان قه رزیکی بوبه یته وه یان برسیتی لی دور خه یته وه) پاشان ده فه رمویت:

(ولان امشی مع اخي المسلم فی حاجة احب الی من اعتکف شهرا فی المسجد) واته: نه گهر له گهل برایه کی موسلماندا برؤم بوجی به جیکردنی کاریکی به لاهمه وه باشتره له وه ی مانگی که له مزگه وتدا ئیعتیکاف بکه م!.

۱. (پیشه و اجاری گپراویه تیه وه) ،،،، ۲. رواه الطبرانی

دورکه وتنه وه له دیارده خراپه کانی جه ژن

۱. تیکه لى ژن و پیاوی نامه حرهم ، به تایبته له شاره کاندانا ئه م دیارده یه زوربلاوه ، ته و قه کردن له نیوان کوپوکچی نامه حرهم باخزمیش بى حه رame .
 ۲. گورانی و پرش به له ک و قومارویاری ناو بازاره کان ، وه فسه سادی ناو پارک و سهیرانگا کان چونکه هه ندی که س واده زانن له و پرژه هه موشتی حه لآله له رهمه زاندا خوئی پاک کردۆته وه دوایی خوئی پیس ده کاته وه .
 ۳. خه لکانی هه ن زوردل خوشن به م جه ژنه به لام ده زانن بو؟ چونکه رهمه زانیان له کۆل بوته وه به داخه وه که ئه م بوچونه هه له یه ، به لکو بویه خوشحال ده بین که فه رمانی خوامان به جیه یناوه بو گرتن و ته و او کردنی مانگی رهمه زان .
 ۴. گران کردنی نرخى کالآ و خوارده مه نی و گوشت که له ویزدان ده رچوه
 ۵. تره قه ی منالان و به ره لاکردنیان ، جارن ته قه ی گه وره کان بوئیستامنالان
 ۶. دورکه وتنه وه له نۆجه ژنه و سه رقه بران و تازه کردنه وه ی پرسه (ته عزیه)
 ۷. به داخه وه هه ندی له که نال و میدیایکانی ناو خوئی جه ژنه کان به دا به زانندی شتی بى شه رعی و خراپه کاری پیروزی ده که ن که دورن له نه ریتی کوردایه تی و ئیسلامه تی! ته نها خزمه ت کردنی بیگانه یه!!
- به کورتی: سه ردان و یه کتر بینین و چاک کردنه وه ی دلّه عاجزه کان و پابه ند بون به ره وشت و نه ریته ئیسلامیه کان ، به سه رکردنه وه ی مالی هه تیوان و شه هیدان و هه ژاران له م پرژه دا به دوینیدا بجینه وه ئه م پرۆوسبه یمان روسوکه یین ، بازاری خزمایه تی و برایه تی و نازایه تی ولیبوردن گه مرترکه یین ، ئه ی خواپه رستانی مانگی رهمه زان ، دوای ئه وه ی خۆتان پاکرده وه جاریکی ترمه گه رینه وه سه ر

گوناھو تاوان ، دوربکھ ونه وه له گوی پرایه لی نه فس و شهیتان ، ئەو باره جوانه تیگمه دهن وا مه زانن که په مه زان ته وا بوئی تردینداری و ته قواش ته واو .
 بهنده ی خوابن نهک بهنده ی په مه زان ! ئەینا گله یی له په مه زان مه کهن به لکو گله یی له خو تان بکه ن ، چونکه ئەگەر پوژی چه ند جارخو ت بشوی دوا ی بچیته وه ناو پیسی وه ک خو ی پیس ده بیه وه ! هیوادارین که ریژی خو ی لی بگرین ، چا وله ده ستور و مودی لی بیگانه نه کهین به ئومیدی جه ژنی یه کجاری له خرمه ت پیغه مبه رویار نییدا له به هه شتدا ، له کو تا ی داده لئین :
 کاتی جه ژن دیته وه .. گولی ژیان ئە بوژی ته وه .. مو حیب به ت نوی ده بیته وه ده رون ده حه ویته وه .. خه ممان ده ره ویته وه .. نیشتمان ده دره وشیته وه ، خوات له گه ل مانگی په مه زان .. خوات له گه ل پارشیو و به ربانگ ، ... الوداع .. الوداع .. یا شهر رمضان الوداع .

جهژن .. نهوسا و ئیستا

یه کیك له پوژده خوشه کانی ژیان پوژانی جهژنه، به دهنگی (الله اکبر) و بون و هه لای پلاوگوشت و جل و بهرگی جوان .. سهردانی خزمان .. زه رده خه نهی سهرلیوان .. پاکردنه وهی دلان، چه ند دیمه نیکی دلگین له په راوی دلدا تو مار کراون که مروقه ناتوانی فهراموشیان بکات.

نهوسا هه موشته کان ساده بون به لام زور شیرین و بون و تامی تایبه تیان بوو! نهوسا ژیان به هه مودیمه نه کانی له ئیستا جیابونازانم بوئه و خوشیا نه کالبونه وه نهوسا خه لک هه ژار بو جهژنان پلاویکیان ده خوارد به لام دلان ده وله مهند بو نهوسا جلوبه رگ کون و ساده بوبه لام دلکی سپی و ههستیکی ناسکی تیدا بو نهوسا مروقه کان به دل یه کتریان خوش دهویست هاوخه م و هاو ده م بون، به لام ئیستا خوشه ویستی له دل وه خزاوه بو ناو و رگ، بویه ده لپن ئوخه ی ئوخه ی هه رکهس بوخوی! (ئی خوم بوخوم هی توش ده خوم)!

نهوسا خه لک وه ک ئیستا باوهشیان نه کردبو به دنیا، کاتیان هه بو بو سهردان و خزمایه تی.

ئیستا پهنگی شته کان بزپکاون، تامی بوئه و جهژنه کان وه ک تام و چیژی نهو میوانه ی لیها توه که په رنگیان جوانه به لام تامی میوه خوشه کانی جاران نادهن خوشه ویستان ژیانمان به ره می کرده ی خو مانه، نهوکات به په روهشتی جوان ژیان خویان کردبوه به هه شتوکه یه ک، به لام نه مپو به دهستی خو مان کردمانه دوزه خ! دروشمی جوان به لام قریوک .. ناوی بیناو په روک په کوشی جوان دلی کرموک! که واته چی وایکردوه بلپین:

ئاي بۆجەژنى جاران دلى سافى باپيران ژيانى ھەژارى ئەوسامان پى خوشتر
بى له دەولەمەندى ئىستا؟!

بەپىزانم: ئىمە دەتوانىن بەونىتە وئىمانەى جاران تامى خوشى ژيان
بگىپىنەو ھەيەكتىزىك بىنەو ھەپىرتەنھا بۆخۆمان نەژىن لەچوارچىۋەيەكى
تەسكدا.. ئەگەر وانەكەين ئەوابەدەستى خۆمان زىندانىكى گەپرۆك بۆخۆمان
دروست دەكەين! (بەلام نايكەن)

ئەوكتەش ئۆتۆمبىلى مۆدىل بەرزوكۆشك وتەلار.. دىنارو دۆلار.. جوانى يار
سەوزايى بەھار.. سىياسەتى پۆژگار.. ئاسودەيى نابەخشن بەدلى نالەبار، با
ئاوپرىك لەپرۆح ھەست ونەست و دلەكانمان بەدەينەو بەيادى خوا تىريايان
بكەين تا ئارام بن وبەويئەو، چونكە ئەوان بەدەستى ئىمەو زۆرماندوبون
بالەجەژندا:

دەرگاي مالەكانتان كراو ھەپىت .. بەلام لەپىشدا دەرگاي دلەكانتان بكنەو..
پەيوەندى برايەتى وخزمايەتى نەك حىزبايەتى..
سەردانى خزمان نەك سەرقەبران..

جەژنىكى خوش . پۆژىكى خوش . دلىكى خوش

ئەو پۆژانەى سوننەتە تىياندە بەپۆژوبىن

۱- شەشەلان . شەش پۆژى مانگى شەوال :

پىغەمبەر(ﷺ) ھەرمويەتى: (من صام رمضان ثم أتبعه ستامن شوال كان كصيام
الدهر) (رواه مسلم) لەگىپرانەو ھى(احمد وطبراني) (فقد صام السنه) واتە: ھەرموسلماننىك
مانگى پەمەزانى گرتبى و بەدوايدا شەش پۆژى مانگى شەوال بگىرى ئەو ھە
و ھە ئەو ھە ھەمو سالەكە بەپۆژو بوبى لە پىوايەتى سەوبان ھاتو ھە

(ابن ماجه و نسائی) گيڙپراويا نه ته وه: (خرج من ذنوبه كيوم ولدته أمه) له تاوان پاك ده بيته وه وهك ئه وپوژوهی له دايك بووه! بزانه منال چهنده پاكه؟ سوپاس بوخوای به به زهیی كه به پوژوی په مهزان (۱۰) مانگ پاك ده بينه وه، وه بو دوومانگه كه ی تر شهش پوژوی سوننه تی شه والی داناوه تاخیری پوژوی ساله كه مان ته واو بو بنوسری، چون سال ده پرواوناگه پيته وه هه موهه ناسه دانيك له ته مه نمان كه م ده كا وبه ره ومه رگ ده چين مه رگيش به ره وئيمه ديته (وكل ات قريب) هه مو داها تويه كيش نزيكه، كه واته: $10 \times 30 = 300$ ، وه شهش پوژوی شه وال (6 = 10 × 6) كه ده كا ته پوژوه كانی سال

جهژنی په مهزان يهك پوژوه، ده توانی له دووهم پوژوی شه شه كا نه وه به پوژوبی، به دواي يهك بن چاكه بی پچران وهك (ئيمامي نه بو حه نيفه وشافعی) (په حمه تی خوا يان لی بی) پرايان وايه، چونكه ورك له سه ر په مهزان ده قی گرتوه، بوپشوی ريخوله باشته ره، يان به ناره زوی خوت له ومانگه داد ووشه ممه وپينج شه ممان بيان گری خواي گه وره يارمه تيمان بدات بوگرتنی ئەم شهش پوژوه تاخیری ساله كه مان بو بنوسری (دياره كه ميك قورس وگرانه چونكه عام نيه)

۲ - سی پوژوله هه مومانگيک: (ئەبی دهردا له پيغه مبه ره وه ﷺ نه گيڙپيته وه (أوصاني حبيبي ﷺ بثلاث لن أدعهن ماعشت بصيام ثلاثة أيام من كل شهر و صلاة الضحى و بأن لأنام حتى أوتر) ، واته خو شه ويسته كه م ﷺ ناموژگاری كردم به سی شت هه تا له ژياندا بم وازيان لي نا هيئم: به پوژوبونی سی پوژ له هه مومانگيک كه خیری مانگه كه ی بو ده نوسری، كردنی نوپژي چيشته نگانو پيژي وپيژيش ته وه ی بخه وم.

۳ . دوو شه ممان وپينج شه ممان: ئوسامه ی كوری زه يد نه گيڙپيته وه له پيغه مبه ر (ﷺ) فه رمويه تی (تُعَرَضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ، فَأَجِبْ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ).
 واته: كرده وه كان له پوژوانی دوو شه ممه وپينج شه ممه پيشانی خواي گه وره ده درين بوپه پيم خو شه كا تی كرده وه كانم پيشانی خواي گه وره ده درين به پوژوبم .

۴- پۆژوی عەرەفه بۆكەسېك له حج نهبى:

ئەبوقەتادە (خوای ئى رازى بىت) ئەگىرېتەو له پېغەمبەرەوہ (ﷺ) فەرمويەتى (صيام يوم عرفة، احتسب على الله أن يكفر السنة التي قبله والسنة التي بعده)^۳ واتە: ئومىدەوارم پۆژوی پۆژى عەرەفه تاوانى سالىك له وەپېش و سالىك له وە و پاش بسپرېتەوہ .

۵- پۆژوی موحرەم: ئەبوھورەيرە ئەگىرېتەو له پېغەمبەرەوہ (ﷺ) فەرمويەتى: (أفضل الصيام بعد رمضان شهر الله المحرم، وأفضل الصلاة بعد الفريضة صلاة الليل)^۴ واتە: گەورەترىن پۆژودوای رەمەزان پۆژوی مانگى موحرەمە .

۶- پۆژوی عاشورا: ئەبوقەتادە ئەگىرېتەو له پېغەمبەرەوہ (ﷺ) فەرمويەتى: (.. وصيام يوم عاشوراء أحتسب على الله أن يكفر السنة التي قبله) واتە ئومىدە وايە لای خوای گەورە بە پۆژو بوونى پۆژى عاشورا (دەى مانگى موحرەم) گوناھى سالى پېشوبسپرېتەوہ .

۷ - پۆژ ناپۆژى: عەبدو لای كوپى عومەر ئەگىرېتەو له پېغەمبەرەوہ (ﷺ) فەرمويەتى (ان أفضل الصيام صيام داود كان يصوم يوماً ويفطر يوماً) واتە: خووشە وىستىرېن پۆژولای خوا پۆژوی داود پېغەمبەرە (عليه السلام) كە پۆژ ناپۆژىك بە پۆژودەبو .

۸ - نۆ پۆژ له سەرەتای مانگى حج (ذى الحجة) هەندىك له خىزانەكانى پېغەمبەر (ﷺ) دەگىرېنەوہ دەلېن { كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَصُومُ تِسْعَ ذِي الْحِجَّةِ وَيَوْمَ عَاشُورَاءَ وَثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ }^۵

(الحمد لله على التمام في البراء وفي الختام و في الروام)

۱. (رواه مسلم)، ۲. رواه أصحاب السنن، (۴، ۳ / مسلم)، ۵. البخارى، ۶. ابوداد

بابەت

لاپەره

۱	پيشهكى
۲	۱- پرسىيارو وه لامي ئاسان
۵	۲- له پيشوازي پهمه زاندا
۱۰	۳- گه وره يي پهمه زان
۱۵	۴- پهمه زان مانگى قورتانە
۱۷	۵ - فەزل و گەرەي پۆژو
۲۰	۶ - سوده كانى پۆژو
۳۱	۷- كارىگەرى پۆژوله سەرکەسىتى
۳۵	۸ - هەندىك له ئە حکامە كانى پۆژو
۳۸	۹ - ئە وشتانەى پۆژو دەشکينن
۴۰	۱۰- بە چى پۆژووبشکينن باشترە
۴۱	۱۱ - ئادابى پۆژوه وان
۴۶	۱۲ - ديار دەى هە له وناشاىستە
۵۰	۱۳ - منال و مزگەوت و پهمه زان
۵۲	۱۴- کات وساتى موسلمان له پهمه زاندا
۵۶	۱۵ - پهمه زان مانگى نزاوپارانە وه يە
۶۰	۱۶ - پهمه زان مانگى بە خشينه
۶۳	۱۷ - چىرۆكى بە خشندە يى
۶۶	۱۸- پهمه زان مانگى تە وه يە
۶۹	۱۹ - پهمه زان مانگى جيهاده

بابەت

لاپەرە

- ۲۰- پەمەزان مانگی تەقوایە ۷۳
- ۲۱- پەمەزان مانگی لەخواترسانە ۷۶
- ۲۲- پەمەزان و ئیعتیکاف ۷۹
- ۲۳- شەوی قەدر ۸۱
- ۲۴- پەمەزان سنوردانانە بۆ ئارەزوەکان ۸۴
- ۲۵- پەمەزان مانگی تیژ کردنەوێ ئیمانە ۸۹
- ۲۶- پەمەزان خولی ئارامگرتنە ۹۳
- ۲۷- پەمەزان مانگی بەهەشتە ۹۶
- ۲۸- پەمەزان و مزگەوت ۹۸
- ۲۹- راوەستاوی و بەردەوامی ۱۰۰
- ۳۰- دیاریکردنی جەژن ۱۰۴
- لەگەڵ جەژندا ۱۰۶
- ئادابی جەژن ۱۰۷
- دیاردە خراپەکانی جەژن ۱۰۸
- جەژن ئەوسا و ئیستا ۱۱۰
- ئەو پۆزانە ی سوننە تەتیا یاندا بە پۆژوو بی ۱۱۱
- پێپست (ناوەرۆک) ۱۱۴

کتیبہ چا پکراوہ کانی نوسەر:

- (۱) چه ميکک له وتاره کانی رهمه زان / سالی (۲۰۰۰) پینج جار چاپکراوه.
- (۲) چه ميکک له ژيانی مه لایه تی / ۲۰۰۴ که باس له زانی رهمه ناره سه نه.
- (۳) گه نهجه کانمان به ره وکوئ / ۲۰۰۵ سی جار چاپکراوه
- (۴) ئافره تانی رۆژئاوا به ره وکوئ / ۲۰۰۵ سی جار چاپکراوه
- (۵) که سیستی ئافره تی موسلمان / ۲۰۰۶ دوو جار چاپکراوه
- (۶) هۆیه کانی لیخۆشبوون / ۲۰۰۶
- (۷) دژایه تی پیغه مبه ره ﷺ له بهر چی؟ / ۲۰۰۷
- (۸) سه ره نجامی خرابی تاوان / ۲۰۰۷
- (۹) هۆیه کانی به خته وهری / ۲۰۰۸
- (۱۰) مافه کانی پیغه مبه ری خوا به سه ره موسلمانانه وه / ۲۰۰۸
- (۱۱) به ره وگوژانی به نرخ نهک نه فامی تی هاوچه رخ / ۲۰۰۹
- (۱۲) قسه ی سه رده م / ۲۰۱۱
- (۱۳) وتاری سه رده م / (به رگی یه که م) ۲۰۱۲
- (۱۴) وتاری سه رده م / (به رگی دووهم) ۲۰۱۴
- (۱۵) ئه رک و مافه کان / ۲۰۱۴
- (۱۶) بوئاپرسی له گه وره یی ایه الکرسی / ۲۰۱۵
- (۱۷) میژووی مزگه وتی شه فیک به گ / ۲۰۱۶
- (۱۸) یاداشته کانی مه لایه تی / ۲۰۱۶
- (۱۹) سیفاتی عباد الرحمن / ۲۰۱۷
- (۲۰) ته فسیری سوره تی فاتیحه / ۲۰۱۷
- (۲۱) وتاری سه رده م پیویسته هه رده م / (به رگی سییه م) / ۲۰۱۸

قامیشی له چه ند دپړیکدا:

- چوارقورنهی به نه صل قامیشی، سالی (۱۹۶۶) له ناحیه ی چوارقورنه هاتو ته دنیا
- تا (۱۹۸۹) دواناوه ندی ئیسلامی سلیمانی، کولیزی شه ریه ی به غدای خویندووه
- سالانی (۱۹۹۰ - ۱۹۹۸) له ناحیه ی چوارقورنه مزگه وتی (گوله ک) مه لابه وه.
- سالانی (۱۹۹۸ تا ۲۰۰۲) له هه لجه ی شه هید وه ک ماموستای په میانگای عبدالعزیز بو زانسته شه ریه کان هاوکات پیش نویژی مزگه وتی (دارالصفاء) بووه.
- سالی (۲۰۰۲) گه راوه ته وه سلیمانی بووه به پیش نویژی مزگه وتی (شه فیک به گ).
- سالی (۲۰۰۴) بوه به ندامی سه ندی کای روظنامه نووسانی کوردستان لقی سلیمانی.
- سالی (۲۰۰۸ تا ۲۰۱۰) ماموستای وانه بیژبو له دواناوه ندی ئینی شافیه ی سلیمانی
- سالی (۲۰۱۰) جیگری به ریوبه ری په میانگای زانسته ئیسلامیه کان بووه له سلیمانی
- سالی (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷) وپرای امامه تی بوه به وتاریبیژی مزگه وتی گه وره ی هه واری شار
- سالی (۲۰۱۳) بووه به ندامی ته نجومه نی زانستی وه زارته تی ته وقاف له هه ولیر به رده وامه
- سالی (۲۰۱۵) بوه به ندامی ته نستییوتی بانگخوازانی کوردستان لقی سلیمانی
- سالی (۲۰۱۷) دوی (۷) سال خزمه تی وتاریبیژی گواسته وه له مزگه وتی گه وره ی هه واری شار بو مزگه وتی سه رداری حاجی خالد ره باتی.
- ژیان دهرفه ته وکاتیه و زوو راده بری.. بوخوابژی دوی مردنیش هه رنامری.